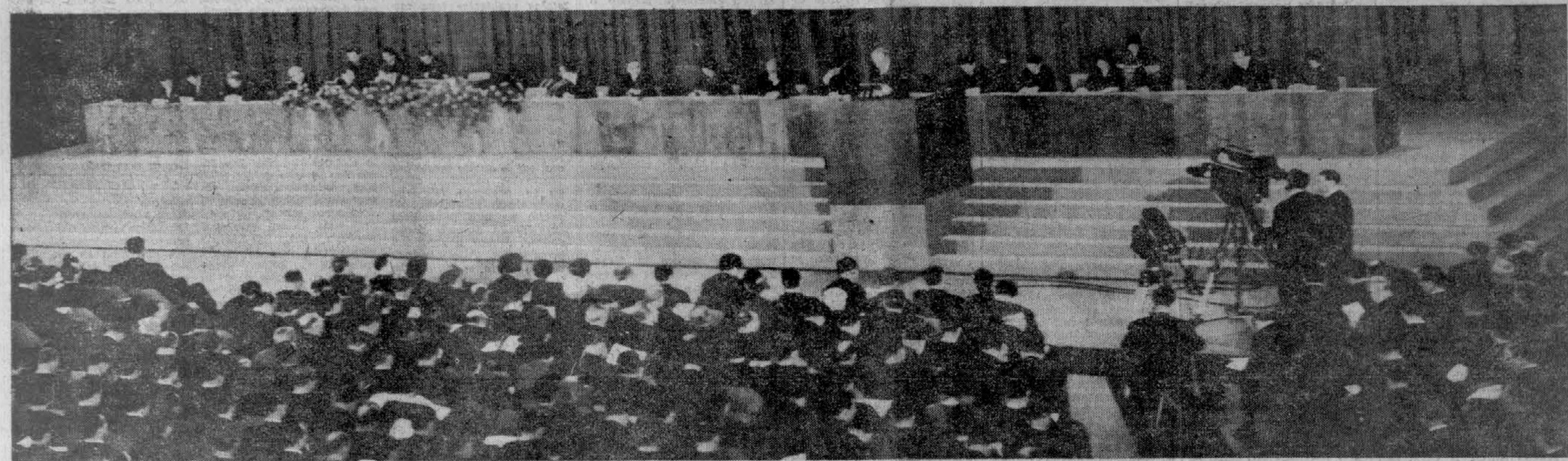

Vsebinska obogatitev samoupravljanja naj bo smoter vseh aktivnih prizadevanj komunistov

Prvi dan V. kongresa Zveze komunistov Slovenije – Referat Mihe Marinka o nalogah ZKS – Pozdravne besede Veljka Vlahoviča

LJUBLJANA, 17. marca — Sekretar centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije Miha Marinka je danes ob devetih dopoldne začel delo V. kongresa Zveze komunistov Slovenije. Kongres zaseda v osrednji dvorani Gospodarskega stavu, kjer so prisotni tudi številni gostje ter predstavniki vseh republik. V imenu CK ZKJ je kongres osnovnih nalog Zveze komunistov Slovenije pri nadaljnjem razvijanju socialističnih odnosov in odnosov z ljudstvi drugih republik govoril sekretar CK ZKS Miha Marinka. Kongres je danes delal v plenumu.

Komunisti in razvoj socialističnih odnosov

Iz referata sekretarja CK ZKS Mihe Marinka.

Sekretar CK ZKS tovariš Miha Marinko je v poročilu »Osnovne naloge Zveze komunistov Slovenije pri nadaljnjem razvijanju socialističnih odnosov« uvodoma poudaril velik pomen VIII. kongresa ZKJ v mednarodnem okviru, saj pomeni veliko zanimanje za ta kongres v mednarodni javnosti odsev vsestranske afirmacije ZKJ v mednarodnem delavskem gibanju in mednarodne afirmacije socialistične Jugoslavije.

Glede na izreden pomen, ki ga ima VIII. kongres ZKJ za naše notranjopolitično življenje, pa obsežno gradivo VIII. kongresa zahteva sistematično in vsestransko proučevanje, da bo njegov duh poslej preveval vse naše družbene sile. Predvsem tako bomo razpršili iluzije in razčaravanja pri vseh tistih, ki so pričakovali ali še pričakujejo, da se bodo stvari po kongresu spremenile same po sebi.

Zato je za uspešno reševanje problemov družbeno-ekonomskega razvoja v predhodnem obdobju posebno važno, da si komunisti prizadevajo za oblikovanje dolgoročnih konceptov tega razvoja. To naj bi bila posledica prvenstvene naloge Zveze komunistov, zlasti pa si bomo komunisti naše republike skladno z načeli resolucije VIII. kongresa ZKJ morali kar najbolj prizadevati odločno in dosledno izpopolnjevati in uveljavljati gospodarski sistem. Ta orientacija je neločljivo povezana in obojestransko popolna s politiko skladnega gospodarstva.

VENEC NA GROB NARODNIH HEROJEV — V imenu delegatov V. kongresa ZKS so položili venec na grobnico narodnih herojev Rudolf Ganzit, Milan Kučan, Lojze Kikelj, Evgen Golja, Drago Flis, Vida Kulovec in Saša Kraigher.

Na dnevnem redu petega kongresa ZKS so poročila CK Zveze komunistov Slovenije in revizijske komisije o delu med četrtim in petim kongresom, referat Mihe Marinka o osnovnih nalogah ZKS pri nadaljnjem razvijanju socialističnih odnosov, razprava o poročilih in predlogu resolucije, volitve CK ZKS in kontrolne ter revizijske komisije.

Potem ko je pevski zbor »Tone Tomšič« zapel interakcionalno, je sekretar CK ZKS Miha Marinko pozdravil predstavnike CK ZKJ in CK ZKS jugoslovanskih republik ter številne goste. Kongresu prisostvujejo: Veljko Vlahovič, sekretar CK ZKJ, Risa Anunović, član IK CK ZK Srbije, Savka Dabčević in Mika Tripalo, člana IK CK ZK Hrvatske, Boško Stankovski, član IK CK ZK Makedonije, Esad Cerić, član IK CK ZK Bosne in Hercegovine, Ahmed Čatić, član CK ZK Bosne in Hercegovine, Vlado Stijepović, član CK ZK Črne gore, in Dragiša Marković, član CK ZKJ.

Na povabilo centralnega komiteja ZKS prisostvujejo V. kongresu ZKS predstavniki deželnih komitejev komunističnih partij Italije in Avstrije, socialističnih strank in gibanj ter predstavniki Slovenske kulturne gospodarske zveze v Italiji in predstavniki zveze slovenskih organizacij na Koroskem: Silvano Bacchio in Paolo Semo, predstavnika deželnega komiteja KPI za Furlanijo in Julijsko krajino, Josef Nischewitzer in Franc Rabič, predstavnika deželnega komiteja KP Avstrije za Korosko, Franz Leitner, Willi Gaisch in Ferdinand Kosmus, predstavnika deželnega komiteja KP Avstrije za Štajersko, Franc Capiglione in Arnaldo Pittoni, predstavnika deželnega komiteja Socialistične stranke za

Furlanijo in Julijsko krajino. Miha Marinko je pozdravil tudi tovariša Eugena Leurentija iz Trsta, ki je bil na kongres posebej povabljen. Na kongresu so tudi predstavniki Slovenske kulturne gospodarske zveze v Italiji Boris Race, Izidor Predan in Marko Valušič ter predstavniki zveze slovenskih organizacij na Koroskem dr. Franc Zwitter, Karel Prusnik in Rado Janežič.

Udeleženci V. kongresa ZKS so z enominutnim molkom počastili spomin članov centralnega komiteja dr. Jožeta Potrča, Toma Brejca in Milosa Ledineka ter 137 članov ZKS, ki so umrli med četrtim in petim kongresom. Sedemčlanska delegacija V. kongresa ZKS je položila vence na grobnico narodnih herojev ter tako v imenu udeležencev kongresa počastila spomin umrlih članov ZK in padlih borcev v NOV in v revoluciji ter umrlih po vojni.

S kongresa poročajo:
Vojko Černelč,
Jak Koprivc,
Božo Kovač
in Aleksander Javornik
Foto: Miloš Švabič

Na predlog sekretarja Mihe Marinka je kongres izvolil predsedstvo, v katerem so: Branko Babjič, Dolica Bošnjak, Jože Babjič, inž. Marko Bulc, Stane Dolanc, Majda Gaspari, Albert Jakopič, Vida Klemenčič, Tone Kropušek, Franc Leskošek, Jože Lončarič, Andrej Marinko, inž. Milan Osečkar, Zdenka Picej, Tona Skok, Stane Trupelj, Breda Volčič, inž. Oleg Vrtačnik, Anka Zevnik in Miha Marinko. Prvi delovni predsednik V. kongresa ZKS je bil Franc Leskošek.

Na osnovi poslovnika, ki ga

je danes sprejel kongres, bo delo potekalo razen v plenumu tudi v treh komisijah: v komisiji za razvoj notranjih odnosov, organiziranost in delovanje ZKS, v komisiji za delovanje komunistov na idejno kulturnem področju in v komisiji za družbeno ekonomski razvoj in odnose.

Delegat so izbrali naslednje kongresne organe: sekretariat kongresa, verifikacijsko komisijo, komisijo za pripravo resolucije, komisijo za prošnje in pritožbe in komisijo za redakcijo kongresnih materialov.

Ko je Veljko Vlahovič v imenu CK ZKJ in tovariša Tita pozdravil V. kongres ZKS, je se posebej poudaril, da se morajo komunisti vztrajno bojevati zoper pojav, da se politika podjetja, komune ali širše skupnosti oblikuje mimo samoupravnih organov. Da bi delovni človek lahko čim bolj popolno urenil svoje samoupravljalske vloge, mora imeti kar najbolj jasno podoba o dejstvih v svojem kolektivu in širši skupnosti. V tem je danes tudi ena izmed pomembnih nalog Zveze komunistov.

Komunisti se morajo boriti proti pojmovanju, da je samoupravljanje zgolj politični sistem. Takšno pojmovanje v svojih posledicah ruši celovitost in bistvo samoupravljanja.

Samoupravni sistem se nenehno spopada z negospodarskimi činitelji, je dejal Veljko Vlahovič, ki je leta ogrožajo igro politično-političnega. Osmi kongres ZKJ je izrečno zahteval ustrezne ukrepe v naši investicijski politiki; vendar se ta zahteva še vse

Nadaljevanje na 2. strani

Stewart : Gromiko

Glede Vietnama sta ostala vsak pri svojem

LONDON, 17. marca (AP-Reuter). Sovjetski zunanji minister Andrej Gromiko, ki se mudi na obisku v Londonu, se je na prvem sestanku z britanskim zunanjim ministrom Michaelom Stewartom pogovarjal o položaju v Vietnamu. Poudaril je, da bi morale ZDA ustaviti agresijo proti DR Vietnamu.

Gromiko je naglasil, da bo — če se ZDA ne bodo umaknile iz Južnega Vietnama — položaj še nadalje zlo resen, mir na tem področju pa na niti. Michael Stewart je zagovarjal stališče Vel. Britanije, ki se ujema s stališčem ZDA. Odgovoril je, da bo položaj v Vietnamu še nadalje zelo resen za DR Vietnam, dolekar ne pomagajo južnovietnamski osvobodilni sili. Povedal je Gromiko, da se bodo ameriški napadi nadaljevali in okrepli, vse dokler bo Hanoi podpirala osvobodilno gibanje v Južnem Vietnamu.

Več ur pred začetkom britansko-sovjetskih pogovorov je ZSSR izročila Veliki Britaniji odgovor na spomenico z dne 20. februarja, nanašajočo se na pobudo, naj bi se Britanija in Sovjetska zveza skupaj zavzeli za prenehanje v Južnem Vietnamu in za sklicanje mirovne konference. Kakor se je zvedelo, je odgovor Sovjetske zveze negativen.

Danes se bosta Gromiko in Stewart pogovarjala o Laosu. Prav tako bo Gromiko danes obravnaval stališče Sovjetske zveze glede tega, kdaj naj bi nadaljevala delo razorožitvena konferenca 17 držav. M. Stewart in Gromiko bosta danes govorila tudi o finančni krizi OZV.

Zunanji minister Michael Stewart bo v nedeljo odpotoval v Washington na razgovore z ameriškim državnim sekretarjem z Deanom Ruskom.

V naskoku nad črnce

Deset ranjenih v demonstracijah v Montgomeryju

WASHINGTON, 17. marca (Tanjug). Alabamski guverner George Wallace je sinoči ponovno pokazal, da njeemu in njegovi policiji niso nič mar pozivi Washingtona in akcija predsednika Johnsona za zagotovitev državljanov pravic črncev na jugu.

Policijski odred na konjih je včeraj v Montgomeryju, glavnem mestu Alabame, nascočil demonstrante, ki so potem, ko je predsednik Johnson v kongresu zahteval enakopravnosti črncev na jugu, manifestirali po ulicah in izražali zadovoljstvo nad Johnsonovo akcijo. Po napadu konjeniške policije na demonstrante je obšlo na ulici deset ranjenih prebivalcev. Crnski voditelj dr. Martin Luther King, ki vodi vse akcije črncev v Alabami, se je nujno vrnil v Montgomery, kjer pričakuje danes novo demonstracijo pred sodno palaco.

Menijo, da bo predsednik Johnson danes ali jutri predložil osnutek svojega novega zakona, ki daje večja pooblastila federalnim organom, da intervencirajo proti samovolji lokalnih oblasti. Predstavniki obeh strank v kongresu se nagibajo k temu, da bi z nagačeno

glo proceduro izglasovali Johnsonov zakon. Vendar pa so nekateri senatorji z juga, med njimi tudi demokratski senator Elender, napovedali, da se bodo z vsemi silami uprli Johnsonovemu zakonskemu osnutku.

Bolz v Varšavi

VARŠAVA, 17. marca (PAP). Zunanji minister Nemške demokratske republike Lothar Bolz je danes prišel na obisk v Varšavo, kamor ga je povabil poljski zunanji minister Adam Rapacki.

Menijo, da bo predsednik Johnson danes ali jutri predložil osnutek svojega novega zakona, ki daje večja pooblastila federalnim organom, da intervencirajo proti samovolji lokalnih oblasti. Predstavniki obeh strank v kongresu se nagibajo k temu, da bi z nagačeno

2. stran
Poslanci o položaju in močnostih razvoja črne metalurgije
3., 4., 5. in 6. stran
V. kongres ZK Slovenije
Pozdravne besede Veljka Vlahoviča — Miha Marinko
Osnovne naloge ZK Slovenije pri razvijanju socialističnih odnosov
7. stran
Kakšne tarife na železnice?
8. stran
Rož bo dobil jezéro
9. stran
Promet je z otoka Viševca
10. stran
Množična zastrupitev s hrano
11. stran
Ali bo tobak postal zdravilen?

Danes v „Delu“

Užaljeni Danci

Demonstracije ob prihodu enote Bundeswehru

BONN, 17. marca (Tanjug). Demonstracije, ki so jih organizirali na Danskem zaradi prihoda zahodnonemške enote na dansko ozemlje na manevre NATO, so napravile v Zahodni Nemčiji mučen vtis.

Danski demonstranti so včeraj zaprli pot inženirskemu bataljonu 6. oklopnih divizije Bundeswehra, ko je prekoril mejo pri Krusau, tako da so legli na cesto pred vojaška vozila. Interventirala je policija, ki je morala s silo odstranjevati demonstrante in jih odnašati. Šele potem je lahko zahodnonemška enota nadaljevala pot.

Večina zahodnonemških listov skuša zmanjšati pomen teh protinemških demonstracij. Listi pišejo, da gre za »manjše skupine komunistov in levih radikalcev.« Frankfurter Rundschau, ki danes obseja poročila o dogodku, pa piše, da ne gre samo za komuniste in leve liberalce. Tudi politični krogi v Københavnu menijo, da je bil čas

za manevre — tik pred 25. letnico Hitlerjevega vžora na Dansko — slabo izbran, po učenju list.

Za danes popoldne so v Randersu napovedane največje demonstracije, ki so bile po vojni na Danskem.

Neki københavenski list je pisal, da bi Danci želeli ostati izven zahodne vojaške zveze, ker se nadejajo vrteti na repu nemškega psa.

»Frankfurter Rundschau« pa piše, da so mnogi Nemci 20 let po vojni že marsikaj pozabili in ne vedo več dobro, ali so svojemu doživetju ali pa samo sanjam o njej. Če bodo demonstracije na Danskem zdramile nemška čustva, bodo tudi na mnenju lista tudi za Nemce pomenile nekaj dobrega.

Živa bakla tudi v ZDA

DETROIT, 17. marca (Reuter). V Detroitu v ameriški zvezni državi Michigan je danes skušala sežgati samo sebe starejša ženska v protest proti ameriškomu vojaškemu angažiranju v Vietnamu. Gre za neko Helgo Alice. Mimoidoči so pogasili ogenj, ki je vzplamenel po njej. V bolnišnico so jo prepeljali hudo opečeno. Kakor je sporočila detroitska policija, so našli listek, na katerem je bila napisala, da je hotela s samomor opozoriti na problem Južnega Vietnama.

Ne samo 17. vzporednik!

Ze nekaj let so najeminentnejši znanstveniki pa tudi politiki pritrjevali ugotovitvam najširše javnosti: atomsko orožje je izločilo vojno kot sredstvo politike. Prizadevanja človeka, ki po nagonu in po razumu teži k miru, pa so se vzpenjala še više: kodificirajmo načela koeksistence in ustvarimo sistem mednarodnih odnosov, ki bo prost ne le vojaškega pritiska in vojne nevarnosti, marveč vsakega pritiska sploh...

Bombe, ki jih sipajo ameriška letala na DR Vietnam, so razblinile občutek pomirjenosti, ki smo ga domala imeli že za trdno stvarnost. Napad na Fuku je bil osmi od 7. februarja dalje, ko so padle prve bombe na ozemlje severno od 17. vzporednika. Ameriška politična in vojaška strategija je vnesla v mednarodne odnose nov element: zračno vojno brez formalne vojne napovedi. Akcije, ki imajo vse značilnosti vojne, so postale sestavni del politike in diplomacije v odnosu do druge države!

Ameriški državniki in generali odkrito povedo: letalski napadi na DR Vietnam (s katerim ZDA niso v vojnem stanju) naj »omehčajo« vladu v Hanoju, da se bo pripravljena pogajati v okviru, ki jih bo določil Washington. Z drugimi besedami: bombniki naj utro pot diplomaciji, ki je ostala brez trdnih argumentov.

Pojav sam na sebi vzbuja globoko zaskrbljenost, ki se veča z vsakim dnem: Američani ne stopnjujejo samo intenzivnosti svojega »prepričevanja« marveč tudi riziko širšega spopada, za katerega sicer vsi lahko predvidevajo, kje bi se utegnili začeti, nihče pa ne more predvideti, kje in kako bi se nehali. Logika stvari pa je takaka, da idej ni mogoče pokoriti z bombami, marveč samo z boljšimi idejami in boljšo prakso. To je jedro problema v Južnem Vietnamu, ne pa nikdar dokazana »agresija« s severa, ki služi Američanom kot neprepričljiv argument in opravičilo za nenapovedano zračno vojno proti neodvisni državi.

Čeprav so Američani prekoricali Rubicon na 17. vzporedniku in s tem negirali že doseženo in priznano stanje v mednarodnih odnosih, je še vedno čas za obojestransko sprejemljivo politično rešitev krize, ki bi v daljšem razdobju bila tudi ZDA v večjo korist kot pa morebitni kratkoročni uspeh letalskih akcij, ki smo jim priče. Številne pobude v tej smeri — predvsem pobude neangažiranih — odpirajo možnost, da se brez škode za ugled enega ali drugega preneha s pokerjem smrti in se v mednarodnih odnosih vrne na tisto stopnjo, ki je bila po tolikšnem prizadevanju že uvedena.

M. ŠUSTAR

Protest Bonna

BONN, 17. marca. (AFP.) — Zahodnonemška vlada je danes ostro protestirala pri libanonski vladi zaradi večerajšnjih demonstracij v Tripolisu. Demonstranti so razdejali zahodnonemški tržni, tut za kulturo. Bonn zahteva, da ji izplačajo odškodnino in kaznujejo krivce.

Pozdravne besede Veljka Vlahovića

Dovolite mi, da ob začetku dela vam, delegatom petega kongresa in članom Zveze komunistov Slovenije, izročim pristrane in tovariške pozdrave izvršnega komiteja centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije in tovariša Tita.

Nedvomno bo vaš kongres veliko prispeval k popolnejšemu izvajanju sklepov osmega kongresa Zveze komunistov Jugoslavije, k uresničevanju interesov in želja delovnih ljudi Slovenije, ki so najtesneje povezane s prizadevanji in željami delovnih ljudi vse socialistične Jugoslavije.

Na kongres ste prišli z bogatimi izkušnjami, pridobljenimi v zelo dinamičnem in vsestransko pomembnem obdobju razvoja Slovenije od zadnjega kongresa do danes. To je bilo obdobje velikih sprememb v materialni bazi, v družbenih odnosih in v zavesti ljudi.

V uresničevanju smotrov programa Zveze komunistov, predvsem v razvijanju takšnih družbenih, ekonomskih in političnih odnosov, v katerih postaja človek čedalje bolj gospodar svoje usode, ste dosegli velike uspehe. Ti uspehi so vidni v povečanju delovne in ustvarjalne aktivnosti delovnih ljudi, zbranih okoli delavskega samoupravljanja, v ustvarjanju popolnejšega sistema delitve po delu, v doslednejšem angažiranju komunistov za nadaljnji razvoj samoupravnega sistema; to pa je obrodilo sadove na vseh področjih življenja in dela.

Danes je bolj na široko odprta pot za uveljavljanje in krepitev novih sil, za popolnejšo vlogo delovnega človeka in ustvarjanju ugodnejših možnosti za delo in za pravilnejšo delitev rezultatov dela, kar se kaže tudi v prizadevanjih za racionalnejše povezovanje gospodarstva Slovenije z gospodarstvom drugih republik, v krepitvi enotnosti jugoslovanskega gospodarstva in v celovitejšem spoznavanju položaja našega gospodarstva v mednarodni delitvi dela.

O vseh teh vprašanjih ste obširno govorili v predkongresnih razpravah in v gradivu, pripravljenem za delegate kongresa. Prav gotovo boste o tem razpravljali tudi med kongresom. Nedvomno boste globlje in bolj vsestransko poiskali odgovor na vprašanje, kako vztrajno so se komunisti zavzemali za to, da bi delovni človek popolneje in vsak dan odločal o svojih in družbenih interesih, kako vztrajni ste bili pri tem, da bi izkušnje delovnih ljudi v boju za socializem, zlasti izkušnje v samoupravljanju, spremenili v družbeno zavest in gibalno moč v boju za krepitev socialističnih odnosov.

Osmi kongres nam je naložil, naj delo Zveze komunistov presojamo na podlagi prakse, na podlagi uspehov, predvsem pa, naj odgovarjamo na vprašanje, koliko smo dosegli v prizadevanjih, da bo delovni človek odločal o lastnih delovnih razmerah, o delovnih sredstvih in delovnih uspehih. Kolikor bolj popoln odgovor bo dal vaš kongres na to vprašanje, toliko jasnejše bodo prihodnje naloge, toliko zanesljivejše boste presojali uspehe in toliko vidnejše bodo napake in pomanjkljivosti v delu.

Kadar govorimo o pomanjkljivostih v delu, vemo, da ni dovolj, če probleme samo ugotovljamo. Napraviti moramo korak naprej — opozarjati na poti za njih konkretnejše reševanje v vsaki delovni organizaciji, v vsaki komuni. Da bi mogel delovni človek kar najpopolneje opravljati vlogo samoupravitelja, mora imeti jasnejšo podobo o dejstvih v svojem kolektivu in v širši skupnosti, zato da bi zavzel nedvoumno stališče, ne pa begal, da bi od kritike pomanjkljivosti prešel na vztrajnejše reševanje problemov, ki jih bo uspešno obvladal le tedaj, če se bo za to zavzel. V tem je danes ena izmed velikih nalog Zveze komunistov.

Komunisti se moramo trdovratno boriti proti pojavom oddaljevanja od samoupravne prakse, spoznati moramo nevarnost, ki se tu in tam pojavlja in je v tem, da se politika podjetij, komune ali širše skupnosti oblikuje mimo samoupravnih organov.

Ti pojavi so najpogostejše odsev nazorov, ki se še vedno trdovratno drže tudi med komunisti, da je samoupravljanje izključno politični sistem. Takšni nazor nas navedajo k zapostavljanju njegovega bistva, preprečujejo, da bi videli ekonomska razmerja. Prav zaradi tega jih pogosto podcenjujemo, ker jih ne poznamo. To povzroča motnje, načrtovanje vsega samoupravnega sistema, in to zelo pogosto z izgovorom, da je to boj za samoupravljanje.

Nedvomno se moramo za uspehe, ki ste jih dosegli v Sloveniji med obema kongresoma, zahvaliti predvsem temu, da so delovni ljudje množično sprejeli poziv Zveze komunistov, naj bi kar najbolj popolno zgradili sistem samouprave. Ti uspehi se zdalec ne bi bili tolikšni, če ne bi bilo stimulatивne vloge družbenega samoupravljanja ne le na povečanje proizvodnje, temveč predvsem na razvijanje socialističnih proizvodnih odnosov. V tem je prišla najbolj do veljave vloga komunistov kljub znanim pomanjkljivostim, zakaj ekonomski odnosi sami po sebi ne morejo reproducirati samoupravljanja.

S še pogumnejšo usmeritvijo k razvijanju samoupravnega sistema v skupnosti z vsemi jugoslovanskimi narodi morejo delovni ljudje Slovenije veliko pripomoči k višji stopnji stabilnosti našega gospodarstva, k racionalnejšemu gospodarjenju in večji produktivnosti dela.

Ni naključje, da se samoupravni organi, zlasti v Sloveniji, bore za boljšo tehnično opremljenost in modernizacijo proizvodnje, boljše izkoriščanje rezultatov sodobne znanosti in tehnike ter da postaja samoupravljanje največji nasprotnik zaostalosti in birokratskih nazorov o proizvodnji in gospodarjenju, zagovornik večjih investicij v solstvo in znanstvenoraziskovalna dela in kulturo v celoti. Samoupravni sistem je pripomogel k napredku sodobnejše kmetijske proizvodnje v Sloveniji ob zmanjšanju kmetijskega prebivalstva.

V nasprotju z birokratizmom, ki negativno vpliva na mednarodne odnose, pa se samoupravni sistem čedalje bolj uveljavlja kot trdna podlaga za krepitev bratstva in enotnosti naših narodov.

Samoupravni sistem se nenehno srečuje z neekonomskimi činitelji, ki že več let kršijo investicijsko politiko. V tem pogledu so tako v razvitih kakor tudi nerazvitih območjih enako močno na veliko investirali. Ni težavno izračunati, kako prekoračitev investicij vpliva na podaljšanje rokov graditve, na neracionalno trošenje sredstev in na povečanje inflacijskih teženj. Te račune imamo in so zelo prepričljivi. Vendar se le počasi učimo iz teh računov kljub izrecnim zahtevam osmega kongresa, naj se investicijska politika razumno omeji in naj zmaga spoznanje, da je povečanje investicij pravzaprav navidezni napredek, ker ga razveljavljajo motnje, ki nastajajo v gospodarstvu zaradi takšne politike.

Osmi kongres je začel proces odkrivanja številnih problemov, ki se vsak dan porajajo v našem razvoju, kar bo neizogibno pripeljalo do nadaljnje demokratizacije družbenih, ekonomskih in političnih odnosov, pa tudi do zaostrovanja idejnega boja. Krepitev samoupravnega sistema terja hitrejše demokratično vzgajanje in demokratično obnašanje, to pa pomeni razvijanje višje stopnje demokratične odgovornosti do dru-

VELJKO VLAHOVIĆ

gih ljudi, zlasti do tistih, s katerimi delamo v kolektivu.

Kar zadeva zaostrovanje idejnega boja, se to kaže v različnih oblikah in že močno pritiska proti težnjam, da bi Zveza komunistov postala opazovalec, nevtralna sila v idejnem boju, ne pa gibalno kritične misli in kritične akcije.

Zal del komunistov ne opaža, da se spreminjajo razmere in značaj družbene kritike ne le za sile, ki osvetlujejo pota socialističnega razvoja, temveč tudi za tiste, katerih družbena kritika ovira napredek ali spodbuja k protisocialističnim rezultatom.

Zgodovinski nov in komaj rojen samoupravni sistem moramo utrjevati in ga podpirati v spopadih z najrazličnejšimi poskusi, da bi čedalje svobodnejši socialistični razvoj koristil različnim oblikam političnega boja proti samoupravljanju. Prihodnje obdobje bo spravilo na površje različne oblike boja, komunisti pa bodo morali čedalje bolj analizirati smeri razvoja idejnega boja, njegov družbeni učinek kakor tudi rezultate, ki jih v praksi dosegamo.

Ze danes se ostreje zahteva, naj bi globlje proučevali vire in vzroke idejnih spopadov, način obravnavanja sodobnih problemov socializma, značaja novih elementov idejnega boja, ki se poraja v spremenjenih razmerah. To je hkrati tudi zahteva, naj se komunisti otresejo demobilizatorskega odnosa do stališč in nazorov, ki so v nasprotju s temeljnimi načeli Zveze komunistov, proti zameglitvi temeljne vloge Zveze komunistov na današnji stopnji našega razvoja, proti oportunistični in ustvarjanju ugodnih tal za frazertvo, demagogijo, brezperspektivnost in nenačelnost.

To moramo storiti ne le zaradi našega razvoja, temveč tudi zaradi razvoja socializma kot svetovnega procesa. Uveljavljanje socializma bodo zelo dolgo spremljali poskusi, da bi ga zaustavili. To pa niso samo poskusi pripadnikov stare družbe, temveč tudi zaostalih sil v mladi socialistični družbi, ki spodbujajo sedanje težave, protislovja in zaostalost. Ni lahko pojasniti kakovost spopadov med dvčerajšjo revščino in plemenitimi človeškimi odnosi ter smotri, ki jih že danes uresničujemo, da bi pospešili prihod svetlejšje prihodnosti, ki se je do včeraj zdela številnim tako daleč. Se težavneje se je boriti za plemenitejše odnose med ljudmi na podlagi povezovanja in združevanja gospodarstva, politike in morale.

Smo priče resnega poslabšanja mednarodnega položaja. Zaskrbljeni smo, ker še vedno bistveno vplivajo na razvoj mednarodnih odnosov najreakcionarnejši zastopniki buržoazije s svojo ideologijo in nosilci konservativnih idejnih teženj v delavskem gibanju, ki se vključujejo v svojevrsno sodelovanje z buržoazno ideologijo.

Sedanji mednarodni položaj označujejo neokolonialistična ofenziva, predvsem v Vietnamu in Kongu, z zelo nevarnimi težnjami, zastoj v pogajanjih o razorožitvi, načrti v zvezi z multilateralnimi silami in širjenjem atomske oborožitve, tako imenovana finančna kriza Združenih narodov, ki je še najmanj finančna, prizadevanja, da bi razednili sile, ki so se povezale v boju za uveljavitev politike miroljubne koeksistence.

Današnji položaj zahteva od naprednih in miroljubnih sil močnejšo akcijo, vsestranski odpor proti silam vojne, ki skušajo preprečiti konsolidacijo globokih in daljnosežnih sprememb, ki so nastale v minulih dveh desetletjih.

V boju za mir moramo odkrito pogledati v oči vojni nevarnosti in poiskati nove možnosti za veliko večjo mobilizacijo miroljubnih sil. To velja zlasti za delavsko gibanje, ki ne bi opravilo svoje zgodovinske naloge, če bi prepuščilo pobudo dogmatskim silam, katerih politika temelji na zmerjanju in psovanju najreakcionarnejših imperialističnih in neokolonialističnih sil v svetu, ne pa na temelju zbiranja in akcije miroljubnih sil, ki so se zelo povečale v vsem svetu.

Danes se na široki fronti bije boj med novimi potrebami in možnostmi, novimi nazori o odnosih med narodi in državami ter starimi silami, ki so se navadile gospodariti svetu. Te sile se ne morejo sprijazniti z močnim prodorom politike miroljubne koeksistence v države, ki so bile še do včeraj nedotakljiva posest ali območja nedotakljivih ekonomskih in političnih interesov posameznih ali nekaj velikih sil. Reakcionarne sile skušajo zaustaviti spremembe v svetu z delnim sprejetjem koeksistence. Podpirajo delno, začasno koeksistenco, in to v nekatere države, podpljujejo pa hladno vojno in agresijo v drugih. Prav tako pa kakor je nedeljiv mir, je nedeljiva tudi koeksistenca.

V boju za mir in koeksistenco ne moremo biti pasivni, ne smemo izpustiti možnosti, zakaj koeksistenca ne pomeni rutine in statičnosti v mednarodnih odnosih. Koeksistenca terja predvsem sposobnost gledanja v prihodnost in nenehno aktivnost.

Zato je danes bolj kakor kdajkoli prej nujna zahteva po novih pobudah protivojnih sil. To je tudi razlog za najnovejše zunanje politične akcije socialistične Jugoslavije in tovariša Tita.

Tovarišice in tovariši, še enkrat vam želim veliko uspeha pri delu, da bi Socialistična republika Slovenija skupaj z drugimi bratskimi republikami dosegla velike uspehe v prid delovnemu človeku, v prid socializmu, v prid miru in napredku v svetu.

Miha Marinko:

Osnovne naloge ZK Slovenije pri nadaljnjem razvijanju socialističnih družbenih odnosov

Tovarišice in tovariši!

Ker je V. kongres ZK Slovenije samo nekaj mesecev po VIII. kongresu ZK Jugoslavije — po kongresu, ki je razgrnil pred nami izredno obširno problematiko, dal bogato gradivo ter nam zastavil zahtevne naloge — je razumljivo, da je naša naloga predvsem, kako čim učinkoviteje uresničiti misli in naloge VIII. kongresa ZKJ in se pri tem osredotočiti posebej na tista področja, ki so v naših objektivnih in tudi subjektivnih pogojih najbolj pereča.

V ta namen je Izvršni komite CK ZKS metodično zasnoval priprave za V. kongres ZKS tako, da je bilo delo CK ZK Slovenije v zadnjem času že posvečeno pripravam, izdelavi poročila in drugega gradiva za V. kongres, pa tudi s sekretarji vseh občinskih komitejev so bile obravnavane naloge in dolžnosti komunistov pri uveljavljanju stališč in sklepov VIII. kongresa ZKJ in iz njih izhajajoče priprave na kongres ZK Slovenije. Na tej podlagi so bile izvedene tudi predkongresne volilne konference. Še posebej pa je IK CK ZK Slovenije pritegnil širok krog komunistov in ti so v več skupinah zelo prizadevno in uspešno pripravili gradivo, ki je bilo dostavljeno vsem delegatom, da bi jim olajšali udeležbo v razpravi na današnjem kongresu o našem preteklem delu, o bodočih nalogah in o predloženem osnutku resolucije ter tako zagotovili kar najbolj delovni značaj kongresa Zveze komunistov Slovenije.

Spričo vsega tega je moja naloga podati za uvod nekaj misli in opozoril o naših najvažnejših nalogah v prihodnjem obdobju.

Pomen in ocene VIII. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije

Če naj najprej posvetim nekoliko misli pomenu in oceni VIII. kongresa ZK Jugoslavije, moram predvsem poudariti, da veljajo na njem podane ugotovitve v polni meri tudi za razmere v Socialistični republiki Sloveniji. Povsem drže ugotovitve tako glede doseženega materialnega razvoja kakor tudi glede razvoja družbenih odnosov in isto velja tudi za položaj, napredek in pomanjkljivosti subjektivnih sil, kot je bilo ugotovljeno tudi v samem poročilu CK ZKS današnjemu kongresu.

Glede mednarodnega pomena VIII. kongresa ZKJ velja še posebej poudariti veliko zanimanje vse svetovne javnosti, ki je pazljivo spremljala njegov potek. Dejstvo, da je kongresu prisostvovalo veliko število delegacij komunističnih partij, osvobodilnih in drugih progresivnih gibanj različnih dežel, govori o bistvenih spremembah pri ocenjevanju vloge ZKJ v svetu in dokazuje njeno vsestransko afirmacijo v mednarodnem delavskem gibanju, hkrati pa pomeni tudi mednarodno afirmacijo socialistične Jugoslavije. To pa je očitno rezultat konsekvence in principialne vztrajnosti pri izvajanju naše pozitivne politike na mednarodnem torišču, politike, ki je grajena povsem v skladu z našo notranjo politiko, z interesi in smotri delavskega razreda in vseh naših narodov. Ta politika, kakor jo je orisal tovariš Tito, je ob kongresu znova žela velika priznanja tako vseh prijateljev socialistične Jugoslavije in zagovornikov miru in enakopravnega sodelovanja med narodi kakor tudi razumevanje drugih krogov mednarodne javnosti.

Popolna javnost in sproščenost vseh kongresnih razprav sta bili ob vsej kri-

tičnosti, s katero so bile obravnavane težave, pomanjkljivosti, napake in socialistični stvarnosti tuja pojmovanja in tendence v našem notranjem življenju, ocenjeni kot izraz naše notranje moči in trdnosti naše politike ter družbeno-političnega sistema. Demokratični in samoupravni sistem socialistične Jugoslavije — kakor se je doslej že izoblikoval in kakor ga sedaj še izpopolnjujemo — danes mnogi pazljivo proučujejo in odobravajo, nekateri pa tudi težje razumejo, ker pač niso še docela doumeli razvojne poti, ki smo jo prehodili v preteklem desetletju. Šele če spoznamo in se živimo v bistvo našega široko razvejenega sistema samoupravljanja, je laže v celoti razumeti zasnove, kakor jih vsebujejo kongresne razprave. Enako pozornost in zanimanje so zbudile razprave o ideoloških vprašanjih, obravnavanje starih in novih idejnih pojavov kakor tudi razprave o metodah pri uveljavljanju idejne in organizacijske vloge ZK v našem samoupravnem sistemu, vloge Socialistične zveze delovnih ljudi in drugih družbeno-političnih organizacij. VIII. kongres ZKJ je s svojim potekom in vsebino dejansko napravil močan vtis v mednarodni javnosti in pomagal še bolj utrditi ugled socialistične Jugoslavije.

Velikanskega pomena, ki ga ima VIII. kongres ZKJ za naše notranje-politično življenje, za naš družbeno-ekonomski razvoj, za uveljavljanje našega samoupravnega sistema, za subjektivne socialistične sile itd., pa kljub večdnevni razpravi ne bomo mogli dovolj osvetliti. Ne bo odveč, če si ob tem priključimo v spomin besede tovariša Tita, ki je ob zaključku VIII. kongresa dejal:

«Če govorimo o tem, kateri kongres, denimo, je zgodovinsko važen, tedaj je treba poudariti, da noben kongres ne postane zgodovinski samo po tem, o čem so na njem govorili in kakšni sklepi so bili sprejeti, marveč po tem, kako se bodo ti sklepi izpolnjevali. Tako naj tudi ta kongres postane zgodovinski z izpolnjevanjem zastavljenih nalog v naši vsakdanji praksi. To pomeni, da moramo preiti od besed k dejanjem.»

(Sklepna beseda J. Broza Tita na VIII. kongresu ZKJ, Delo, 14. decembra 1964.)

Naša naloga je torej, da kar najbolj pomagamo izpolnjevati tako zastavljene naloge.

VIII. kongres ZKJ je ostro žigosal in obsodil vsa omahovanja, neodločnost in nepripravljenost pri uresničevanju programa ZKJ in vsebine ustavnih

določil. Razkril in obsodil je še vedno močne ostanke birokratske in anarhoberalistične miselnosti, kjerkoli se že pojavljajo, in od tod izvirajoče tendence, ki so skušale ovirati socialistični razvoj našega demokratičnega samoupravnega sistema. Te tendence pa so nevarne predvsem zato, ker so se vgnedile tudi znotraj ZK in jo ovirale, da bi bila še bolj učinkovita kot vsestranski idejni činitelj v naši družbi.

Obsežno gradivo VIII. kongresa ZKJ zahteva potemtakem sistematično, vsestransko proučevanje, da bo njegov duh posledje preveval vse naše družbene sile. Odseva naj v vseh samoupravnih in drugih družbenih organizacijah, ker na njih in na vsakem ustvarjajočem posamezniku sloni uresničenje tega duha pri zastavljenih nalogah v našem bodočem razvoju. Predvsem tako bomo razpršili iluzije in razočaranja pri vseh tistih, ki so pričakovali ali še pričakujejo, da se bodo stvari po kongresu spremenile same po sebi. Takim pričakovanjem namreč nujno sledi malodušje, iskanje krivcev izven sebe, jalovo kritiziranje in vse druge oblike slabšanja množičnega razpoloženja, ki bi utegnile ovirati naš hitrejši družbeni napredek.

Zato se imperativno zastavlja naloga, predočiti slehernemu družbenemu činitelju realno stanje, to pa ne pomeni, da bo duha kongresa v vsakodnevni praksi lahko in povsem enostavno realizirati. Vse bolj nujno je, da so ZK in vse družbene organizacije sposobne odkrivati korenine ostankov preživelega tako pri sebi kakor izven sebe in da se bore za odstranitev vsega tistega, kar zamegljuje jasne poti nadaljnjega družbeno-ekonomskega razvoja, pa naj gre za kritje racionalnega gospodarjenja, za dosledno delitev po delu ali pa za odgovornost samoupravnih organov delovnemu kolektivu ter ožji in širši družbeni skupnosti.

Spričo že storjenih ekonomskih ukrepov v procesu izpopolnjevanja gospodarskega sistema, ki so jih spodbudila in omogočala prav stališča VIII. kongresa ZKJ, stojimo pred mnogimi novimi nalogami, toda v ospredju so tudi še dosedanje, večkrat premalo dosledno, izvajane ali celo zanemarjene naloge. Navzlic vsem težavam pa bo uresničitev teh nalog močno pomagala nadalje krepiti stvarno socialistično zavest. Zato si jih moramo jasno predočiti in jih dosledno izvajati.

MIHA MARINKO

Nekatera vprašanja družbeno-ekonomskega razvoja

Predložen gradivo o družbeno-ekonomskem razvoju in gospodarskem sistemu prikazuje že izvedene spremembe kakor tudi ukrepe, predvidene za nadaljnje izpopolnjevanje gospodarskega sistema. V njem so opozorila na dosedanje anomalije in pomanjkljivosti, nanašani so nekateri bistveni problemi gospodarstva Slovenije, ki so doslej onemogočali jasno in realno orientacijo h kar najbolj racionalnemu gospodarje-

nju. Ker so se novi ukrepi prepletali s preživelimi močnimi ostanki administrativnega vodenja gospodarske politike, je bilo opaziti več protislovij v gospodarstvu. Pri tem je za ZK najpomembnejša ugotovitev, da so nekateri neekonomski pojavi v gospodarskem razvoju zavajali komuniste na odgovornih gospodarskih in upravnih položajih na pot slepega in brezperspektivnega prakticizma, orientiranega na trenutne učin-

ke. Ta je v prehodnem obdobju brez dvoma dal določene rezultate, v perspektivi pa nam bo prav gotovo povzročal še precejšnje preglavice. Zelo važno pa je tudi ugotoviti, da je takšna orientacija ovirala komuniste, kadar so oblikovali dolgoročneje koncepte našega nadaljnega socialističnega razvoja.

Borba za oblikovanje teh konceptov bo poslej prvenstvena naloga ZK, zlasti pa si bodo komunisti naše republike skladno z načeli resolucije VIII. kongresa o prihodnjih nalogah ZKJ morali kar najbolj prizadevati odločno in dosledne izpopolnjevanje in uveljavljati gospodarski sistem. Ta orientacija je neločljivo povezana in obojestransko pogojena s politiko skladnega gospodarskega razvoja in racionalizacije gospodarjenja ter temelji na spreminjanju odnosov pri delitvi dohodka na eni in vse večjega vključevanja v mednarodno delitev delitev na drugi strani.

Na podlagi ugotovitev in argumentacij, ki jih vsebuje že omenjeno gradivo, si lahko predstavljamo in ocenimo odgovornost naših nalog v prihodnjem obdobju.

Z uveljavljanjem ukrepov za izpopolnjevanje gospodarskega sistema, ki bodo zahtevali, da v našem sistemu planiranja še dosledneje računamo z realnimi možnostmi s planom usmerjenega tržnega gospodarstva, smemo pričakovati, da bodo postopno ustvarjeni poveljnejši pogoji za skladnejši razvoj posameznih gospodarskih panog in proizvodnih organizacij. S temi ukrepi nameravamo doseči, da se opusti v čim večji možni meri administrativno reguliranje, ki povzroča oziroma ne more preprečiti deformacij, marveč da se iščejo in uveljavljajo primerne metode planskega usmerjanja gospodarstva. Tu mislim v prvi vrsti na ustrezajočo ekonomsko politiko za stabilizacijo trga, za odpravljanje nesorazmerij v primarni delitvi — to so nesorazmerja med cenami surovosti in končnimi izdelki — in na prehodne ukrepe za stabilizacijo cen, da bi našli čim objektivnejšo osnovo za merjenje vrednosti dela na tako obvladani tržni ceni. Pri tem je naš namen, da se na tej osnovi uresničujejo najbistvenejši pogoji za nadaljnje razvijanje gospodarskega sistema z namenom čim bolj utrjevati in razvijati samoupravljanje, ki pa je mogoče ob čim jasnejšem uveljavljanju načela delitve po delu. Ta orientacija zahteva in daje prvo mesto takim ukrepom ekonomske politike in družbeno-ekonomske intervencije, vstevši sem tudi organiziranje primerne družbene kontrole cen, ki zagotavlja stabilizacijo gospodarstva. Problemu cen, posebno obvladanja in stabilizaciji tržne cene, gre posebno pozornost zlasti zato, ker so tržne cene v današnjih razmerah najrealnejše merilo za osnovno delitev med družbo in gospodarskimi organizacijami na eni strani ter med gospodarskimi organizacijami samimi na drugi strani. To bi bila najuspešnejša pot, da odpravimo najrazličnejše oblike administrativnega in tehnokratskega birokratizma, ki danes še zožujejo prostor za samoupravljanje in deformirajo zakon vrednosti.

Danes se še vodijo razprave med ekonomisti, in ne samo med njimi, s kakšnimi sredstvi in metodami naj bi dosegli objektivizacijo meril za merjenje vrednosti dela, kako bi prišli do čim bolj objektivne ekonomske cene kot planske metode, ki bi bila v našem sistemu primerna za uveljavljanje delitve po delu.

So pa tudi druge teorije, ki v osnovi zavračajo delitev po delu, češ da ne vzpostavlja idealne enakosti med ljudmi v socializmu in komunizmu. Ti se v bistvu potegujejo za star sistem administrativnega naturalnega planiranja in administrativnega določanja cen ter oporekajo delitvi po delu z nekakšnimi načeli »socialistične morale« in »enakosti«. Dejansko pa izhajajo iz zakoreninjene birokratsko administrativne miselnosti, iz nezaupanja v našo sposobnost stabilizirati trg, češ da cen spričo stihije v tržnem gospodarstvu ni mogoče obvladati. Od tod izhajajo koncepti o centralističnem upravljanju gospodarstva, po katerih naj bi centralni plan s podrobnim odrejanjem cen opravil primarno prerazdelitev, da bi se tako odpravile sedanje neenakosti. Praksa nam je že pokazala, da administrativni posegi krnijo bistvo samoupravljanja, ker izključujejo kriterije in interese za racionalno gospodarjenje, ne da bi spodbudili dviganje produktivnosti dela.

In končno še vprašanje: ali je delitev po delu, merjena na temelju tržno obvladane ekonomske cene, najidealnejša in najbolj pravična? Gotovo ne, če predpostavimo enakost vseh ljudi, kakršno si zamišljamo v komunizmu. Načelo o delitvi po potrebah bomo lahko uveljavili tedaj, ko bo naša družba tako bogata, da bo razpolagala z velikim obiljem proizvodov na temelju izrednega porasta produktivnosti dela, z vi-

soko razvito proizvodno tehnologijo, zlasti pa s tako visoko razvito zavestjo ljudi, kakršno si danes še težko moremo misliti, to je v družbi, ki ne bo poznala razlik med mestom in vasjo in med umskim in ročnim delom.

Zato je v prehodnem obdobju delitev po delu relativno najpravičnejša in edino mogoča, kajti istočasno ko delujejo elementarni zakoni ekonomske nujnosti, spodbuja delovni polet in materialno zainteresiranost. S tem pa delitev po delu ustvarja tudi materialno podlago za oblikovanje in nadaljnje razvijanje socialistične zavesti.

Iluzorno je pričakovati, da bi mogli z eno potezo, z dekretom zbrisati vse ostanke stare družbe. Vsak tak poskus bi bil jalov. Zato imamo poučne izkušnje iz bližnje preteklosti deloma pri nas, zlasti pa v drugih socialističnih deželah. V prehodnem obdobju je za pospešen družbeni razvoj, materialni in idejni, nujna materialna zainteresiranost tako posameznika, delovnega kolektiva kakor tudi ožje in širše družbenopolitične skupnosti. Če torej ugotovljamo in poudarjamo nujnost tržnega gospodarstva, priznavamo protislovja, ki še ostajajo in delujejo v gospodarskem dogajanju, hkrati pa si prizadevamo, da bi jih premagovali in razreševali. Zato pač ustvarjamo trdne temelje nove družbe, namreč samoupravljanja z družbeno lastnino, ki s tem postaja negacija vsake lastnine v starem pomenu te besede.

Te znane dileme sem omenil zato, da bi se ob njih videlo, kako poenostavljene so mnoge zahteve po državni intervenciji, ki jih je slišati vsak čas bodisi od podjetij ali pa od potrošnikov, ki iščejo rešitelja za težave izven njihovih samih. Tu ne mislim toliko na tiste upravičene zahteve, naj se hitreje odpravijo nekatere neskladnosti v našem gospodarskem sistemu, zahteve torej, ki še ovirajo zdrav gospodarski razvoj, kolikor na zahteve, ki v takih administrativnih intervencijah vidijo zadovoljitev svojih sebičnih interesov, dejansko pa s podpiranjem etatističnih in tehnokratskih tendenc ovirajo hitrejši razvoj gospodarskega sistema.

Naravno je, da so v trenutnih razmerah nestabilnosti gospodarstva in trga nujni ustrezni ukrepi v okviru ekonomske politike, s katero se usmerja gospodarski razvoj in utrjuje stabilnost trga.

Ena od osnov družbenega planiranja je, da zagotavljamo take materialne, finančne in devizne rezerve, s katerimi je mogoče s smotno ekonomsko politiko obvladati in eliminirati stihijno delovanje trga. Brez takih rezerv še tako dognato usmerjanje gospodarstva razvoja ne more roditi uspehov in je jalov vsak poskus stabilizacije gospodarstva. V pogojih nestabilnega gospodarstva pa ni mogoče racionalno gospodariti, organi samoupravljanja v gospodarskih organizacijah ne bodo skrbeli za večjo storilnost in za polno izkoriščanje proizvodnih zmogljivosti.

Odpravljanje teh očitnih nesorazmerij v administrativno določenih cenah in uveljavljanje ekonomskih zakonitosti, ki se odražajo na obvladnem trgu, in predvsem na tej osnovi bodo nastali novi odnosi med delovnimi organizacijami, bodo pripeljale vrsto delovnih organizacij v spremembo njihovega položaja. Nekaterim bi se lahko njihov materialni položaj izboljšal, in je tudi prav, da se jim izboljša, drugim pa se bo morda poslabšal. In ni narobe, da se jim poslabša, ker so do sedaj nekatere uživale določene prednosti administrativnega urejanja materialnih odnosov na trgu. Zaradi tega pa ni mogoče delovati proti prizadevanjem nadalje zgraditi gospodarski sistem in odpravljati etatistično poseganje v čisto gospodarska področja. Končno je trenutno poslabšanje materialnega položaja nekaterih delovnih organizacij zanje le na videz negativno. Uveljavljanje objektivnejših meril tudi zanje bo namreč te nujno navajalo k temu, da bodo čimprej odpravile pomanjkljivosti, ki jih zaradi privilegiranega položaja niso vselej niti ugotovile. Seveda pa družbena skupnost odgovornosti za reševanje teh problemov ne more prevreči samo na delovne kolektive, marveč mora tudi sama prevzeti svoj del odgovornosti.

Glede na vse to se bo potrebno hitro usposobiti za nove pogoje gospodarjenja. Zato si bo treba mnogo bolj in tudi učinkoviteje prizadevati za modernizacijo. Rešitve, ki lahko zelo pomagajo izboljšati položaj gospodarskih organizacij, bo treba iskati v odkrivanju notranjih rezerv za čim racionalnejše gospodarjenje. Tako bo na primer nujno potrebno boljše izkoriščati proizvodne zmogljivosti in pospešiti prehod iz sedanjega pretežno enozmenskega na dvo- ali trozmenjsko delo. Posebno odločilni pa bodo ukrepi za racionalno gospodarjenje in za intenzifikacijo proizvodnje, predvsem sodobna organizacija dela, uvažanje najnovejših tehnologij, specializacije, velikoserijske proizvodnje v kooperacijskih odnosih, zlasti pa bo po-

membno dosledno uveljavljati načelo delitve po delu, ki mora zajeti tudi sektorje izven neposrednega proizvodnega procesa. Vse to so že precej časa znani problemi. Take ustrezne orientacije seveda nismo mogli doseči z najrazličnejšimi administrativnimi ukrepi, pač pa so se nekateri skušali sami »znajti« ter so izigrali in ne upoštevali posamezne predpise, nekateri pa so celo iskali politično in upravno intervencijo.

Tako so sedaj mnoge gospodarske organizacije pred neposredno odločitvijo bodisi da se zatečejo k omejenim ukrepom za saniranje proizvodnje, kar pomeni opustiti tehnološko in strokovno nesodobno in zastalo proizvodnjo, bodisi da v poslovnem sodelovanju poiščejo svoje mesto na trgu na temelju jasnega rentabilnostnega računa. Če teh možnosti ni, bo potrebno preusmeriti proizvodnjo in prekvalificirati delovni kolektiv, ali pa tudi prenehati s proizvodnjo, kjer nikakor ni mogoče rentabilno proizvajati.

V tem položaju se jasno kažejo naloge političnih organizacij, še posebno pa Zveze komunistov. Predvsem te organizacije bodo s svojim delovanjem morale pomagati pri mobilizaciji notranjih sil, da bi premagali težave v prehodnem obdobju. Pri tem se moramo zavedati, da bo taka radikalna preorientacija okrepila in vzpostavila osnove za zdrave in čiste odnose znotraj kolektiva kakor tudi osnove za jasna razmerja gospodarske organizacije do trga in družbe sploh.

Samo če se bodo notranje sile v gospodarski organizaciji dovolj angažirale, bodo mogle pričakovati večjo podporo za to, da bi se postavile na zdrave, lastne noge. Nikakor pa ne bodo mogle pričakovati pomoči za to, da bi životarile po starem in stopicale na mestu. Zato je prvenstvena naloga vseh političnih organizacij spodbujati delovne kolektive k iskanju in oblikovanju najbolj ustreznih rešitev in k čim večji aktivnosti pri naporih sanirati proizvodnjo v določeni gospodarski organizaciji, stabilizirati gospodarstvo nasploh in krepiti socialistične družbeno-ekonomske odnose.

Pri tem delovanju in zavzemanju stališč v konkretnih situacijah pa mora služiti našim organizacijam v pogojih samoupravljanja in za utrjevanje tega samoupravljanja v orientacijo nekaj osnovnih elementov:

— produktivnost dela in rentabilnost proizvodnje, ki bo omogočila enakopravno nastopanje naših proizvajalcev na zunanjih tržiščih. Pomembnost strokovnega usposabljanja kadrov ob daleč bolj razvitem sistemu izobraževanja in organizaciji znanstveno-raziskovalnega dela;

— konsekvenco izvajanja načela delitve po delu, ki naj omogoča na temelju produktivnosti dela in rezultatov učinkovitega gospodarjenja utemeljeno rast dohodka in povečevanje osebnega dohodka. Kritičen odnos s prizadevanji odpraviti anomalije, ki se pojavljajo in tako diskreditirajo to načelo. Torej utrjevati samoupravljanje in krepiti interese za razvijanje proizvodnje, na temelju trajnih naporov povečati produktivnost dela ob čim širši udeležbi proizvajalcev, da bodo odločali v gospodarjenju;

— uveljavljanje gospodarskih organizacij kot osnovnih nosilcev razširjene reprodukcije, da bi zagotovili čim smotrnejšo porabo razpoložljivih sredstev za vlaganja v razširjeno reprodukcijo, zlasti v modernizacijo proizvodnje, da

bi lahko dosegali zastavljene ekonomske politične smotre — trajno povečevati življenjski standard in istočasno zagotoviti rast materialne baze gospodarstva. Na temelju take orientacije in v pogojih ekonomske politike, ki naj dosega največji učinek prav z intenzifikacijo gospodarjenja, je zlasti važno, da se gospodarske organizacije usmerjajo v ustrezno investicijsko politiko. V zvezi s tem smemo pričakovati, da se bodo ta sredstva, na primer ekonomska amortizacija s predvidenimi spremembami gospodarskega sistema, lahko znatno povečala;

— čim širše poslovno sodelovanje med gospodarskimi organizacijami zaradi delitve dela, čim večje specializacije in doseganja velikoserijske proizvodnje ob povečevanju produktivnosti dela. S predvideno spopolnitvijo gospodarskega sistema se bodo nujno izrazili interesi za večje proizvodno sodelovanje med gospodarskimi organizacijami, za svobodne medsebojne pogodbeno odnose med proizvajalci surovin in finalisti, med specializiranimi velikoserijskimi producenti raznih elementov in sestavnih delov. K temu jih bo silila očitna gospodarska nuja, jasen račun in ekonomski interes. Tako poslovno sodelovanje na podlagi racionalnega gospodarjenja se bo razširilo na vse jugoslovansko gospodarsko območje in bo pokazalo tudi na potrebe vključevanja v mednarodno delitev dela.

Že sedaj se uresničujejo nekatere take iniciative, sicer še na aktivistično politično spodbudo, nekatere pa tudi mimo nje, iniciative, ki dajejo pozitivne rezultate ob obojestranskem interesu. Take, sedaj posamezne iniciative bodo postale absoluten ekonomski imperativ;

— intenzivnejše vključevanje v zunanjetrgovinsko izmenjavo bodisi z neposrednim, bodisi s posrednim izvozom, da bi zagotovili pospešen razvoj proizvodnje, oskrbo s surovinami in reprodukcijskimi materiali ter standarda sploh. Sem sodijo najrazličnejše oblike kooperacijskih poslovnih odnosov z različnimi tujimi partnerji. Tem smotom in namenu morejo biti podrejeni vsi naporji smotrne notranje organizacije proizvodnje, vstevši racionalno uporabo živega dela mehanizacije, prizadevanj za modernizacijo, avtomatizacijo, specializacijo itd. Sem spadajo ustrezni aranžmaji med poslovnimi partnerji glede razpolaganja z devizami, ki jih realizira finalist izvoznik, potrebuje pa kooperant za reprodukcijski material.

Samo če se bodo komunisti v neposredni proizvodnji in pri samoupravnem odločanju jasno zavedali teh elementarnih zahtev in se v samoupravnih organih tudi borili za njihovo realizacijo, lahko računamo, da bomo uspešno premagali težave prehodnega obdobja, ki jih že in jih bodo še povzročale te revolucionarne spremembe v našem gospodarskem življenju. Blagodejne posledice bomo občutili na vseh področjih družbenega in gospodarskega razvoja. Neposredni gospodarski rezultati se bodo ugodno odražali v nadaljnjem porastu proizvodnje, v zmanjšanju produkcijskih stroškov, v občutnem povečanju produktivnosti dela in v na tej osnovi utemeljenem povečanju osebnih dohodkov. Tako upravičeno pričakovana rast našega gospodarstva bo omogočala, da se bo nadalje povečeval življenjski standard delovnega prebivalstva, to pa bo odločilno prispevalo k jasnosti in stabilnosti splošnih družbenih odnosov.

Vloga delovnih organizacij ter družbeno-političnih skupnosti pri realizaciji osnovnih nalog družbene graditve

Nam komunistom mora biti jasno, da so poleg naštetih gospodarskih kriterijev, odločilnih za proizvodnjo neposredno in za njen odnos do trga, zelo važni še drugi činitelji, ki se jim bo treba podrežati zaradi neposrednega in splošnega družbenega interesa. Ti faktorji so v predloženem gradivu obširneje obravnavani. Gre predvsem za vrsto ukrepov, ki naj zagotovijo stabilnost trga, skladnejše razmerje med osebno, splošno in investicijsko potrošnjo. Ni več mogoče dopuščati takega obsega potrošnje, ki ne bo v skladu z dejansko ustvarjenim dohodkom. Na področju investicijske pa tudi splošne potrošnje ne smemo prezreti, kako potrebna in pomembna je koncentracija sredstev, da bomo rešili osnovne probleme gospodarskega in družbenega razvoja, zagotovili racionalnost vlaganj v energetiko, proizvodnjo surovin in odpravljanje nekaterih že obstoječih ozkih grl. Eden od osnovnih pogojev je ustrezna politika kratkoročnega kreditiranja v gospo-

darstvu. Skladnejša razmerja moramo uresničevati z ustrezno kreditno politiko. Ta naj v prvi vrsti skrbi, da se bodo trošila samo tista sredstva, ki so dejansko že ustvarjena; radikalno moramo onemogočiti do sedaj pogostno prakso, da so se gospodarske organizacije zadolževale daleč prek svoje dejanske možnosti vračanja kreditov, nato pa zahtevale intervencijo družbe, da bi se z nje pomočjo rešile težav, v katere so zašle predvsem po lastni krivdi.

Po drugi strani pa naš družbeno-ekonomski sistem v okviru ekonomskega razvoja uveljavlja vse večjo samostojnost gospodarskih organizacij v odnosu do komune. Odločanje o tem, kateri ukrepi za modernizacijo proizvodnje so upravičeni in kateri ne, postaja vse bolj odvisno predvsem od neposredne ekonomske upravičenosti določene investicije — upoštevanje nove vloge bank v novem sistemu razširjene reprodukcije — in ne od stališč družbeno-političnih skupnosti. Tem vsekakor ostane mož-

nost, da z namenskimi vlaganjem sredstev, z bonifikacijami kreditnih pogojev in z drugimi ukrepi ustvarjajo pogoje za usmerjanje investicij. Ker nosi posledice investicijskih odločitev predvsem gospodarska organizacija in njen delovni kolektiv, mora gospodarska organizacija samostojno sprejemati odločitve o investicijah, zlasti pa odločitve o združevanju sredstev s poslovnimi partnerji v proizvodni kooperaciji; pri tem meje občine ali republike ne smejo biti ovira, kot se je to dogajalo v preteklosti.

Ob taki orientaciji našega ekonomskega sistema je realno pričakovati, da bo ta ali ona gospodarska organizacija zaslula v težave, ki jih bo morala pomagati reševati komunali ali republiki. Mislim posebno na primere, da kaka gospodarska organizacija ne bo sama mogla, postavimo, zaradi zastarelosti proizvodnih sredstev in izrabljenosti strojne parka ali pa zaradi še vedno slabe strokovnosti svojega tehničnega in komercialnega vodstva itd. prilagajati svojemu proizvodni vse bolj zahtevni situaciji na tržišču in v novih gospodarskih pogojih ne rentabilno proizvajati. V takih primerih bo nujno potrebno objektivno oceniti, kje so razlogi za neugodne ekonomske rezultate take gospodarske organizacije, in ugotoviti, ali obstoje možnosti in sredstva za modernizacijo opreme, da bi gospodarska organizacija lahko proizvajala rentabilno, ali pa jo bo treba preusmeriti na proizvodnjo novih izdelkov in poskrbeti za prekvalifikacijo delovnega kolektiva. Brez dvoma bodo tu lahko veliko pomagale tudi gospodarske zbornice, da bo ta ali ona gospodarska organizacija, ki bo zabredla v težave, našla primernega kooperanta in se vključila v serijsko proizvodnjo v sklopu proizvodne kooperacije ali pa našla zanj kak drugo obliko sanacije. Nikakor pa ne bi bile umestne in tudi ne uspešne take intervencije, ki bi samo iz socialnih razlogov skušale podaljševati životrajne določene kolektiva, ne da bi bile realne možnosti za sanacijo njihovega gospodarskega položaja. Zato si je treba biti povsem na jasnem, da samo ekonomsko reševanje teh vprašanj pomeni trajni in končni izhod iz nastalih težav. Mislim, da je potrebno še posebej spričo že omenjene strukture naše industrije, ki je bila doslej v pretežni meri orientirana na notranje tržisce in je vztrajala pri drobnem obrtniškem načinu proizvodnje, razčistiti probleme ter sprejeta stališča dosledno, odločno in premišljeno izvesti.

V odnosih med gospodarsko organizacijo in komunalo bo nujno treba reševati še vrsto drugih vprašanj — od strokovnega šolstva, kjer bo treba doseči večje in odločilnejše sodelovanje gospodarskih organizacij, pa do otroških vzgojnovarstvenih ustanov, kjer bo potrebno bolj angažirati posebno tiste gospodarske organizacije, ki v večji meri zaposlujejo ženske.

Izkušnje komun, ki so na področju otroškega varstva napravile prve korake, kažejo, da je nujno treba izdelati realne in z interesi samimi usklade ne programe za razvoj te dejavnosti. Problema ni mogoče rešiti z najmodernejšimi varstvenimi ustanovami za otroke, ampak tudi s spodbujanjem obsežne iniciative in z ustanavljanjem kar se da enostavnih otroških skrbstvenih ustanov, da bi lahko bolje zadovoljili velike potrebe naših zaposlenih žena in mater. Skromnejše zadovoljevanje teh potreb bi namreč omogočilo marsikateri ženi in materi, ki je danes še doma, da bi se jutri lahko zaposlila in s tem pomagala izboljšati življenjski standard družine in družbe. Ob iskanju najbolj ekonomičnih in preprostih rešitev pa ne bi smeli dopuščati, da bi stroške za otroško varstvo nosila samo družina. Prav na tem področju moramo komunisti v skladu z rastjo družbenega materialnega standarda konkretno izvajati politiko večje udeležbe družbenih sredstev pri vzgoji in šolanju otrok (otroško varstvo, šolske knjige, prehrana). Pri prizadevanjih nadalje razvijati te in druge družbene dejavnosti, ki so neposrednega pomena za standard vseh delovnih ljudi, bo nujno potrebno, da se prav komunisti v gospodarskih organizacijah borijo za večje razumevanje teh skupnih interesov in za večjo pripravljenost reševati tiste naloge, ki so v skupnem interesu vse komunale.

Pri vprašanjih, ki so aktualna v odnosih med gospodarsko organizacijo in komunalo, je še dokaj nejasnosti v pojmovanjih, katera materialna vprašanja je treba reševati po osebni, katera pa po splošni potrošnji. Okrog tega je mnogo razprav in idejnih nejasnosti in od tod izvirajo včasih že napeti odnosi. Naj omenim samo za primer, kako težke so bile razprave okrog odprave obrazca K. 15.

Po ustavno sprejetih načelih samoupravljanja je nujno, da gospodarske

organizacije dosežejo večjo samostojnost v odnosu do komunale, saj smo bili doslej le prepogostoma priča, ko je občinsko vodstvo odločilno vplivalo na vodstvo gospodarske organizacije, posebno glede na sodelovanje gospodarskih organizacij pri reševanju raznih problemov občine na področju komunalne politike. Kljub tako naglašeni samostojnosti gospodarskih organizacij v razmerju do komunale pa je izredno mnogo vprašanj iz najrazličnejših področij družbenega dogajanja, pri katerih morajo subjektivne sile v gospodarskih organizacijah skladno z interesi celotne občinske skupnosti prav tako nujno iskati vzajemne rešitve. Vendar pa vsakomur dostopni statistični podatki dovolj zgovorno opozarjajo na neizkoriščene možnosti takega sodelovanja pri razvoju strokovnega šolstva in strokovnega izobraževanja nasploh. Po teh podatkih je bilo namreč izkoriščena manj kot polovica tistih sredstev gospodarskih organizacij, ki bi jih gospodarske organizacije lahko namenile za strokovno šolstvo, to pa neposredno kaže, da se gospodarske organizacije premalo zanimajo za sodobno strokovno izobraževanje. Hkrati pa imamo opraviti z neizpolnitimi dejstvi, da je v gospodarskih organizacijah mnogo premalo strokovnih ekonomsko in tehnično usposobljenih kadrov in da je strokovno usposabljanje proizvajalcev prepočasno. Gospodarske organizacije tudi ne izkoriščajo vseh možnosti štipendiranja, bodisi zato ker ne skrbijo za smotno politiko štipendiranja, ali pa zato, ker šolski in pedagoški organi — ti so v prvi vrsti poklicani za to — premalo skrbijo, da bi nadarjeni učenci in dijaki dobili štipendije za nadaljevanje študija, za katerega kažejo sposobnosti. Zlasti v višjih šolah imamo glede na celotno strukturo naše družbe neustrezno socialno sestavo študentov; čeprav je namreč veliko delavskih in kmečkih otrok, ki so v osnovni šoli pokazali nadarjenost in nagnjenje za določeno stroko, pa jim zaradi premajhne skrbi pri izboru novega kadra ni bilo zagotovljeno nadaljnje usposabljanje.

Na tem torišču je odprtih in aktualnih mnogo problemov, zato je o njih upravičeno govoril VIII. kongres ZKJ in tudi naš kongres mora o tem problemu izreči odločno besedo. Ne moremo in ne smemo dopustiti, da bi stvari tekle stihajsko, ker je nemogoče puščati vnemar skrb za smotno vzgojo in izobraževanje mlade generacije. Zato v procesu družbene vzgoje tudi ne smemo prezreti neurejenega položaja njenega odločujočega čimtelja — pedagoškega kadra. Z bolj ustreznim vrednotenjem pedagoškega dela, z boljšim usposabljanjem in nenehno strokovno pomočjo je potrebno zagotoviti večjo ustvarjalnost pedagoškega osebja, kar bo tudi zagotovilo stalno vključevanje novih sposobnih moči na to področje družbenega dela.

Odnosi med komunalo in gospodarsko organizacijo odkrivajo še vrsto drugih skupnih interesov, tako npr. glede razvijanja trgovske mreže, obrtnišstva, gostinstva in turizma in drugih storitvenih dejavnosti. Občutimo, da pri teh dejavnostih precej primanjkujejo kapacitete, hkrati pa so te storitve izredno drage in posledica tega je seveda zniževanje realnih osebnih odhodkov. Stanje storitvenih dejavnosti pri nas imperativno narekuje, da se morajo nanje v okviru danih možnosti in ob sodelovanju gospodarskih organizacij nujno osredotočiti vse sile v občinski skupščini.

Poleg navedenih dejavnosti, pri katerih se kažejo skupni interesi gospodarske organizacije in občinske skupnosti, se hkrati zastavlja izredno težka naloga, kako čimbolj učinkovito urediti pereča vprašanja stanovanjske graditve in s tem tudi vprašanja urbanizma ne samo v večjih, temveč tudi v manjših naseljih. V Sloveniji imamo namreč na eni strani veliko število razdrobljenih majhnih naselij in posameznih zaselkov, na drugi pa izredno visok odstotek zaposlenih v industriji, torej v mestnih središčih, ki pa žive na vasi. Zastavlja se vprašanje, ne samo kako čimbolj optimalno reševati razne probleme glede komunalnih storitev, marveč predvsem, kako skrbeti za socialistično družbeno preobrazbo. Kaže, da bodo brez osredotočenosti na določena večja in manjša središča, v katerih se lahko uspešno snujejo tudi krajevne skupnosti, kjer lahko občani uspešneje rešujejo najrazličnejša vprašanja svojega življenjskega standarda, ostala neresena še mnoga vprašanja, posebno pa vprašanja s področja strokovne in kulturne izobrazbe ter družbenega življenja. Ze samo dejstvo, da ljudje žive v strnjjenih naseljih, pomaga utrjevati kolektivnost in skupno sožitje in s tem tudi spoznavati skupne družbene interese.

Razprave o reformi stanovanjske graditve se na primer še vse preveč sučejo okoli vprašanj, ki so nastajala ob dose-

danjem sistemu financiranja stanovanjske graditve, a brez upoštevanja, da je glavni namen reforme pospešeno graditi stanovanja, hkrati pa krepiti materialno osnovo delovnih organizacij in samoupravljanja tudi na področju družbenega standarda. Temu smotru je treba predenjati konkretno politiko in druge instrumente na tem področju. Razumljivo je, da ta prehod ni enostaven, vendar imamo opraviti z dejstvom, da obseg stanovanjske graditve ne sledi vse večjim potrebam delovnih ljudi in je zdaj eden najbolj kritičnih problemov naše družbe nasploh. Dosedanji sistem financiranja stanovanjske graditve pa ni uskladen z doseženo stopnjo razvitosti proizvodnih sil in družbenih odnosov ter še vedno vsebuje močne elemente administrativnega vmešavanja. Zato ni čudno, da se stanovanja grade drago, čestokrat neustrezno različnim kategorijam potrošnikov, hkrati pa se še vedno le v neznatnem obsegu angažirajo sredstva samih interesentov za stanovanja, ker jim do sedaj ni bila zagotovljena realna perspektiva za najhitrejšo rešitev stanovanjskega problema na podlagi lastnega vlaganja. Čeprav je razumljivo, da je ta prehod mogoče izvesti samo v določenem razmerju z rastjo osebnih dohodkov, pa ga je vendar neogibno treba uveljaviti, da bi tudi na tem področju racionalneje gospodarili, da bi dosegli večjo racionalizacijo in pocenitev gradenj, njihovo diferenciranje, industrializacijo in odpravili tudi druge pomanjkljivosti, ki spremljajo sedanji sistem. Pri tem ne smemo prezreti dejstva, da so stanovanjske najemnine neekonomske in da ne omogočajo niti enostavne reprodukcije obstoječega stanovanjskega fonda, ki je v precejšnji meri dezinvestiran, tako da hitro propada. Posebno vprašanje so neupravič-

ne razlike pri določanju stanarin za stanovanja iste kvalitete.

Ze na podlagi samo teh nekaj ugotovitev si moramo prizadevati, da bomo realizirali tak sistem financiranja stanovanjske graditve, ki bo vsakemu interesentu omogočil, da tudi z lastnimi naporu uresniči svoje potrebe po stanovanju. Dosedanja praksa že precej jasno kaže razmejitev, kaj je potrebno reševati iz osebnega dohodka in kaj iz splošne porabe. V čim večji možni meri je treba mobilizirati sredstva iz osebnega dohodka posameznih interesentov in iz sredstev delovnih organizacij — saj je stanovanje kot element življenjskega standarda delavcev tudi integralni del politike povečevanja produktivnosti dela — za pospešeno in racionalnejšo stanovanjsko graditev, hkrati pa usmerjati družbena sredstva na to področje samo v sklopu bančno kreditnega sistema. Čeprav je potemtakem treba omejiti angažiranje iz splošne porabe za te namene, pa bo slej ko prej predvsem dolžnost celotne družbe učinkovito in kar najhitreje rešiti stanovanjske probleme borcev NOB. Tudi reševanje stanovanjskih problemov socialno ogroženih ljudi, ki tega problema ne bodo mogli reševati z lastnimi sredstvi, bo ostala družbena obveznost. Te obveznosti na račun splošne porabe pa seveda ne morejo bremeniti zgolj proračunov in družbeno-političnih skupnosti, marveč bodo nujno morale sodelovati tudi vse delovne organizacije kadar bo šlo za člane njihovih delovnih kolektivov.

Vse to so izredno aktualna vprašanja, katerih reševanje se moramo komunisti lotevati z jasnimi stališči in vplivati z vso močjo svojih argumentov, da bodo rešitve sprejete v smislu naših socialističnih perspektiv.

O nekaterih družbeno-ekonomskih aspektih mednacionalnih odnosov

Stališča in sklepi VIII. kongresa ZKJ, posebno pa še misli tovariša Tita o mednacionalnih odnosih so tako pomembne, da terjajo tudi ustrezno pozornost našega kongresa. Ta stališča so doživela splošno odobravanje, zlasti se pri komunistih v naši republiki. Vendar ne bo odveč izreči o tem vprašanju še nekaj besed, da bo dobilo ustrezno mesto tudi v razpravi na našem kongresu, da bomo čimbolj pomagali razjasnjevati vse pojave nacionalizma v naših vrstah in nacionalno problematiko nasploh.

Nedvomno se je tudi pri nas v Sloveniji nakopičilo dokaj pojavov in manifestacij na področju mednacionalnih odnosov, ki bi sčasoma utegnili resneje škodovati skladnosti, pristnosti in enotnosti naše mnogonacionalne skupnosti. Ti pojavi in manifestacije so največkrat dobivali svojo osnovo v nedodelanosti našega gospodarskega in samoupravnega sistema, v njegovih hibah in protislovjih. Običajno gre pri tem za splet predvsem dveh socializma tujih teženj: z ene strani birokratsko-partikularistične, z druge pa anarho-liberalistične težnje, ki sta se večkrat vzajemno spodbujali, v svojem bistvu pa sta obe odsevi ostankov buržoazno-kapitalistične miselnosti, ki jo je moč še zaznati v težnjah in pogledih našega gospodarskega življenja. V naših razmerah so take težnje po svoji vsebini največkrat nacionalistične in sovinstične, v sebi pa skrivajo preveliko poudarjanje koristi posameznih območij v škodo skupnosti in prizadevanje doseči kratkotrajne lokalne koristi in sebične prednosti; spričo demokracije v našem družbeno-političnem življenju pa so se lahko močneje izrazile.

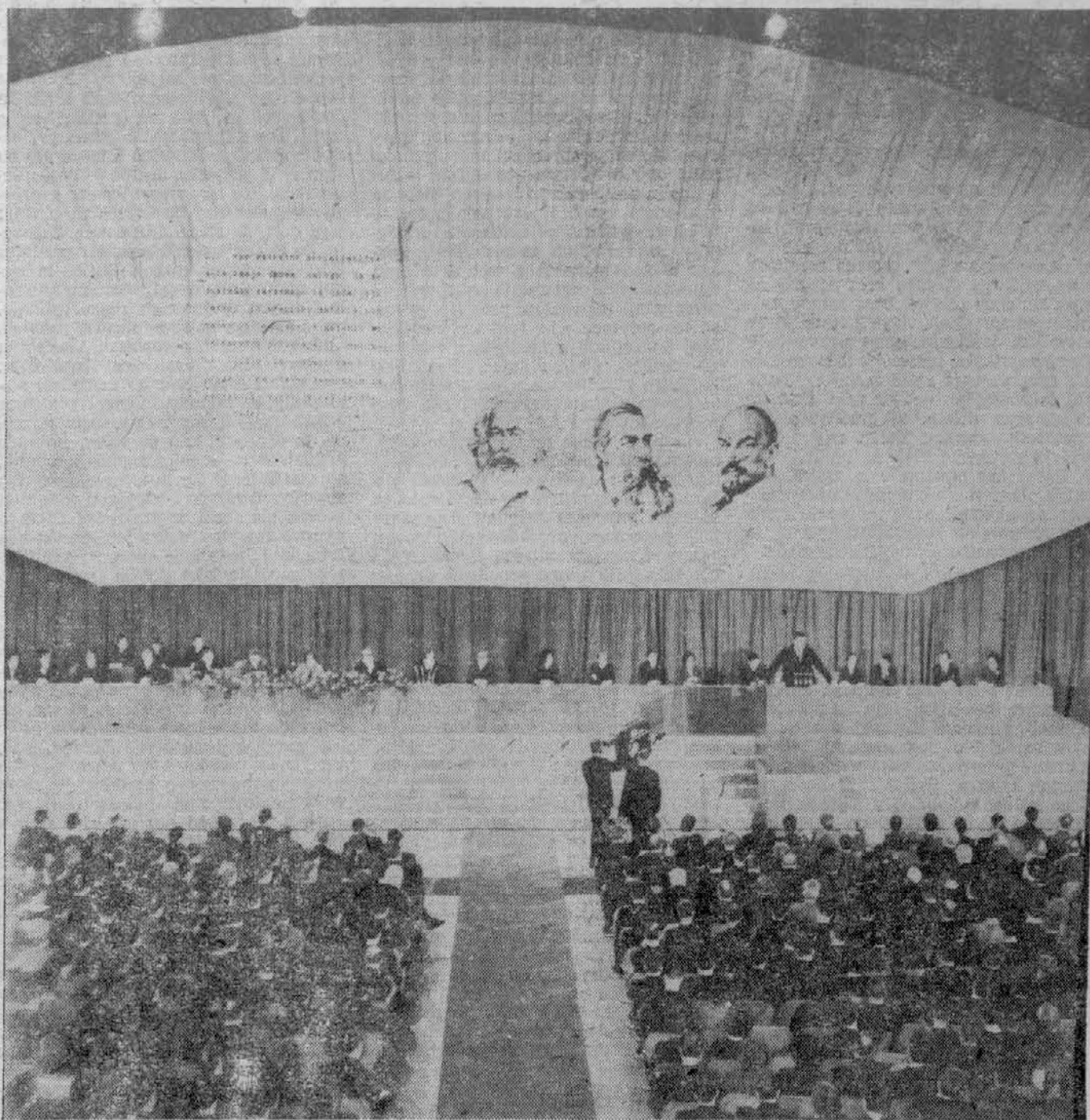
Problem nacionalizma sam po sebi ne bi bil tako pomemben, če bi bile te manifestacije omejene samo na ostankov nosilcev klasičnega buržoaznega nacionalizma, toda pomemben je prav zato, ker so se ti pojavi čestokrat odsevali tudi v Zvezi komunistov in motili zdravo rast socialističnih družbenih odnosov. Na eni strani so se porajali lokalni interesi teritorialnih skupnosti, čeprav morda podzavestno, vendar s stališča kapitalističnih pojmovanj o razvoju gospodarstva, pa tudi s stališča uveljavljanja etatiističnih tendenc v okviru republik in združenih s poskusi vplivati na odločitve osrednjih družbenih organov, da bi si pridobila določene prednosti ena ali druga gospodarska pa tudi drugačna dejavnost, na drugi strani pa so se kazale birokratsko centralistične tendence, ki so kaj hitro prevzele obliko manifestacij za velikodržavni hegemonizem, ker so izhajale iz dvoma o samoupravnih sposobnostih delovnih kolektivov in družbeno-političnih skupnosti.

Poleg tega pa so ti pojavi tembolj nevarni normalnemu družbeno-ekonomskemu razvoju naše državne skupnosti

zaradi razlik v gospodarski razvitosti posameznih območij, ki nosijo nacionalna obeležja. Te razlike v razvitosti posameznih območij se odražajo tudi v splošnem razvoju socialističnih odnosov in porajajo protislovja, ki dobivajo svoje mesto v mednacionalnih odnosih. Problemi materialnih odnosov so torej hkrati bistveni vzrok in povod za take škodljive manifestacije. Hkrati pa so se še čustveni elementi, kot so različne narodnostne šege in kulturna dediščina medsebojno prepletali z unitarističnimi političnimi tendencami v želji po birokratskem unifomiranju, ki so si pri tem lastile v ekskluzivni zakup patriotsko nalogo »čuvanja enotnosti Jugoslavije«, nazvali temu pa pozabljale na bistvene pridobitve nacionalne enakopravnosti, dosežene že v času narodnoosvobodilne borbe. Na takih pozicijah so se morale te manifestacije krepiti ter zakrivati dejanske interese in poti skladnega socialističnega družbenega razvoja naše mnogonacionalne skupnosti.

Pojavov birokratskega unitarizma samega po sebi tudi ne smemo podcenjevati, saj je spomin na monarhistični velikosrbski režim, ki je dajal s svojim negiranjem enakopravnosti jugoslovanskih narodov poseben pečat v političnem življenju stare Jugoslavije, še izredno živ. Vendar pa so ta vprašanja dosti globlja in imajo svoje korenine tudi drugje. Ne pojavljajo se seveda samo na jezikovnih narodnostnih mejah in v odnosih med različnimi etničnimi skupinami ali zaradi razlik v gospodarski razvitosti, marveč tudi tam, kjer ni jezikovnih, etičnih in gospodarskih razlik. Zato moramo ugotoviti tudi te druge vzroke. Najbistvenejši med njimi so po mojem mnenju nasprotja med ostanki državno-kapitalističnih pojmovanj in še premalo jasnimi socialističnimi pogledi in našo prakso v graditvi socialistične družbe, ki se edina lahko uspešno upira takim birokratskim pojmovanjem, partikularističnim in centralističnim tendencam.

Ker moramo tudi komunisti Slovenije prispevati svoj delež, da bomo premagali nasprotja v mednacionalnih odnosih, mislim, da mora biti izhodišče te naše naloge temeljno vprašanje, kako premagati in dokončno odpraviti osnovo teh nasprotij. Po VIII. kongresu ZKJ se vse bolj jasno oblikuje gospodarski sistem, v celoti prilagojen in dosleden v odnosu do samoupravljanja, z njim pa se jasno odkrivajo obrisi, kako obvladati nasprotja v mednacionalnih odnosih, kolikor so pogojena za družbeno-ekonomskimi odnosi. Gre za uveljavljanje takih ekonomskih odnosov, ki utrjujejo in krepe enotnost gospodarskega prostora, za take izpopolnitve gospodarskega sistema, da se razvita območja ne bodo mogla okoriščati z nekimi objektivnimi prednostmi. Prav tako bi

POGLED V DVORANO GOSPODARSKEGA RAZSTAVISCA V LJUBLJANI, kjer zaseda peti kongres Zveze komunistov Slovenije. Foto: M. Švabič

pa tudi posebni administrativno določeni instrumenti ali olajšave v gospodarskem sistemu, ki naj bi veljali samo za določena območja, vsekakor ustvarjajo neenakost v položaju posameznih gospodarskih organizacij na tržišču, vrh tega pa bi gospodarskim organizacijam takih območij navsezadnje napravili slabo uslugo, ker bi ostale brez potrebne stimulacije za svojo notranjo konsolidacijo in za povezovanje v okvirih poslovnega in proizvodnega sodelovanja z različnimi gospodarskimi organizacijami. Izkušnje preteklih let so same po sebi zadosti zgovoren dokaz, da je posebna pomoč federacije nerazvitim območjem premalo učinkovita, če ne temelji na nekem ekonomskem računu.

Predvidena ekonomska politika, upoštevajoč tudi učinek sklada pomoč nezadostno razvitim območjem, bo poslej posebej spodbujala interes celotne naše industrije v investicijskih iniciativah neposrednih proizvajalcev na vsem območju Jugoslavije. Torej bo vključevala tudi gospodarske organizacije nerazvitih območij v taka poslovna proizvodna sodelovanja. Ti integracijski procesi, zasnovani seveda na gospodarski samostojnosti in samoupravljanju vsake gospodarske organizacije, se bodo razvijali na vseh toriščih, od ožje specializacije posameznih gospodarskih organizacij v sklopu skupnega proizvajalnega ciklusa — vstevši pri tem ustanavljanje takih obratov, ki pomenijo zdaj v določeni proizvodnji ozka grla, izmenjavo izkušenj v organizaciji proizvodnje, tehnično sodelovanje in pomoč, skupno angažiranje znanstvenoraziskovalnih zavodov, institutov, razvojnih laboratorijev in podobno — do interesnega sodelovanja potrošnih in proizvodnih središč za pospeševanje proizvodnje, predelave in uskladiščenja agrarnih proizvodov na mestu proizvodnje, kakor tudi razvijanje proizvodnje rudninskih surovin.

Spričo izpopolnjevanja gospodarskega sistema, ko se predvidevajo enaki pogoji za gospodarjenje tudi za proizvajalce surovin in pri spoštovanju situacije, ki narekuje namesto uvoza čim večje izkoriščanje domačih surovin, se tudi tu uresničujejo pogoji za enakopravno, vzajemno zainteresirano poslovno sodelovanje.

Doslej smo sicer imeli že nekaj primerov uspešnega poslovnega sodelova-

nja med gospodarskimi organizacijami iz naše republike in podjetij iz drugih republik. To različno dosedanje sodelovanje pa je bilo v pretežni meri, vsaj po moji presoji, vzpostavljeno bolj pod vtisom in vplivom političnih činiteljev kot pa kot posledica neposrednih interesov gospodarskih organizacij. Na podlagi teh sprememb pa je vsekakor upravičeno pričakovati, da se bodo ti procesi odslej širili prek meja posameznih republik, mimo botrovanja raznih političnih faktorjev, ki so včasih priporočali, včasih pa tudi nasprotovali takemu poslovnemu sodelovanju.

V procesu razvijanja in utrjevanja socialističnih družbenih odnosov bomo po tej poti učinkovito premagovali nacionalistično nezaupljivost in zavračali razne očitke s te ali druge strani, ki jih je bilo doslej čestokrat slišati, a so vnašali nemir in nerazumevanje, povzročali nepotrebne težave pri reševanju konkretnih problemov teh območij.

O tem, da pa je pomoč naše celotne družbene skupnosti prek posebnega zveznega sklada nujna in v korist vseh, tako nerazvitih kakor tudi razvitih, po mojem mnenju danes ni treba nikogar več prepričevati, posebno ne nas komunistov. O tem smo že večkrat govorili. A vendar se še pogostokrat porajajo govornice in neumne nacionalistične kritike, na katere komunisti ne reagirajo vedno dovolj odločno in jasno, kot je npr. krilatica o izkoriščanju Slovenije, v isti sapi pa se množe zahteve po kreditih federacije.

Mar niso take zahteve naravnost voda na mlin centralističnim tendencam in s tem zaostrovanju mednarodnih odnosov? Na splošno smo za omejevanje dolgoročnih investicij in razumemo, da te povzročajo nestabilnost gospodarstva in naraščanje cen. Vendar pa bi zase le radi dosegli izjemo in jo opravičujemo z »briljantnimi rentabilnostnimi argumenti«. Toda ti »argumenti« pomenijo ali uvoz opreme, reprodukcijskega materiala ali pa kalkulirajo z nizkimi cenami domačih surovin. Pomanjkanje energije in lastnih virov surovin pa ne vidijo. Kako je z izkoriščanjem Slovenije, se vidi v nagli migraciji iz vasi v mesta, v spremembi strukture prebivalstva, v pomanjkanju delavcev za vsa težja dela itd. Pri naglem širjenju obsega proizvodnje pa je moč zaznati nacionalistični prizvok kritike, kadar

zmanjka sredstev za prepotrebne družbene službe in za vse vrste terciarnih dejavnosti, ki so bistvene za razvoj standarda.

Ni redko, da celo komunisti pri obravnavi teh praktičnih vprašanj iščejo vzroke in rešitve zunaj svojega kolektiva, občine ali republike in celo zahtevajo, naj odločijo centralni organi tudi v vseh tistih primerih, ko bi morali začet najprej pri sebi.

Če hočemo pomagati, da bodo mednarodni odnosi in spopolnjevanje gospodarskega sistema skladnejši, tedaj ne smemo izhajati iz vidika nekih naših specifičnih objektivnih pogojev ali pa zagovarjati napredna stališča tako, da bi drugi dobivali vtis, da izhajamo iz takih konkretnih motivov. Seveda je treba iskati take rešitve, ki bodo čim bolj sprejemljive za vse in si prizadevati za tak napredek sistema, ki bo koristil vsej naši skupnosti. Zato pa moramo biti dosledni pri teh načelih tudi takrat, kadar nam njihovo uveljavljanje povzroči še tako velike prehodne težave. In nekaj takega se dogaja sedaj. Objektivni položaj v strukturi industrije in gospodarstva Slovenije je dejansko tak, da ne pomeni za nas kakih prednosti. Visok odstotek predelovalne industrije s pretežno obrtniškim značajem proizvodnje, temelječ na nižjih cenah surovin, govori za to, da bodo potrebni veliki napor, da bomo preusmerili dosedanje precej obrtniško maloserijsko proizvodnjo s številnimi izdelki, posebno ker še ni dovolj čutili prizadevanj za proizvodno specializacijo in za uvajanje velikoserijske proizvodnje na sodobnih tehnoloških osnovah. Prav je, da se teh težav čimprej v celoti zavemo in jih že sedaj začnemo obvladovati, hkrati pa opozorimo na koristnost takih prizadevanj tako za našo vsako gospodarsko organizacijo neposredno kakor za gospodarstvo v celoti.

Potemtakem je toliko bolj nujen jasen koncept modernizacije proizvodnih zmogljivosti v naši republiki kot pogoj za intenzivnejši razvoj proizvodnje. Ni modernizacije in tehnične rekonstrukcije brez ustreznih investicijskih odločitev. V ta namen pa vejetno ne zadoščajo le amortizacijska sredstva, ampak je nujno treba vlagati tudi določen del akumulacije. Pri modernizaciji proizvodnih zmogljivosti ni dovolj upoštevati zgolj najnovejše dosežke sodobne tehnolo-

logije, temveč tudi ustrezno raven strokovnih kadrov, razvito znanstveno-raziskovalno delo, zadosti preudarne in racionalne investicijske odločitve ter ustrezno koncentracijo finančnih sredstev.

Modernizacijo proizvodnih zmogljivosti v Sloveniji narekuje med drugim tudi pomanjkanje delovne sile, ki ga bo povečeval še nujen nadaljnji razvoj terciarnih dejavnosti. Zato je investicijsko vlaganje v razvoj sodobnih proizvodnih zmogljivosti pozitivno, posebno če ta pomenijo uvajanje sodobnih tehnoloških postopkov ne samo za eno gospodarsko organizacijo, marveč izboljšujejo strukturo celotnega slovenskega gospodarstva sploh. Gospodarska struktura pa mora biti taka, da bo mogoče splošno povečati družbeno produktivnost dela in vpeljati res kvaliteto proizvodnje, upoštevaje pri tem smotno proizvodno vključevanje v jugoslovanski prostor. Od tega so odvisni tako tempo gospodarskega razvoja, možnosti vključevanja v mednarodno delitev dela in v zvezi s tem večja stabilnost pogojev gospodarjenja ter ne nazadnje družbeni razvoj in porast življenjske ravni.

Po ustavnih načelih republika usmerja in usklajuje gospodarski razvoj in razvoj drugih področij družbenega življenja na svojem območju ter zagotavlja in razvija materialne in druge splošne pogoje. Pri tem ne gre le za pomembno vlogo, ki jo ima republika pri usklajevanju problemov regionalnega razvoja, pomembnih za optimalni gospodarski in družbeni razvoj njenega območja, temveč za jasno orientacijo gospodarstva na tiste perspektivne gospodarske dejavnosti, ki imajo komparativne prednosti in možnosti vključevanja v mednarodno delitev dela.

Usmerjanje gospodarskega razvoja kot ena osnovnih nalog republik je v tem, da določa v okviru gospodarskega razvoja federacije strukturo investicijskih vlaganj, njihov obseg in daje družbeno pomoč za realizacijo tistih investicijskih programov, ki zagotavljajo s svojo sodobno tehnologijo tako hitro rast celotnega gospodarstva kakor tudi ustrezen razvoj osebne in splošne potrošnje.

Taka modernizacija proizvodnih zmogljivosti zahteva nedvomno tudi bolj daničen razvoj drugih gospodarskih dejavnosti, zlasti energetike in transporta. V ta namen mora republika skrbeti za primerno koncentracijo finančnih sredstev, ki pa ne sme odtujevati akumulacije neposrednemu proizvajalcu in njegovim pogojem dela. Temeljiti mora na spoznavanju delovnih ljudi, da takšne oblike integracije investicijskih sredstev omogočajo večjo produktivnost in ugodnejši razvoj proizvajalnih sil.

Zato je nujno več razumevanja za širše skupne interese, ki bodo tako posameznemu proizvajalcu kakor delovnemu kolektivu in družbi kot celoti pomagali k še hitrejšemu napredku. Zato moramo poudariti, naj si vsi delovni ljudje, zlasti pa komunisti, zavestno prizadevajo prispevati svoj delež h graditvi socializma v Jugoslaviji z ustvarjanjem najnaprednejših gospodarskih pogojev v naši republiki in na celotnem jugoslovanskem območju.

Zdi se mi, da bo taka pot najuspešnejša, če hočemo odstraniti iz zavesti našega naroda še zadnje, največkrat osnovane občutke nacionalne ogroženosti in zapostavljenosti. Koncept take nacionalne afirmacije v sedanjih razmerah graditve socializma v Jugoslaviji na podlagi popolne in dosledne nacionalne enakopravnosti in čim tesnejšega mednarodnega sodelovanja je hkrati tudi obračun s poslednjimi občutki nacionalne ogroženosti, ki ne živijo kot posledica nekakšnih zunanjih pritiskov, marveč predvsem kot rezultat naših lastnih napak, pomanjkljivosti in ne vedno najbolj ustrezne idejno-politične orientacije.

Za pojave nacionalizma na področju kulture naj omenim samo sledeče. Zdi se mi, da včasih bolj poznamo kulturne dosežke drugih kot pa naših narodov. Predvojni komunisti in marksisti, bodisi delavci ali intelektualci, so poznali domala vsako napredno delo in so takšno poznavanje pojmovali kot del svoje izobrazbe, ki jim je potrebna v vsaki marksistični praksi. Na to ugotovitev je treba danes znova opozarjati, kajti ne samo kulturni dosežki, ampak tudi nacionalne posebnosti kot kulturno bogastvo vsakega naroda morajo biti osnova za večje medsebojno spoštovanje. Doslej še zdaleč nismo izkoristili vseh možnosti, da bi se čim bolj medsebojno spoznali. Naj poudarim, da smo komunisti vselej bili in bomo tudi ostali glasniki svojih narodnostnih kultur in da bomo odgovorni za pretakanje naprednih kulturnih tokov v naš narodnostni prostor.

Idejno delo Zveze komunistov — jedro celotne družbene aktivnosti

Mislim, da smemo pozitivno oceniti osnovna idejnopolična gibanja in spoznanja, nastala v času od IV. kongresa ZKS do danes. Vse globlje prodira zavest, da je ZK v pogojih samoupravljanja zavzela taka stališča, ki jamčijo delovnemu človeku popoln nadzor nad pogoji, sredstvi in sadovi njegovega dela ob dosledni enakopravnosti vseh delovnih ljudi. Kljub posameznim zaostajanjem ter ponekod stihijnemu prehitovanju naših idejnih spoznanj se ne prestopa širi krog tistih komunistov, ki niso samo praktični izvrševalci politike ZK, ampak tudi aktivni ustvarjalci njenih idejnih spoznanj in rešitev v družbeni praksi. Kolikor bolj se utrjuje sistem samoupravljanja, v katerem so delovni ljudje neposredno najodločilnejši činitelj vsakodnevnega razreševanja problemov, toliko pomembnejše postaja idejno delo, ki ne more biti več samo neko področje dela ZK, marveč osnovno jedro njene celotne družbene aktivnosti. Zato mora biti naša prva skrb, da to jedro ne bi bilo zapostavljeno, da bodo šla naša idejna spoznanja in spoznanja vsaj vzporedno s prakso, če ne že vselej en korak pred njo. Tako bomo imeli manj problemov in težav tudi pri praktičnem, konkretnem reševanju vsakodnevnih vprašanj v razvoju naše socialistične družbe.

Za tak idejni koncept komunistov pa je še posebej pomembno ustvarjati nova spoznanja iz naše bogate socialistične prakse, ki naj bo osnova nadaljnjega razvijanja marksistične misli. Izredna dinamika našega družbenega in ekonomskega razvoja namreč zahteva od nas, da opuščamo tiste resnice in spoznanja, ki so bile dobre in progresivne včeraj, današnji čas pa jih že prerašča. Ob tem pa mora biti idejno delovanje ZK neprestano usmerjeno na odkrivanje in argumentiranje zavračanje našemu socialističnemu razvoju tujih pojmovanj in idejnih gledanj, tako tistih, ki se pojavljajo v novi preobleki z novimi gesli, a so po svoji vsebini že stara, kakor tudi tistih, ki se pojavljajo kot posledica trenutno neobvladanih protislovij našega družbenega razvoja.

Za nas komuniste potemtakem sploh ne more biti sprejemljivo reakcionarno idejno izhodišče, da naj znanstveno, historičnomaterialistično raziskovanje družbenih odnosov, ki edino objektivno odkriva zakonitosti družbenega razvoja, nadomesti nekakšni vrednostno normativni sistem, po katerih — in ne po dejanskem družbenem gibanju — naj bi se vrednotil naš socialistični sistem. Take zamisli, ki pomenijo samo razvrednotenje marksistične teorije, kaj slabo prikrivajo željo po negaciji družbene vloge komunistov v naši sodobnosti. Po teh zamislih je ZK samo še zgodovinsko preživel subjekt družbenega gibanja, pri tem pa se ob razvijanju takih teorij povsem pozablja na družbeno enotnost, ki so jo komunisti ustvarjali v boju za odpravo razrednega izkoriščanja in v narodno-osvobodilnem boju ter jo kot družbeni sistem demokratično uresničujejo v samoupravljanju delovnih ljudi. Namesto tega se predlaga stanovska celovska delitev družbe in si prizadevajo razvrednotiti sistem samoupravljanja kot politični izraz socialističnih družbeno-ekonomskih odnosov med ljudmi v proizvodnji in delitvi po delu.

Opravi imamo tudi z mnenjem, naj bo samo nekaka kritika, ki je sama sebi cilj, a ne predvsem ustvarjalna vloga in delo človeka v sistemu socialistične demokracije temeljno gibalno družbene napredka. To seveda ne more prikriti, da taka od družbene politične prakse odtrgana in od sistema samoupravljanja neodvisna kritika pomeni kritiko grup izven našega družbenega sistema. Zato bo ena osnovnih nalog idejnega dela komunistov v prihodnosti, da se bori za vse pomembnejšo vlogo socialistične družbene kritike. To pa tudi pomeni, da morajo najprej obračunati s takimi tendencami, ki želijo svobodno socialistično družbeno kritiko spremeniti v politično borbo proti socializmu in samoupravljanju, hkrati pa razvijati tisto in tako kritiko, ki je resnično v interesu nadaljnje krepitve socialističnih odnosov, nadaljnjega progresivnega razvoja naše družbe.

Splošni odnos na relaciji družba — kultura je bil v našem preteklem razvoju marsikdaj nezadovoljiv, saj so v družbeni praksi nastajale ločnice tam, kjer bi morala obstajati trdna vez. V ugodnejšem materialnem položaju družbe pa postaja delež kulture za humanizacijo in splošni napredek socialističnih družbenih odnosov vse bolj pomemben, zato se pojavlja potreba radikalnejše

spremeniti dosedanje odnose, vrednote in nagajevanje na tem področju. Še vztrajati na preživelih pozicijah te razmejivne »kulturne« dejavnosti od »gospodarskih« bi pomenilo korak nazaj v celotnem družbenem razvoju, saj si ne moremo misliti celovite osebnosti socialističnega človeka brez najbolj široke kulturne osnove. Prav samoupravljanje pa spreminja vlogo kulture, ki ne more več pomeniti samo prosvetilskega vzgajanja, marveč je bistven faktor spreminjanja naših razmer, v katerih še obstajajo razlike med fizičnim in umskim delom, in graditve novih družbenih odnosov. Danes nas precejšen del slovenske kulturne tradicije vleče nazaj, ker umetno in za vsako ceno skuša ohraniti stare oblike, ki preprečujejo, da bi modernejše pojmovale funkcije posameznih kulturnih dejavnosti in s tem tudi kulturo v najširšem smislu.

Premiki v socialni strukturi prebivalstva dajejo vse večjo prednost posredovanju kulturnih dobrin in humanistične vzgoje sodobnim komunikacijskim sredstvom, ki postajajo tako pogoj socialističnega napredka, medtem ko amaterska »množična kultura«, dasiravno pomembna, s tem izgublja nekdanje poglobitve razloge za svoj obstoj. Ze zgolj to dejstvo nam narekuje, da si moramo prizadevati tako modernizirati celotno kulturno življenje, da bodo različne kulturne dobrine v največji meri dostopne vsemu prebivalstvu.

Da bi se uveljavil socialistični samoupravni koncept v pojmovanju položaja, odnosov, pravic in dolžnosti kulture v naši družbi, je danes nujno odpraviti taka pojmovanja, ki imajo neposredne nosilce kulturnih dejavnosti za neko posebno elito in zahtevajo zanje posebno avtonomnost in položaj. Prav v tistih posameznih dejavnostih in ustanovah, kjer prevladuje taka »aristokratska kultura«, prihaja najpogosteje do ne-nacionalnih konfliktov, konservativnih stališč in celo nesocialističnih pojavov. Taka gledanja potemtakem ne le zavirajo poln razvoj demokratičnih in samoupravnih odnosov, hkrati pa tudi afirmacijo svobodne in ustvarjalne socialistične osebnosti, temveč onemogočajo tudi nemoten normalni razvoj kulture in znanstvene in kulturne ustvarjalnosti. Prav tako pa je treba obračunati s še živečimi primitivnimi in poenostavljenimi pojmovanji, po katerih naj bi bile te dejavnosti pri graditvi socialistične kulture pripomoček in poslušni izvrševalci vsakodnevnih rešitev, načrtov in nalog, napravljenih v državnih organih ali političnih institucijah mimo samoupravnih organov v kulturnih dejavnostih.

Ob tem morda ni odveč omeniti vlogo in mesto inteligence v naši družbi zlasti na področju kulture in znanosti. Čeprav se je njena napredna miselnost včasih počasneje razvijala, kot je sama številčno rasla, bi bilo napak njeno družbeno vlogo pavšalno ocenjevati. Večkrat namreč srečamo že kar zagrizeno, apriorno nezaupanje do izobražencev, oprto še na tradicionalno razredno razlago njihove družbene vloge, ki zanika ne le naravno in nujno družbeno delitev dela, marveč s tem tudi strukturalne spremembe v naši družbi in v inteligenci sami. »Intelektualizem« kakor tudi »antiintelektualizem« pa kaj rada zastrupljata ozračje in odnose v določeni družbi, hkrati pa sta osnova za

konflikt družbenih skupin, kar vzajemno kaj malo prispeva k idejnemu vrednotenju družbenih pojavov na področju intelektualnih in kulturnih dejavnosti. Hkrati z večjo množičnostjo inteligence, ki ni več zgolj humanistično usmerjena, in ob korenitih družbenih spremembah, se je spremenil tudi tradicionalni objekt njenega poslanstva — nevedno in neizobraženo ljudstvo. Tako se inteligenca vse bolj osvobaja prosvetilskega poslanstva, nekdanjih privilegijev in razrednih determinacij, kolikor bolj se razrašča v vseh družbenih dejavnostih in organizmih, v neposredni proizvodnji in družbeni praksi. V procesu teh sprememb bo tudi vse manj težnja po zapiranju inteligence v posebno družbeno plast, v kateri bi se lahko kaj hitro pojavile vse njene tradicionalne s socialističnim družbenim razvojem protislovne lastnosti.

Ze prej je bila omenjena naloga komunikacijskih sredstev, zlasti radia in televizije pri razširjanju kulturnih dejavnosti. Razumljivo je, da morajo ta sredstva predvsem razvijati sistem vse bolj popolnega, objektivnega, točnega, vsestranskega in hitrega informiranja delovnih ljudi o vseh problemih družbenega razvoja. Lahko trdimo, da brez takega informiranja delovni ljudje nimajo resničnih možnosti za sodelovanje in soodločanje pri sprejemanju sklepov, da brez tega ni samoupravljanja. Sodobna informativna sredstva so ob uveljavljenem načelu javnosti dela vseh družbenih organov torej čedalje pomembnejši instrument delovnih ljudi v procesu doslednega uresničevanja vsebine samoupravljanja, hkrati pa so pomemben činitelj idejno-političnega oblikovanja delovnega človeka in njegove socialistične vzgoje. Zato je prav, da se še dalje razvijajo v javno tribuno delovnih ljudi za objavljanje njihovih predlogov, mnenj in izmenjavo samoupravnih izkustev. V teh sodobnih sredstvih informiranja mora biti dovolj prostora tudi za tako družbeno kritiko, ki poma-ga razreševati pota in načine razreševanja družbenih protislovij, hkrati pa vsebovati vse elemente znanstveno družbene pomanjkljivosti, čeravno ne upošteva vseh objektivnih možnosti našega razvoja. Umestno je objavljanje tudi take kritike, ki odraža neke neuresničljive težnje, njen vzgojni namen pa je dosežen tedaj, če ji sledi odgovor, ki pojasnjuje neuresničljivost ali neskladnost z družbenimi interesi.

Za celotno našo vzgojno-izobraževalno dejavnost v obdobju med IV. in V. kongresom so značilna prizadevanja, da bi izobraževalne ustanove dobile kar največjo samostojnost, hkrati pa da bi bile kar najpomembnejše v družbenem živ-

ljenju, ki je eden glavnih smotrov šolske reforme. Ob ocenjevanju teh prizadevanj se zdi pomembno poudariti, da je osamosvojitve šol možna le, če se vzpostavijo novi odnosi med njimi in družbo, če so šole na podlagi svoje opravljene dejavnosti udeležene pri delitvi narodnega dohodka. Kakšna naj bo »cena«, ki jo plača družba kot uporabnik dela šole ter kdo ali katera družbena skupnost naj bo konkretni plačnik tega dela, je stvar družbenega dogovora, če to ne urejajo zakoniti predpisi. Od ekonomskega razvoja družbe in njenih materialnih zmogljivosti, na kar šole s svojim delom neposredno vplivajo, pa je odvisno, kakšna finančna sredstva bodo imele šole na razpolago. Vendar pa nezadovoljiva materialna baza npr. osnovnih šol verjetno ne more biti edini razlog za poprečno razmeroma slabe šolske uspehe, saj je bilo ugotovljeno, da je osnovna šola še vedno premalo učinkovita na vzgojnem področju in da se marsikje iz ne povsem objektivnih razlogov ni razvila v vzgojni zavod, ki bi prevzel del skrbi za prosti čas otrok in njihovo varstvo. Res pa je tudi, da taka šola, ki ji manjkajo ustrezne kvalifikirane moči in kjer poteka pouk v prenatrpanih učilnicah brez delavnic in kabinetov in ji tudi ustrezne znanstveno-raziskovalne pedagoške institucije ne pomagajo pri izvajanju reforme, ne more dosegati pričakovanih uspehov. Reforma izobraževanja ni dala uspehov predvsem zaradi neproučenih potreb, nedognanih oblik in nezadostnih sredstev tudi pri večini šol druge stopnje, medtem ko je visoko šolstvo napredovalo predvsem po številu zavodov, še zlasti pa študentov, ki jih je danes trikrat več (15.500) kot pred šestimi leti. Tudi v tem šolstvu bo treba skrbeti predvsem za urejanje delovnih pogojev obstoječih zavodov in za njihovo kvaliteto. Vse kaže, da moramo vse naše napore na področju izobraževanja osredotočiti na to, da vključimo šolski sistem v tako splošno izobraževanje, da pride človek čimprej do svojega dela in do družbene odgovornosti, navzlic temu pa ne preneha študirati. Zato je tembolj zaskrb-ljujoč pojav, da je v zadnjem letu izredni študij precej zaostal. Analiza tega pojava pokaže, da ga delovne organizacije in družbena skupnost ne podpirajo v zadostni meri s finančnimi sredstvi in delovnimi olajšavami, čeprav bi moral biti verjetno prav tak študij bistvena sestavina njihove kadrovske politike.

Naša glavna prizadevanja na področju izobraževanja pa morajo biti vsekakor usmerjena na to, da postopoma odpravimo sedaj še občutne meje med tradicionalnim sistemom šolanja in izobraževanja na delovnem mestu. Zato je naš namen, da postane tudi vsaka delovna organizacija šola, šola pa kot čedalje bolj samoupravna delovna organizacija tesno povezana z družbeno prakso.

Komunisti in samoupravljanje

Na podlagi izkušenj iz obdobja po IV. kongresu ZK Slovenije lahko ugotovimo, da smo v precejšnji meri obvladali liste težave pri razvijanju in utrjevanju samoupravljanja, ki izhajajo iz neznanja, kako prilagoditi aktivnost komunistov pogojem razvoja samoupravnega sistema. V prejšnjem obdobju je praksa namreč pokazala dvojne kontradiktornih pomanjkljivosti. Na eni strani smo imeli opraviti z vztrajanjem na starih metodah dela, ker so osnovne organizacije Zveze komunistov in komiteji še vedno sprejemali konkretne odločitve in jih vsiljevali samo-

upravnim organom in družbenim organizacijam, na drugi strani pa smo lahko bili priča umikom komunistov iz konkretnega gospodarskega in samoupravnega življenja v sfero »čiste idejne vzgoje« komunistov in prepuščanju tega življenja nekakemu stihijnemu demokratičnemu avtomatizmu ter celo temu, da so komunisti zanemarjali vsako kritiko tudi povsem negativnih pojavov.

Navzlic temu, da smo to »otroško bolezen« v glavnem preboleli, pa nas do-seženi napredek ne sme uspavati. Jasna orientacija na krepitev samoupravljanja, kakor nam jo je nakazal VIII. kongres

SKUPINA MLADIH DELEGATOV NA KONGRESU ZK SLOVENIJE

Foto: M. Švabič

ZKJ, izrecno nalaga prvenstveno odgovornost komunistom za poglobljeno spremljanje, realiziranje in objektivno ocenjevanje problemov in protislovij, ki nastajajo v samoupravnih odnosih, da bi dosegli še hitrejši in uspešnejši razvoj samoupravljanja. Zato je še posebej važno zagotoviti pravilno angažiranje komunistov v konkretni borbi proti vsem deformacijam samoupravnih odnosov, ki zaslužijo zelo jasno in odločno družbeno kritiko.

Če se obračamo k tem napakam in pomanjkljivostim, na katere nas opozarja vsakodnevna praksa, ni mogoče prezreti številnih primerov praktičističnega tehnokratizma v proizvodnih organizacijah. Komunisti doslej še niso učinkovito obračunali niti z vulgarizirano tezo, češ da racionalno gospodarjenje in prizadevanje za intenzifikacijo proizvodnje izključuje samoupravljanje. Slišati je bilo celo trditve, ki v končni posledici pomenijo, da je samoupravno delovanje v delovnih kolektivih čista izguba časa in da le priganjaški sistem rešuje vse probleme. Menim, da je treba odločno poudariti: če zaradi gospodarskih smotrov in prizadevanj za racionalnost ni časa za samoupravljanje, tedaj tudi ni časa za človeka, za odnose med ljudmi in za odnose ljudi do proizvodnje, to pa pomeni očitno negacijo vloge človeka, njegove vneme in interesa za večji družbeno ekonomski napredek. Obračunati je treba tudi s tehnokratsko miselnostjo, da je samoupravljanje zadovoljeno, če je delitev po delu izvedena s starim akordnim sistemom, omejenim zgolj na interes posameznega proizvajalca ali na ožjo delovno skupino, pri čemer kaj hitro postaja odločanje o delitvi dohodka domena ožje uprave podjetja. Ko pa že morajo poročati delavskemu svetu o funkcioniranju lastnega sistema delitve, uporabijo način, ki ga večina ne razume.

Se premnogokrat so organizacije ZK tiste — ker imajo v njih odločilno besedo — tehnokrati — ki tako stanje tolerirajo in zanemarjajo pomen zainteresiranosti človeka, neposrednih proizvajalcev in njihove ustvarjalne ideje, spodbude in predloge za hitrejši gospodarski napredek. S tem pa zanemarjajo najvažnejše, namreč oblikovanje kolektivne zavesti in kolektivnega interesa, na katerem temelji in se gradi naš socialistični sistem. Osnovna organizacija v podjetju prav zaradi tehnokratskih vplivov kljub dozorjavanju zdravih spoznanj večkrat ni sposobna enotno obvladati različnih negativnih tendenc. Posledice so očitne: polovičarske rešitve — formalno samoupravljanje brez zadostne stvarne socialistične vsebine, s tem pa tudi slabši gospodarski uspehi.

Iz istega izvora izhajajo tudi trditve, da razširjena materialna baza posameznih gospodarskih organizacij ogroža dinamiko splošnega gospodarskega razvoja. Pri tem se navaja v motivacijo interesa delovnih kolektivov, da skrbijo predvsem za osebne dohodke, ne pa tudi za vlaganja v modernizacijo proizvodnje, za razširjeno reprodukcijo in za splošne družbene potrebe. Take težnje seveda tudi so, toda predvsem tam in takrat, kjer in kadar subjektivne sile niso sposobne dokazati, da je rast osebnih dohodkov vzročno odvisna od splošnih uspehov in napredka gospodarske organizacije.

Taki pojavi pa nastajajo predvsem tam, kjer principi delitve po delu niso v celoti uveljavljeni, zlasti pa ne na delovnih mestih izven neposredne proizvodnje. Strokovni kadri v upravi so namreč prevelikokrat izjema v dosledni delitvi po delu: imajo zagotovljeno »plačilo« po času in položaju, neodvisno od rezultatov, ki jih dosegajo pri opravljanju svojega dela, in od rezultatov celotne delovne organizacije. Zato je treba organizatorje proizvodnje, tehnične, komercialne in druge strokovne kadre pri delitvi nujno postaviti v neposredno odvisnost od uspeha osebnega dela, skupnih poslovnih uspehov gospodarske organizacije, od produktivnosti dela vsega delovnega kolektiva. Oblike in kriteriji pri nagrajevanju teh kadrov po pravilnikih o delitvi so večkrat precej problematični, ali pa utemeljeni samo s formalnimi sklepi delavskega sveta, to pa seveda zbujajo upravičeno kritiko in nezadovoljstvo v delovnem kolektivu. Kljub temu pa nekatere osnovne organizacije Zveze komunistov in komiteji te pomanjkljivosti ne obravnavajo, jih trpe ali celo opravičujejo, zato pa seveda izgubljajo ugled v delovnem kolektivu.

Očitno je, da tako stanje običajno povzroča poleg škode v notranjih odnosih delovnega kolektiva gospodarskim organizacijam tudi občutno ekonomsko škodo. Zaradi tega lahko marsikdaj upravičeno predpostavljamo, da je uprava ob takih okoliščinah predraga, da ima večje število zaposlenih uslužbencev, kakor bi bilo v resnici potrebno, in da je strokovno slabša.

Tak položaj uprave destimulira delovno vlogo, ker ne zagotavlja nagrajevanja po dejanskih uspehih dela s potrebno diferenciacijo in s popolnim osredotočanjem vneme posameznikov na rednem delovnem mestu, marveč spodbuja k honorarnim zaslužkom izven rednega delovnega časa in večkrat tudi delovnega mesta. Primeri, da so posamezniki na odgovornih delovnih mestih prejeli ali dvojne osebne dohodke ali honorarje za delo, ki so ga opravljali tako, da so zanemarjali svoje osnovne delovne zadolžitve, bi ob dobrem funkcioniranju samoupravljanja in večji budnosti komunistov prav gotovo ne nastajali.

Dejstvo, da so tudi komunisti nosilci takega stanja ali ga vsaj tolerirajo, z vso nujnostjo zastavlja nalogo posvetiti uveljavitvi načela delitve po delu mnogo večjo pozornost kot doslej. Tukaj spričo vsega že prej rečenega znova poudarjam odločilno važnost, ki je potrebna pri vrednotenju dela strokovnjakov, tako tehnologov kot racionalizatorjev v neposredni proizvodnji. Njihov delež v delitvi dohodka mora biti kar se da spodbuden in naj čim bolj neposredno odseva rezultate njihovega dejanskega dela v neposrednem kolektivu. To bo bistveno pomagale reševati mnoge probleme modernizacije, pred katerimi smo danes v sami proizvodnji. To bo tudi spodbuda, da se bodo inštituti in znanstveno-raziskovalni zavodi bolj angažirali pri reševanju tega vprašanja. Končno pa je to tudi solidna opora, da se uveljavi to načelo tudi na drugih področjih, v družbenih službah in državni upravi, kjer je njegova izvedba bolj zapletena in težavna.

Problem uspešnejšega udejstvovanja komunistov pri razvijanju oblik in vsebine samoupravljanja na obsežnih področjih družbenih služb, kjer smo pravzaprav šele na začetku razvojnega procesa, je izredno pereč. Čeprav praksa še ni dala kakih trajnejših rešitev, pa ni moč zanikati določenih uspehov, saj smo tudi na tem področju dosegli visoko stopnjo prizadevanj in odgovornosti. Vendar je bilo samoupravljanje v osnovi determinirano z materialnim položajem družbenih služb, zaradi česar je avtomatično nosilo s seboj vrsto pomanjkljivosti, slabosti in nerazumevanj.

Poleg tega imamo na področju družbenih služb od kulturnih dejavnosti, prosvete, šolstva vseh stopenj, do zdravstva, socialnega varstva in zavarovanja še vrsto specifičnih pojavov, zapletenih odnosov in nejasnosti. Posebno na področju kulturnih dejavnosti se srečujemo z željami držati kulturne dejavnosti čim bolj zase, tudi glede materialnih možnosti, s čimer želijo hkrati utemeljiti splošen kulturnopolitični očitke, da je naša družbena ureditev v bistvu tehnokratska. Po tej logiki si je treba izbojevati popolno kulturno avtonomijo in uravnavati svoja pota mimo splošne družbene politike. Obenem poskušajo uveljaviti tudi oceno, da je samoupravni sistem nasploh poslabšal materialno in splošno strokovno ter idejno stanje kulturnih institucij. Sem in tja je sicer res, da je do tega prepričanja prišlo na podlagi dejanskih izkušenj, ko je sprememba v družbenem in gospodarskem sistemu dajala povod, da so se sredstva za kulturne dejavnosti relativno zmanjševala.

Dosedanja reformna prizadevanja v šolstvu, posebno v visokem šolstvu, so se bolj izrazila v zunanji reformi, v oblikah, manjši pa so uspehi reforme po notranji vsebini. Razprave o samoupravljanju in o dohodku so nujno prinesle na površje vsa neresena vprašanja. Te razprave odsevaj, zlasti če niso zadosti oblikovane in ne dovolj na novi ravni urejane, nove odnose med družbo in šolstvom. Vendar so tudi na tem področju nujne kvalitativne spremembe možne samo, če se doslednejše uveljavlja samoupravljanje in načela delitve dohodka po delu ob kar največji angažiranosti notranjih sil, posebno komunistov.

Ustava SFRJ je z načelom o enotnosti družbeno-ekonomskega položaja delovnih ljudi razglasila samoupravljanje in delitev po delu v vseh družbenih službah, upravnih organih in družbenopolitičnih organizacijah ter izenačila njihov družbeno-ekonomski položaj s položajem delovnih organizacij s področja gospodarstva.

Preskušanje različnih sistemov upravnih organov je že dalo vrsto bogatih izkušenj in kljub razumljivim začetnim pomanjkljivostim utrdilo spoznanje, da je definitivna uvedba samoupravljanja in delitve po delu tudi v upravnih organih ne le mogoča, temveč celo nujna.

Ker predpostavlja samoupravljanje originarno ustavno pravico vseh delovnih skupnosti upravnih organov, bi se morale družbeno-politične organizacije, zlasti pa še komunisti, aktivneje zavzeti za izboljšanje in razvijanje samoupravljanja tudi v upravnih organih ter za odstranjevanje zaprek, ki tak njihov razvoj v smeri samoupravljanja preprečuj-

DELEGATI PETEGA KONGRESA ZVEZE KOMUNISTOV SLOVENIJE POSLUŠAJO REFERAT SEKRETARJA CK ZK SLOVENIJE MIHE MARINKA

Foto: M. Švabič

jejo ali ovirajo. Zato bi bilo potrebno temeljito analizirati, kako deluje sistem samoupravljanja in delitve dohodka v vsej odvisnosti od njihovega poslovanja in dela, ki bodi edino merilo za delitev. Taka izhodišča bodo še bolj stimulirala, da se bosta strokovnost upravnih uslužbencev ter kvaliteta njihovega dela učinkovito izboljševali, ter odpravljala slabosti in pomanjkljivosti, ki ovirajo modernejše, ekonomičnejše, hitrejši in kvalitetnejše poslovanje upravnih organov.

Uveljavljanje načela delitve dohodka po delu v družbenih službah in tudi v upravnih organih seveda ni lahka in majhna naloga, zato se moramo komunisti usposobiti tudi na tem področju, da bomo organizirano in tekoče spremljali ter pomagali pri razčiščevanju vseh vprašanj in pogledov na razvoj samoupravnega sistema.

Naj tu poudarim izredno važno dolžnost komunistov, da spremljajo in takoj reagirajo na deformacije pri uveljavljanju načela delitve po delu. Ker to načelo po svoji vsebini še ni popolnoma zaživelo, prihaja do izkrivljanj, ki odsevajo v pehanju za dohodki in nimajo osnove v dejanskem osebnem delu. Če takih pojavov ne bomo zavrli in v kali zatrli z učinkovitim uveljavljanjem samoupravnih organizmov, je velika nevarnost, da kompromitirajo celoten sistem, ker vnašajo dvome in idejno zmedo. Prav na področju delitve po delu je vrsta vprašanj, ki zahtevajo jasnost pri sprejemanju stališč, komunisti pa morajo biti tista vodilna sila, ki daje iniciativo za njihovo razčiščevanje in za sprejemanje najboljših rešitev v samoupravnih organih. Ni mogoče, in bilo bi tudi nesmiselno, predpisovati kakršnekoli šablone o višini za osebne dohodke, vendar je dokaj jasno, da se morajo uveljavljati zdravi kriteriji v odnosih delitve samo ob javni, legalizirani in statutarji ureditvi osebnih dohodkov v samoupravnih aktih in pod kontrolo samoupravnih organov.

Demokratsko upravljanje je danes še čestokrat premalo učinkovito zaradi nezaupanja v njegove možnosti in uspešnost, zlasti pri tistih, ki so navajeni in nagnjeni k avtokratskemu odločanju. Tako odločanje pa je, tudi če je namen najboljši — ko so odločanja najbolj utemeljena z vidika racionalnega gospodarjenja — in če ne sloni na prepričevanju in zavestnem soglasju organov samoupravljanja, izvor raznih deformacij. V takem ozračju se kaj rado bohoti klikarstvo in materialna privilegiranost, od tu je le še majhen korak do očitnih diskriminacij, osebnega okoriščenja, zlorab in nezakonitosti. Z druge strani pa je ložnica posledica takega stanja inertnost in neaktivnost zavestnih socialističnih sil, ker v takih okoliščinah niso sposobne zaznati, oblikovati in kristalizirati tistih pozitivnih hotenj, ki so prisotna v kolektivu. Deformacije take vrste pomenijo torej resno oviro za osveščanje in aktivizacijo prisotnih pozitivnih ho-

tenj, ovirajo njihovo čim širšo afirmacijo v odločilnih vprašanjih upravljanja ter onemogočajo utrjevanje in razvijanje dejanskih socialističnih odnosov.

Ob takih pomanjkljivostih v samoupravljanju se tudi laže izrazijo socialistični nasprotujoča in tuja hotenja. Taki poskusi pa so hitro in učinkovito onemogočeni tam, kjer so zavestne socialistične sile budne in aktivne in kjer uspešno uveljavljajo bistvo socialistične demokracije.

Kot vedno doslej moramo komunisti kritično opazovati take in podobne anomalije in pri tem seveda uveljaviti učinkovito družbeno kontrolo prek samoupravnih organov, da nepravilnosti hitro ter učinkovito odpravljamo in korigramo.

Premajhna angažiranost Zveze komunistov pa tudi drugih družbenih političnih organizacij, kot so Socialistična zveza delovnih ljudi, sindikati, ima torej za posledico, da gre življenje svojo pot. Stihija pa ustvarja ugodne pogoje:

— da se vedno žive birokratske težnje, ki krnijo demokratsko bistvo samoupravnih odločitev s tem, da jih zreducirajo na čisto zunanje formalne postopke, ki naj zakrijejo njihovo birokratsko bistvo. Če se te oblike le formalno in mehanično spopolnjujejo, a se zanemarljivo socialistično bistvo samoupravljanja, pomeni to že samo po sebi krnjenje družbenih interesov, drobitev družbe na heterogene celice, v katerih se kopičijo, povečujejo in množijo, ne pa obvladujejo, premagujejo in rešujejo stvarna, objektivno obstoječa nasprotja in protislovja v današnji družbi;

— da se brez bitke subjektivnih sil in posebno komunistov za resnično socialistično bistvo in interese uveljavljajo v okviru samoupravnih institucij gledanja, ki nimajo dosti ali pa prav nič skupnega s socialističnimi smotri razvoja družbe. Celotno, z zavestno akcijo, sicer v prikriti obliki, skušajo znova oživljati poglede in interese tistih elementov stare družbe, s katerimi je naša socialistična revolucija že obračunala. Te najrazličnejše variante tako anarho-liberalističnega značaja kakor birokratsko-tehnokratskih tendenc pa ne kaže jemati kot dvoje nasprotujočih si pojavov, ker gre največkrat za dve strani iste medalje, ki jima je skupno izhodišče, negacija socialističnega značaja naše demokracije.

Ravno zato se Zvezi komunistov s še večjo nujno zastavlja zahteva po bolj vztrajni in bolj sistematični angažiranosti, ki pa predpostavlja mnogo idejne in kulturne usposobljenosti. Potrebno je potrpežljivo in vztrajno pojasnjevanje, skupne razprave z vsemi prizadežanimi in zainteresiranimi, da bi z njihovo udeležbo našli možnosti za čim boljše rešitve o vsebini samoupravljanja in družbeni angažiranosti.

Spričo dejstev, da se je kritika v zdanjih letih močno uveljavila na vseh področjih našega družbenega življenja

in da so med komunisti različna stališča do kritike, ne bo odveč, če deloma ponovim nekatere konstatacije iz samoupravne prakse. Najpomembnejša je vsekakor tista kritika, ki ima za osnovo razpravljanje o določenih bistvenih problemih našega socialističnega razvoja in prispeva k oblikovanju tiste smeri in takih spoznanj, ki morejo resnično največ prispevati h krepitvi socialističnih družbenih odnosov. Tudi VIII. kongres ZKJ pomeni kritično obravnavo razvoja naše družbe in je dal poudarek odgovornosti komunistov do pomena socialistične družbene kritike za napredek socialistične demokracije. Spričo tega dejstva bi morebitna različna stališča komunistov v odnosu do kritike oteževala, da bi se uveljavljal njihov pozitiven vpliv na samoupravljanje, ker bi jim onemogočala postaviti se na čelo hotenj in prizadevanj bogatiti socialistično vsebino samoupravnega sistema.

Izhodišča za kritiko so seveda sama po sebi lahko različna. Naše stališče in vrednotenje določene kritike lahko opredeljujemo predvsem z vidika družbenih odnosov, namena in smotrov kritike. Pri tem ugotavljamo njen značaj — ali kritika izhaja iz sedanjega etape razvoja družbenih odnosov in dosežene stopnje samoupravljanja, ki kaže na pomanjkljivosti in napake z namenom uresničiti tiste smotre, ki so postavljeni v programu ZKJ, v ustavi in jih je začrtal tudi VIII. kongres ZKJ, ali pa je to kritika, ki se loteva napak in pomanjkljivosti organov samoupravljanja brez spodbude afirmirati in krepiti samoupravljanje in s tem sama po sebi oživlja preživele birokratske koncepte, ki jih je dosedanja družbeni razvoj že prerasel. Imamo pa seveda tudi še opraviti s kritiko, ki izhaja iz pozicij meščanske ideologije in skuša socialistično demokracijo izkoristiti za oživljanje idejnih ostankov preteklosti. Naš odnos do prve je jasno opredeljen. Toda zavedati se tudi moramo, da nesocialistična kritika, bodisi birokratska bodisi klasično reakcionarna ali pa tudi vzajemna v svojem delovanju, lahko začne hudo ovirati napredek socializma, saj spodbuja osnove resničnih demokratičnih procesov v naši družbi.

Mi komunisti smo seveda za najširšo svobodo družbene kritike, vendar take, katere izhodišče in smoter je nenehno progresivnejši razvoj samoupravljanja in socialistične družbe sploh, ne pa take, ki daje reakcionarne učinke. Odločno pa se moramo postaviti po robu vsaki kritiki, ločeni od samoupravljanja in od družbene politične prakse, katere objektivna posledica je zmanjševati učinkovitost in oteževati dejavnost nosilcev napredka socializma.

Uspeh dela komunistov bo v prihodnosti še bolj in v mnogočem odvisen, v kakšni meri, v kakšni smeri in s kakšnimi idejnimi spoznanji bodo sposobni razvijati tisto in tako kritiko, ki je resnično v interesu nadaljnje krepitve socialističnih odnosov. Zaradi popolne in čim učinkovitejše angažiranosti komunistov je torej tudi glede tega potrebna temeljita ocena in jasno idejno spoznanje.

Vzroki pomanjkljivosti v samoupravljanju so pravzaprav dostikrat v še pre-

majhni usposobljenosti in pripravljenosti komunistov za obračunavanje z birokratsko samovoljo tudi lastnih članov, ki so na odgovornih družbenih položajih. Premalo so usposobljeni, da bi odkrivali družbena protislovja ter poti in načine za njihovo obvladovanje, kajti oblikovati socialistična hotenja množic in spodbujati njihovo samoupravno dejavnost je najučinkovitejše sredstvo za borbo proti omenjenim in drugim pomanjkljivostim.

Zavestne subjektivne sile pa morajo biti seveda v vsakršni situaciji sposobne trezno presojati in ne nasedati raznim elementarnim anarhičnim težnjam, ki jih naplavlja na površje zaostalost, »uravnilovka«, demagoške in druge zlagane socialistične predstave. Vendar je pri tem učinkovito obračunavanje s pomanjkljivostmi in napakami v lastnih vrstah najbolj odločilno tako za vsestranski razmah socialističnega samoupravljanja kakor tudi za utrjevanje ugleda in zaupanja v ZK.

Naše organizacije so sicer v pretežni meri sposobne videti in ugotavljati po-

manjkljivosti, napake in nepravilnosti, kar so v dokajšnji meri pokazale tudi nedavne občinske konference ZK. Brez dvoma so tudi pod vplivom in vtisom VIII. kongresa ZKJ zreleje presojale vprašanja našega razvoja. Dokaj teže pa je bilo vedno — in je tudi sedaj — zagotoviti nenehno vztrajnost in doslednost v borbi za premagovanje in odpravljanje pojavov, ki škodujejo ugledu ZK, in tistih pomanjkljivosti, ki otežujejo, da bi samoupravljanje dobro delovalo in se spopolnjevalo.

Teh nekaj ugotovitev in poslano gradivo kaže zadosti jasno, koliko truda bo še potrebno za res učinkovito funkcioniranje samoupravnega sistema, in opozarja na tiste naše skupne naloge, glede katerih mora kongres s svojo pravico zavzeti stališča in določiti smer borbe komunistov. Vsebinska obogatitev samoupravljanja mora biti smoter vseh aktivnih prizadevanj komunistov, kajti še tako popolno statutarno urejanje samoupravnih odnosov jim ne more dati pravega duha, vsebinsko popolnega in bogatega življenja.

Čimbolj ustrezno organizirati delo Centralnega komiteja ZK Slovenije

Če želimo pri izvajanju odločilnih nalog, ki se zastavljajo pred novi Centralni komitej ZK Slovenije, čimbolj upoštevati duha V. kongresa ZK Slovenije in izhajati iz sklepov VIII. kongresa ZKJ, potem jih lahko strnemo okoli osnovne teme današnjega časa: **komunisti v sistemu samoupravljanja**. Če je to tako — in prepričan sem, da je pri današnji stopnji našega razvoja prav tu potrebno osredotočiti vsa prizadevanja komunistov — tedaj se pred novi CK ZK Slovenije postavlja naloga: kako čim bolj ustrezno organizirati delo. Potrebna je učinkovita in ustrezna notranja organizacija dela Centralnega komiteja ZK Slovenije, da bodo komunisti mogli uspešneje spremljati dogajanja in učinkovito delovati v življenju naše socialistične družbe na eni strani ter da se bodo komunisti in organizacije prizadevali usposabljanje se za poživljanje in utrjevanje samoupravljanja na drugi strani.

Zato je potrebno osredotočiti delo na tri sektorje. Poleg dosedanjih dveh, namreč organizacijsko-političnega in ideološkega, narekuje aktualna problematika še tako imenovani družbeno-ekonomski sektor. Seveda bo nujno treba vsa ta tri področja združevati, da se bo oblikovala enotna politika ZK v izvršnem komiteju in prek njega v Centralnem komiteju in komitejih ZK Slovenije v občinah. To bo vsekakor zelo pomagalo uspešneje usposabljanje organizacijo ZK kot celoto in vseh komunistov sploh, da se bodo učinkoviteje uveljavljali v sistemu samoupravljanja in razreševati tiste probleme, ki jih odpira čedalje bolj polnejše samoupravljanje. Dosedanji organizacijsko-politični sekretariat in komisija za ideološka vprašanja se nista mogla v zadostni meri posvetiti temu, da bi spremljala družbeno problematiko z ekonomskega aspekta ter sprem-

ljala in analizirala tiste pojave in tendence v razvijajočih se oblikah in nalogah samoupravnih organov, ki so delovali bolj zaviralno kot spodbudno. Zaradi tega komunisti večkrat niso imeli zadostne opore in orientacije za svoje delovanje prav na tem področju. Enaka delitev dela je bila opravljena, kot veste, z VIII. kongresom tudi glede organizacije dela CK ZK Jugoslavije.

Taka organizacijska prilagoditev zahtevnim nalogam današnjega časa pa nikakor ne pomeni, da se kakorkoli spremenijo družbeni položaj in vloga ZK v odnosu do samoupravljanja, kakor se tudi ne spremenijo metode njenega dela. Ostro se namreč moramo omejiti od vsake predstave, da bi duh VIII. kongresa ZKJ pojmovali kot vračanje k starim in preživelim metodam operativnega odločanja organizacij ZK pri vseh tistih vprašanjih upravljanja, kjer se morajo čim neposredneje uveljaviti organi samoupravljanja sami.

Za čim pravilnejše in lažje razumevanje teh sprememb kaže pojasniti, da gre v bistvu za delitev dosedanjega sektorja za ideološka vprašanja na sektor, ki bo obravnaval tako imenovana ideološka vprašanja družbene vrhne stavbe, in na sektor, ki se bo moral bolj osredotočiti na obširno in zapleteno problematiko družbeno-ekonomskih odnosov in s posebnim poudarkom obravnavati razvijanje in utrjevanje samoupravljanja v vseh porah demokratičnega družbenega življenja. Zategadelj je temelj dejavnosti tega družbeno-ekonomskega sektorja — po svoji metodi dela bo moral posvetiti vso pozornost čim širšemu konzultiranju, proučevanju in analiziranju pojavov, tokov in teženj v samoupravljanju — prav ako idejno političen. Nikakor ne gre za kakršnokoli odzemanje praktičnih opera-

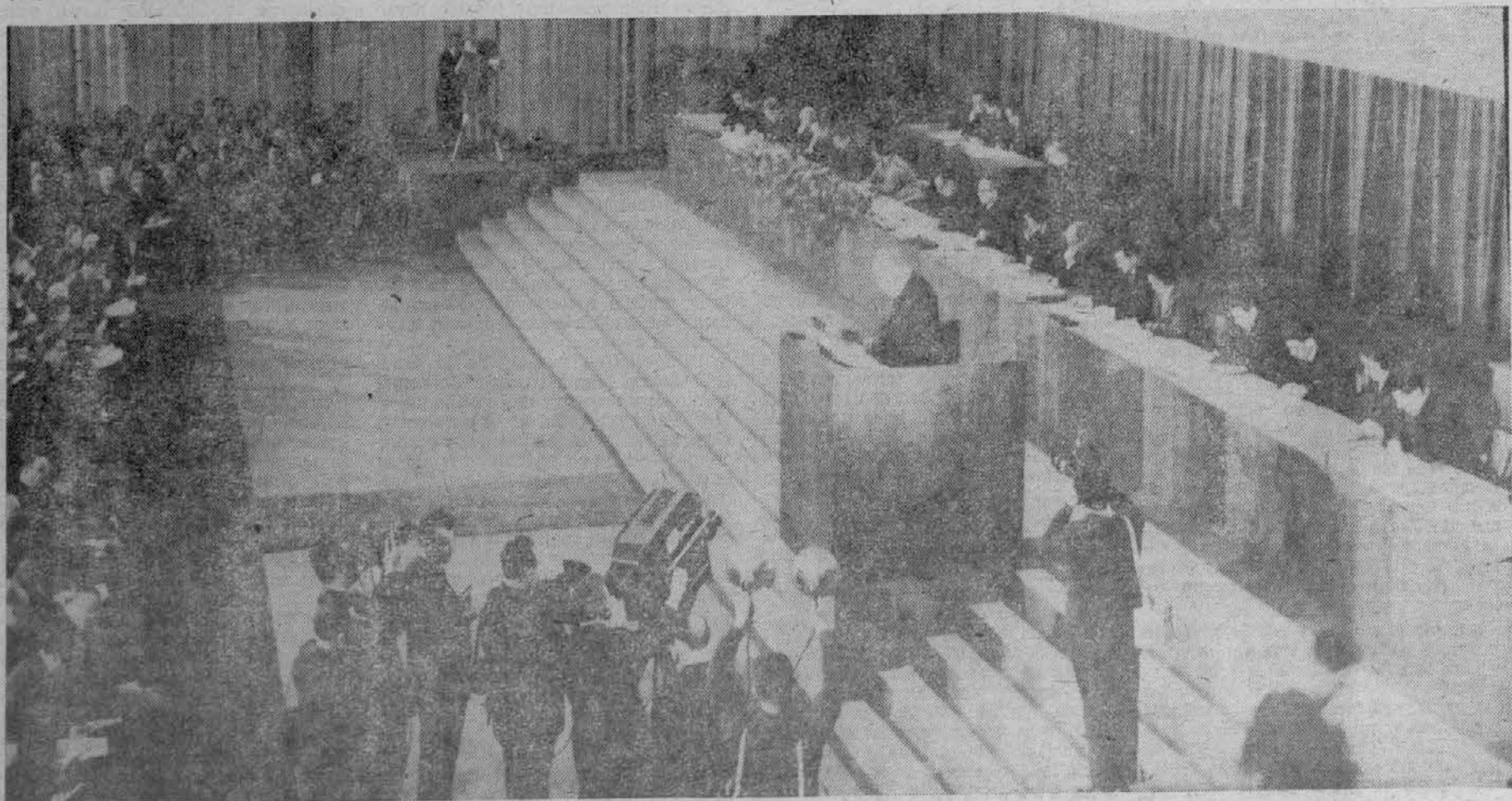
tivnih kompetenc samoupravnim organom na vseh ravneh. Naravno je pričakovati, da bomo na izkušnjah široke samoupravne aktivnosti bogatili svoja idejna izhodišča, jih oblikovali skladno s sodobnim razvojem in pospeševali ideološko ustvarjalnost ter tako sproti gradili in izpopolnjevali politiko ZK. Ker bomo politiko ZK gradili in oblikovali v skladnem in medsebojnem sodelovanju s SZDL, sindikati in drugimi družbeno-političnimi organizacijami, bo tako mogla vplivati in se v celoti izražati v ustreznih odločitvah samoupravnih organov.

Tako bomo zagotovili, da se bomo organizirano lotili obširnih in zapletenih vprašanj bogate samoupravne prakse, ki ima svoj osnovni namen pomagati premagovati obstoječa protislovja današnje družbe in zagotoviti socialistično svobodo naše demokracije. Če želimo pri izvajanju odločilnih nalog našega nadaljnjega socialističnega razvoja doseči, da se bodo uspešneje in učinkoviteje angažirale vse zavestne socialistične sile — ki jih je ZK dolžna mobilizirati in usposabljanje ob opori na pozitivna hotenja delovnih ljudi — potem je aktivna udeležba delovnih množic v široko razvejenem sistemu samoupravljanja in krepitve resnično demokratičnega uravljanja nujen prvi pogoj naših akcij. Za te naloge se moramo dobro organizirati. Socialistična družba se razvija v take širine, da niti posameznik niti organizacija ne zmora tega dela brez ustrezne notranje delitve dela. Da bomo lahko bolj spremljali in bolj oborožili naše kadre, posebno pa tiste, na katerih rama leži ogromna teža organizacijskega in splošno političnega dela, je potrebna res učinkovita, ustrezna organizacija in delitev dela.

Program Zveze komunistov Jugoslavije in bogata razmišljanja ter teoretična pojasnjevanja na VIII. kongresu ZKJ so podlaga za nadaljnje obsežne studije in razprave, ko bomo iskali konkretne poti, oblike in vsebino pri graditvi socialističnih odnosov na vseh družbenih področjih.

Tovarišice in tovariši! Pri kraju se zavedam, da še zdaleč nisem zajel vseh vprašanj, ki so danes pereča. Večidel sem se zadrževal ob vprašanjih družbeno-ekonomskih odnosov, manj pa ob ideoloških, organizacijsko-političnih in drugih posebnih vprašanjih. Vendar mislim, da je iz poročila moč zaslediti rast in napredek Zveze komunistov Slovenije. Z obširnim gradivom, ki ste ga prejeli in v katerem so obravnavana bolj ali manj vsa aktualna vprašanja našega časa, smo želeli dati solidno podlago za vsestransko obravnavanje današnjih perečih zadev v našem družbenem razvoju in za določitev tistih nalog, ki nam nalagajo, da si nenehno prizadevamo za še hitrejši napredek socialističnih družbenih odnosov.

Želim, da bi tudi naš kongres prispeval svoj delež v bogato zakladnico socialistične misli. Naj V. kongres ZK Slovenije oboroži nas in vso Zvezo komunistov Slovenije za nadaljnje odgovorne naloge, tako da bo tudi vnaprej vredna zaupanja vseh delovnih ljudi pri skupnih naporih za zgraditev naše socialistične domovine.

DELO KONGRESA SPREMLJAJO RTV LJUBLJANA IN ŠTEVILNI ČASOPISNI POROČEVALCI

Kakšne tarife na železnicah?

Intervju z dr. Vojislavom Kolaričem, strokovnjakom za promet

Obravnava sprememb zakona o organizaciji JZ se bliža koncu. V razpravi se je izkristaliziralo več mnenj, zlasti glede bodočega sistema tarif. Mnenja so si nasprotovale, vendar pa so bila skoraj enotna v tem, da enotnih področnih tarif v vsem omrežju JZ ni mogoče več zagovarjati. Naposled sta obveljali dve varianti. O njiju še razpravljajo, in sicer o sistema diferencialnih tarif po prevoznih relacijah (prograh) in o sistemu enotnih tarif po področjih železniških transportnih podjetij. Nekateri pri tem menijo, da je mogoča njihova istočasna uporaba na omrežju JZ.

V zvezi z navedenim smo zaprosili dr. Vojislava Kolariča, profesorja ekonomske fakultete v Beogradu, da nam pove nekaj o tem, saj je ne davno preučeval to problematiko na univerzi v Hamburgu in na Švedskem.

»DELO: Ker ste se nedavno štiri mesece mudili na univerzi v Hamburgu in na Švedskem zaradi specializacije na področju prometa, nas zanima, kakšne so izkušnje tujih železniških uprav in teoretična pojmovanja na področju politike prometnih tarif in uveljavljanja novih tarifnih sistemov v železniškem prometu, zlasti nas, po kakšnih temeljnih načelih se ravna?

Vojislav Kolarič: V kratkem odgovoru je težko obravnavati širše izkušnje in vse teoretične smeri. Le na kratko lahko povzamem temeljne elemente pri reševanju tega, v sodobnem razvoju prometa najkvalitetnejša ekonomsko-politična problema. Predvsem je to, da tudi v sodobni prometno-ekonomski teoretični literaturi in prometno-politični praksi industrijsko razvitih držav sistem teritorialno enotnih povprečnih tarif, zasnovanih na načelu zadvalorenja, že povsem zastarelo, saj povsem nasprotuje sodobnemu razvoju prometa.

Kot je razvidno, gre do različnih poti k istemu cilju: prilagoditi železniške tarife sodobnim potrebam razvitega trga, prometa, ki se transformira v teritorialno enotnih tarif v konkurenčne tarife, diferencirane po relacijah in prograh, kar za deva čas uporabe.

»DELO: Kaj menite o možnosti za uvedbo različnih tarifnih sistemov po železniških transportnih podjetjih v naših razmerah?

Vojislav Kolarič: Razvoj proizvodnih sil in struktura sprememb v razvoju gospodarstva zakonito pogojuje spreminjanje povpraševanja po prometnih storitvah, tudi pri oblikovanju železniških tarif, kot prejšnjega načela. Realizacija tega načela in njegovo metodološko izvajanje v konkretnih tarifnih sistemih je odvisno od konkretne gospodarske politike države. Praktično je to težnja po izenačevanju ekonomskih pogojev za formiranje prevoznih cen po istih načelih v vseh prometnih panogah. To pa v sedanjih razmerah edino gospodarsko upravičeno. To pa v bistvu pomeni formirati tarife po prometnih relacijah. Gre torej za zamenjavo monopoličnih tarif s konkurenčnimi tarifami ob večji svobodi formiranja prevoznih cen v prostoru in času. V prostoru pomeni svoboda prožno formiranje različnih prevoznih cen po relacijah (toda ne strogo vzeto po prograh in odsekih prog), pri čemer je upoštevati konkurenco drugih panog ter ustrezno kompenzacijo cen na magistralskih in priključnih progah v mejah njihovega vpliva.

POMLAD V SADOVNJAKIH — Iz Slovenije smo še precej let po vojni izvozili po več 100 vagonov prvovrstnega sadja. V zadnjem času pa nam sadovnjaki dajejo komaj dovolj sadja za domače potrebe. Nekdanji donosni kmečki sadovnjaki, ki so pred pojavom ameriškega kaparja rasti brez posebne nege, so že tako uničeni, da dajejo le malenkostni pridelek slabšega sadja. Družbenih sadnih plantaž pa je še premalo in so mlade, da bi nadomestile izgubo prideka v zasebnih sadovnjakih. Tega še ni mogoče niti z vzornim oskrbovanjem mladih družbenih sadovnjakov. Obnova sadovnjakov bo treba še pospeševati, večjo skrb pa bo treba posvečati tudi negovanju tistega sadnega drevja v zasebnih sadovnjakih, ki lahko poveča rodmost. (Foto: Petek)

GEORGI NAUMOV

EKA HLADILNIKI

POČITNIŠKA ZVEZA JE POMEMBEN ORGANIZATOR raznih oblik rekreacije od izletov, pohodov, taborjenja in letovanja. Člani pri skromnem prigrizku, ki pa jim očitno tekne.

Obetavni delovni dogovor

Pred skupščino Počitniške zveze Jugoslavije

V soboto se bodo v Velenju zbrali delegati iz vseh republik in zvezno skupščino Počitniške zveze Jugoslavije. Nedvomno bodo dobera pretrpeli vse uspehe in težave te pomembne mladinske turistične organizacije in ji — vsi tako pričakujemo — začetni uspešnejši in vedrejši prihodnost.

Intenzivne vsebinske priprave, ki so se začele v letni skupščini vseh nižjih teritorialnih in organizacijskih enot ter nadaljevale s številnimi seminarji in razpravami v vsej organizaciji, obetajo, da bo zvezna skupščina živ delovni dogovor, ki bo vsekakor prinesel v organizacijo marsikaj novega, tako po vsebinski kot po organizacijski plati.

Počitniška zveza je gotovo organizacija z bogato perspektivo, saj ob naraščanju splošnega standarda, ob povečevanju se razpoložljivim prostem časom mladih ljudi vedno bolj narašča interes za spoznavanje naših krajev, ljudi in njihove kulture. hkrati pa se v tej organizaciji združujejo možnosti za vse bolj potrebno in tudi iskano aktivno rekreacijo. Pri številnih oblikah (izleti, pohodi, taborjenja, letovanja), ki se jih organizacija za doseg tega cilja poslužuje, pa ne kaže pozabljati na vzgojni moment. Prav to bo razen materialnih problemov organizacije, vsaj po pripravi v Sloveniji sodeč, eno najbolj obravnavanih področij zvezne skupščine Počitniške zveze Jugoslavije.

Vzgojni učinek celotne organizacije in posameznih njenih dejavnosti je odvisen od čimveč, med katerimi je na prvem mestu omeniti samo organizacijsko delovanje Počitniške zveze. Obe vprašanji sta se pojavili kot posebej aktualni prav v času, ko končujejo delo dosedanja izvršni odbori okrajev, saj je ob tem nastopil dvom ali bo organizacija v občinah povsem tako močna, da se ji ukinitev okrajnega organa ne bo odražala vsaj v začasni stagnaciji delovanja. Prav ob tem dvomu se nadalje lahko

Premajhen delež kmetijstva

»Pomurka« obsoja neenakopraven položaj v združenju izvoznikov

Kljub bodrilnim napovedim o učinkovitejšem vključevanju kmetijstva v mednarodno blagovno menjavo se je soboški kmetijsko-industrijski kombinat »Pomurka« vpisal letos v seznam izvoznikov v Pomurju z vsega 3,3% povečanjem vrednosti izvoza. Še tako impozantna številka 2,3 milijona dolarjev, kolikor naj bi znašala letos vrednost izvoženega blaga, predvsem mesa in mesnih izdelkov, ni dovolj prepričljiva, zato so razpravljali o izvoznih problemih »Pomurke« tudi na nedavnih seji obeh zborov občinske skupščine.

Ocenja o sorazmernem nizkem povečanju izvoza je obveljala tudi za soboško varno perila in oblačil »Mura«, ki bo letos izvozila pretežno na zahodno tržišče za blizu 10 odst. več izdelkov v skupni vrednosti dveh milijonov dolarjev. Vsekakor gre za zelo pomembno vprašanje, saj sta omenjeni gospodarski organizaciji največja izvoznika v Pomurju in niti ne dvomi v to, da sta tudi njuni bodoči razvoj in proizvodnja naposled spričo pogojev delovnega samofinanciranja (tudi povečanja z njunimi uspehi na tujem tržišču).

Medtem ko v »Murici« vračajo trditve, da vrednost izvoženega blaga v tem letu ne bi bila ekvivalentna stopnji porasta proizvodnje, v »KIK« »Pomurka« ne zahtevajo nič pred številnimi zapreki, ki jih ovirajo v izvoznih prizadevanjih. Še več: izražajo celo bojazen, da bi zaradi nekaterih okolištin utegnili nastati vrzeli tudi v predvidenem programu izvoza, zakaj ševljive težave imajo tako obsežne, da presegajo možnost in pogoje neposrednega vključevanja v vzgojno delo. Vendar postaja za izvoznike kmetijskih izdelkov čedalje bolj težavna.

Vrata šolskega centra se še niso odprla

Dve šoli proti ustanovitvi novega kmetijskega centra v Mariboru

Kmetijska srednja šola v Mariboru je dala koristno in uporabno spodbudo: ustanovili naj bi kmetijski šolski center. V načrtu je bilo, da bi ta center združil kmetijsko srednjo šolo v Mariboru, vinarsko-sad-jarsko šolo v Svelini in kmetijsko strojno šolo v Mariboru. V prihodnosti, ko bi tako sestavljeni center že deloval, bi se mu pridružil še center za izobraževanje pri mariborskem Agrokombinatu. Zamisel o novem centru je ostala zgolj pri načrtih.

Poglavitna ovira za ustanovitve kmetijskega šolskega centra sta vinarsko-sad-jarska šola v Svelini in kmetijska strojna šola v Mariboru, ki v združitvi kmetijskih šol očitno ne vidita nič dobrega. V Svelini so sicer najprej pri-volili v združitvi. Pozneje so spremenili mnenje in so zdaj proti centru. Navedli so sicer različne bolj ali manj upoštevane vred-ne izgovore, vendar bo prejkone držalo eno: v Svelini hočejo ostati samostojni. Nočejo, da bi se kdo drug vmešal v njihove zadeve.

Tudi kmetijska strojna šola noče v center, čeravno je tudi bivši slab vpis v to šolo (zdaj je bolje) bo-troval zamisliti, naj bi usta-novili kmetijski šolski center. Na strojni šoli pravijo lakonično: »Ne vi-dimo rešitve.« Na kaj so mislili s to rešitvijo, ni znano. Če pa so s tem pri-krito pokazali na neuporab-venost kmetijskega šolskega centra, jih ne bo te-žavno spodbiti.

Izobraževanje v novem kmetijskem šolskem cen-tru bi v celoti teklo na viš-ji ravni kot doslej. Vsi pri-hodnji kmetijski delavci, ki bi se šoli v centru, to-rej na omenjenih združe-nih, toda samoupravno sa-mostojnih šolah, bi se la-hko seznanili s pomemb-nim poglavjem v našem kmetijstvu — s kmetijsko mehanizacijo. Širše reče-

centu dosegali višje vzgojne rezultate. Samo na tak način si bo organizacija ustvarila za svo-je delovanje tudi ugodneje pogoje materialnega značaja. Vse premalo je bilo namreč čuti doslej reševanje tega pomembnega vprašanja po normalni samoupravni poti. Počitničar ali družina ob-ta ki dejavnosti, ki jo zanje or-ganizira neko višje vodstvo, niti nista dovolj čutila potre-be po lastnem iskanju sred-stev in pravih temeljev za to dovolj pripravljen in usposobljen.

Drugo pomembno in vse-skozi težko vprašanje so ka-dri v organizaciji. Počitniška zveza za svojo uspešno dejav-nost potrebuje najrazličnej-še strokovnjake, ki jih pogo-zi ni, še večkrat jih pa ni smo znali poiskati ali pa pra-vilno izkoristiti. To je po-sledica zaprtosti organizacije, saj so ti strokovnjaki pora-gubljeni med številnimi sicer zelo sorodnimi organizacija-mi, kot so Planinska zveza, Taborniki, Turistična dru-štva in druge, katerih nepo-vezanost pa se najjasneje mašuje prav ob pomanjka-ju različnih strokovnih ka-drov.

Vsekakor bo skupščina tu-di v tem pogledu prinesla jasnejše rešitve in perspekti-ve.

Slovenski delegati priprav-ljajo razen obravnavanih vprašanj tudi nekatere pred-loge za spremembo in dopol-nitve statuta, od česar naj omenim samo predlog za večji časovni razmak zveznih in republikanskih skupščin (do-selej so se namreč sestajale vsako leto), kakor tudi pred-loge nekaterih drugih vseb-in v organizacijskih spre-memb, ki jih narekujejo splošni družbeni razvoj v smeri demokratizacije in no-va teritorialna razdelitev, ki v tem času razen Črne gore postaja aktualna tudi za Ma-kedonijo, Vojvodino in Slo-venijo.

V nekaj vrstah

PRIPRAVLJENI SO PRI-SPEVATI DVA MILIJONA — FRAM — Na zboru volivcev so občani menili, da bi mora-la občinska skupščina zago-toviti finančna sredstva za ureditev kulturne dvorane in ambulante. V tem primeru bi bili občani pripravljeni pri-spevati okrog 2 milijona di-narjev.

GRADBENI OKOLIS JE TREBA DOLOČITI — RADI-ZEL — Prebivalci so se za-veljeli za to, da bi odgovorni organi čimprej določili grad-beni okoliš za Radizel. To je potrebno zaradi nemotenega nadaljevanja stanovanjske gradnje na tem področju. R.

PREDLOG ZA PREKLASI-FIKACIJO — SLIVNICA PRI MARIBORU — Prebivalci so predlagali, naj bi močvirnat del Slivnice preklasificirali iz prvega v drugi proizvodni okoliš. Poudarili so, da na močvirnatem terenu le malo zraste, K.

SOLA ZA ŽIVLJENJE — GORNJA BISTRICA — Na pobudo občinskega komiteja ZMS je bila v zimski sezoni v Gornji Bistrici šola za živ-ljenje, ki jo je obiskovalo 45 slušateljev. Predavanja za-jemajo temo iz zdravstva in družbenopolitičnih ter poljud-nostanskih področij. Sluša-telji so izrekli željo, da bi drugi del predavanj obiskova-li v naslednji zimski sezoni. C.

MAJA BODO ODPRLI OTROSKI VRTEC — VER-ZEJ — Na zadnjem sestanku krajevne skupnosti v Verzeju so vsačani ugodno ocenili de-lo tega samoupravnega orga-na v minulem obdobju. Ker močno pogrešajo vzgojno-varstveno ustanovo, so se do-menili, da bodo do maja vse pripravili, da bo 40 otrok, ki so že pripravljeni za varstvo, sprejeti. -CEK

vedno negotova. Negotova-sti pa ne bi bilo, če bi v vinarsko-sad-jarski in kme-tijski šoli še enkrat pretehtali koristno spodbudo mariborske kmetijs-ke šole.

P. ZAGAR

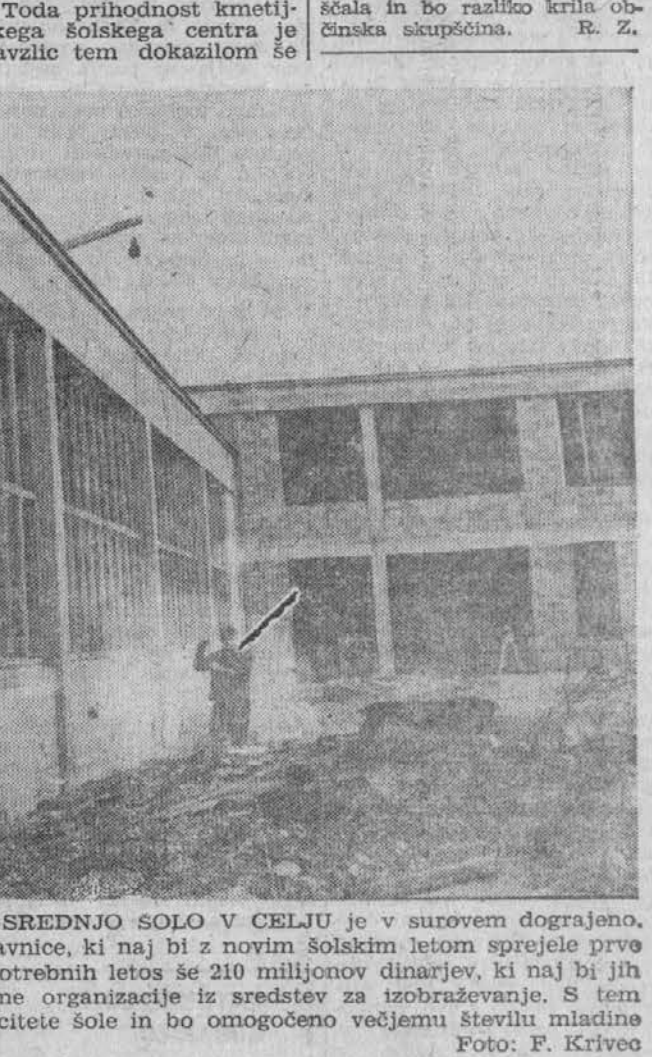
MOZIRJE

Preživilinsko varstvo kmetov

Skupščina občine Mozirje je že večkrat razpravljala o ostarelih kmetih; na zadnji seji je sprejela odlok o preživilinskem varstvu kmetov. To je narekovalo zmanjšanje delovne sile na vasi. Razumljivo je, da odlok le začasno ureja življenjske razmere dela nezmognih kmetov, ki so svojo zemljo odstopili v druž-beno last ali pa so jo izgubili ob arondaciji.

Pravico do preživilinskega varstva bodo imeli tisti kmetje, ki so se pretežno preživljali z obdelovanjem zemlje, prenesene v družbeno lastni-stvo, in celotno kupnino ali druga odplačila za zemljo vlo-žijo v občinski sklad za preživilinsko varstvo kmetov. Zraven tega pridobi kmet pravo do preživilne pri 65 letih; starosti (kmetica pri 60 letih); ali pa v primeru, da je že pre nezmožen za prido-bitno delo ali pa da so druge ovire za zaposlitev.

Višino preživilne pa določa jo glede na vrednost zemlje, ki jo je kmet prenesel v druž-beno lastništvo, in glede na starost kmeta. Udeležencem v NOV se preživilina poveča za 10 do 80 odstotkov za čas, ki so ga prebili v NOV. Odlok tudi določa vršanje preživil-ne zaradi vršanja življenjskih stroškov. Seveda vložen sred-stva kmetov ne bodo zado-ščala in bo razliko kriila ob-činska skupščina. R. Z.

POSLOPIJE ZA TEHNIŠKO SREDNJO SOLO V CELJU je v surovem dograjen. Gre pravzaprav za učne delavnice, ki naj bi z novim šolskim letom sprejele prve gojence. Za dokončanje je potrebnih letos še 210 milijonov dinarjev, ki naj bi jih v glavnem prispevale delovne organizacije iz sredstev za izobraževanje. S tem bodo pridobile nove kapacitete šole in bo omogočeno večjemu številu mladine solanje na II. stopnji.

Foto: F. Krivec

TOVARNA EMAJLIRANE POSODE - CELJE

- proda naslednja osnovna sredstva:
- Rezakalni in vrtni stroji znamke Elze-Hess za les in mehke krovine z elektromotorjem Elze-Hess M 2.2 Kw 380 V 2480 o/min dinamo Elze-Hess za pogon motorja s 17000 o/min G 2840 o/min elektromotorjem Elze-Hess 165 V 17000 o/min
 - Elektromotor AEG 40 PS 1400 o/min 230 V z drsnimi obroči
 - Elektromotor AEG 30 PS 720 o/min 380 V z drsnimi obroči
 - Elektromotor Elin 7.4 w 710 o/min 660/380 V z drsnimi obroči z regulatorjem
 - Elektromotor Elin 7.4 Kw 710 o/min 660/380 V z drsnimi obroči
 - Elektromotor Siemens 2.4 Kw 930 o/min 220/380 V kratkostični
 - Elektromotor Titan 1.5 Kw 1600 o/min 220/380 V kratkostični
 - Elektromotor AEG 4.8 Kw 1440 o/min
 - Elektromotor AEG 2.2 Kw 2820 o/min
 - Elektromotor AEG 15 Kw 980 o/min 380/220 V z drsnimi obroči in regulatorjem
 - Elektromotor AEG 0.85 Kw 935 o/min
 - Elektromotor AEG 50 Kw 970 o/min
 - Elektromotor AEG 1 Kw 1440 o/min 660/380 kratkostični
- Pojasnila dobite: TOVARNA EMAJLIRANE POSODE CELJE — PRODAJNI ODDELEK telefon: 39-21/int. 210 telex: 034-12

Radomira Lukiča o konflik-
tih interesov v socialistični
družbi in historično zanimiv
prispevek Jana Grosman
preveden iz brnske revije
»Host do domu«. Govori o
problemih, ki tesna zadevajo
tudi naše kulturne razmere
polpretekle dobe. Dušan Pir-
jevec podaja historiat prob-
lemov okrog osrednje slo-
venske revije in posebej še
svoje stališče o spremembi
uredništva Sodobnosti. Zve-
zek je zaključen s poročilom
o »Polskem raziskovanju
družbenih sprememb, podel-
skih, industrializiranih po-
stojnosti«.

Vrtimo globus

NIKOZIJA — Blizu kraja Paphos v zahodnem delu Cipra so včeraj zjutraj čutili potres. Za zdaj še ni poročil o morebitni škodi.

LONDON — Na svojem domu v Cornwallu je umrl v starosti 68 let generalmajor Frederick Browning, organizator britanskega padalskega kompasa »Red Devils« (Rdeči vrabci) med drugo svetovno vojno / in moč pisateljice Daphne du Maurier.

STOCKHOLM — V lanskem letu so Švedski skupno 26,9 milijona parov čevljev, kar je za osem odstotkov več kot v predhodnem letu. Medtem ko so v letu 1964 proizvedli 10 milijonov parov, so v letu 1965 proizvedli 17,4 milijona, izvoz pa se je povečal na 12,8 milijona, izvoz pa na 1,2 milijona parov čevljev.

BERLIN — Konec lanskega leta je imela Nemška demokratska republika 17.011.931 prebivalcev.

STOCKHOLM — V švedskem prometu je bilo lani 63.800 nesgod in nesreč, ki so zahtevale 1189 smrtnih žrtev. Gospodarska škoda zaradi prometnih nesreč znaša nekaj nad milijardo švedskih koron.

BONN — V začetku letošnjega marca je bilo v Zvezni republiki Nemčiji 10,4 milijona prijavljenih televizorjev, število radijskih sprejemnikov pa se je zvišalo na 17 milijonov.

MOSKVA — V Azerbejdžanu je prišel v nedeljo zjutraj na voliče 116-letni volivec v spremstvu svojih dveh bratov, ki jima je 100 oziroma 96 let.

NEW YORK — O novem zornem cementu, kakršnega delno uporabljajo tudi v raketi tehnični pod imenom »silicijevski cement«, je na zborovanju v New Yorku poročal dr. Robert Likins z ameriškega nacionalnega inštituta za znanost in raziskave. Zorn cement teh novih vrst je bel in prozoren, torej le malo opazen.

BUENOS AIRES — Odprava, ki jo sestavljajo švedski, škotski, argentinski in avstrijski raziskovalci, je odkrila sledove Inko v 6000 m visokih argentinskih Andih. Področnost se niso znane.

DÜSSELDORF — Okoli 2000 domačin in tujih izvedencev so sodelovali na kongresu »Ohranitev čistega zraka«, ki bo v dvorani düsseldorfskega veleposlaništva v dneh od 5. do 9. aprila. Pripraviš je 38 strokovnih predavanj o prahu in dimu v zraku, o higieni zaprtih prostorov in o ugotavljanju škodljivih prinesov.

NEW YORK — V obdobjih naslednjih ameriških veleposlanstev se uveljavljajo vozila »go-cart« na baterije. Miniaturna vozila, ki dosežejo hitrost do 35 km na uro, so baje primerna za vožnjo na delo in v nakupovalna središča, pa tudi za prevoz otrok v šolo. V nekaterih mestih razpisujejo o ureditvi posebnih stez za ta vozila.

CHICAGO — Kot razlog za ločitev je navedla 38-letna Amerikanka zlate ribice, ki jim njen mož posveča vso svojo nežnost in skrb. Ribice iz tropskih krajev ne gubeje v akvarijih, ženi pa ne daje skoraj nobenega denarja za gospodinjstvo.

MÜNCHEN — Po podatkih bavarskega notranjega ministrstva so v minulem letu v tej deželi cepili proti steklini skupno 480 ljudi.

Za dobro voljo

»Kolega, zdaj se mi, da bi radi nekaj prask, marog in odrginle«

Table with 10 columns and 10 rows, numbers 1-10.

Mikro valovi v štedilniku

Philipsova novost na dunajskem velesejmu

DUNAJ — Kot najnovejši dosežek svojih tehničnih strokovnjakov je pripravilo podjetje Philips za pomladni velesejem na Dunaju mikro valovni štedilnik. Pomen novosti: goveja juha bo pripravljena v desetih sekundah. To se pravi, da se obeta zlata doba hotelom in drugim gostinskim obratom, kasneje pa tudi gospodinjam. »Štedilnik neslutnih možnosti« je na trgu. Konstruktorji so ubrali povsem novo pot. S pomočjo električnih valov visoke frekvence, tako imenovanih mikro ali radarskih valov, se jedila segrevajo od znotraj navzven. Zarki so usmerjeni v notranjost ognjišča, kjer se enakomerno porazdelijo in od koder jih absorbirajo živila ali tekočine, ki naj iz njih nastane jed. Valovi povzročajo nihanje molekul v hrani; tako nastaja toplota. Plastina, steklena, porcelanasta ali svetla lončena posoda, ki jo uporabljamo za kuho na tem štedilniku, neovirano prepušča valove, ne da bi se segreli. Prav v tem je razlog presenetljivo kratke priprave jedi. Cena tehnične čudeže je za zdaj visoka, vradarski štedilniki stane toliko kot majhen avto. Velike serije bodo pocenile proizvodnjo, izjavljajo Philipsovi strokovnjaki. V sedanjih izvedbi je novost namenjena hotelskim kuhinjam, o krepčevalnicah ipd. Z montažo ni težav, potreben je le priključek na električno omrežje.

Sestre na kotalkah

Medicinske sestre in bolničarke britanske bolnišnice Victoria v Newcastlu upon Tyne so se pričele, češ da so zelo utrujene zaradi nenehnega tekanja po hodnikih bolnišnice, dolgih skupno nad deset kilometrov. Uprava jim je kupila električne kotalke.

Žarki gama nad puščavo

Živali in rastline pod učinkom radioaktivnosti

SAN FRANCISCO — Živali in rastline puščavskega sveta v Nevadi bodo v okviru naravoslovnega poskusa izpostavljene stalnemu delovanju žarkov gama. Kakor so napovedali raziskovalci ameriške komisije za atomsko energijo, bodo značilne puščavske rastline in živali na omejenem prostoru za daljše obdobje, na primer za deset let, pod učinkom določene množine radioaktivnih žarkov, katerih vir bo cesij 137.

Prvi poskus so napravili leta 1962. Nadaljevali dve področji v obliki kroga s površinsko osmi hektarov bodo zdaj obdali s posebnim ograjo, ki ji ne bodo mogli do živega iti najbolj ostri zobje glodalcev. Vir radioaktivnih žarkov bo v 15 m visokih stolpih sredi ograjenih okroglih ploskev, urejen pa tako, da bodo žarki gama enakomerno obsevali površino, razdeljeno na kolobarje.

Rastlino in živali v prvem pasu bodo dobile dnevno dozo starih rentgenov. Izvedenci so mnenja, da se bodo na sesalcih pod vsakdanjim učinkom te doze sčasoma pokazale ugotovljive biološke posledice.

Poskusne živali in rastline drugega kolobarja bodo izpostavljene dozi dveh rentgenov na dan. S tem bodo skušali znanstveniki ugotoviti, ali dozo žarkov gama, zaradi katere se na sesalcih še ne kažejo biološke spremembe.

Doma in v letovišču zvesti spremljevalci TOVARIS

Križanka

VODRAVNO: 1. poleg Jave gospodarsko najbolj razvit otok v Indoneziji, 8. smrdljiv plin, ki nastane pri razkrajanju organskih snovi, 9. mdrice v Lessingovi drami, 10. ime slovenskega pesnika Grudnar, 11. trčenje, karambol, 12. mlad slovenski kolejar, 16. ozemlje okoli severnega tečaja, 18. glas, ki ga je čuti ob gorenju.

NAVPIČNO: 1. zimsko prevozno sredstvo, 2. mesteca na zahodni Istriki obali, 3. motorni vlak, 4. žensko ime, 5. žrninik, 6. bog sonca pri starih Egipčanih, 7. kraljica za akademski klub, 12. volike tekoče vode, 13. znak pri množanju, 15. sedobni ruski esadrični pevec, 16. kraljica za »avtonoma pokrajina«, 17. znanaka naših radioaparatorov in televizorjev.

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE

NA BOMBAŽNIH POLJIH v južnih deželah ZDA so se obnesle gosi v vlogi zanesljivih sezonskih delavk. Od jutra do večera se potikajo med bombažnimi grmiči, ki se jih ne dotaknejo, venomer pulijo plevel. Več ko je plevela, več je naravnega gnoja, tem bolj masna je po sezoni tudi gosja pečenka. — Na sliki: gosji pastir v bombažnem nasadu.

Ali bo tobak postal zdravilen?

Tobak iz paradižnikovih korenin — Težave so z nikotinom

OD NASEGA STALNEGA DOPIŠNIKA

MOSKVA — Kakor povsod po svetu so tudi sovjetski zdravilni zagriženi nasprotniki tobaka. Svarile besede, pa naj so podprte s še tako tehtnimi dokazi, pa žal ne zadostujejo, da bi se kadilci odrekli tej nevarni strasti. Zato skušajo znanstveniki najti rešitev, pri kateri bi bil volk sit in koza cela, se pravi, iščejo tobak, ki bi bil brez nikotina in potemtakem neškodljiv.

V tej smeri so zanimivi poskusi, ki jih že več let opravlja biolog Georgij Sijepanovič Iljin. Sprva si cer ni imel namena pomagati kadilcem, pač pa ga je zanimalo, ali je funkcija rastlinskih korenin res samo dobivati vodo in mineralne snovi iz zemlje. Raziskave so pokazale, da so korenine pravi kemični laboratorij, v katerem poteka sinteza različnih alkaloidov in drugih organskih sestavin.

To odkritje je Iljinu privedlo na misel, da se nikotin morda ne tvori v listih, kot so mislili doslej, temveč v koreninah. Poskusi so misel potrdili: nikotin nastaja v koreninah in se iz njih širi po listih.

Iljin je izvedel več poskusov: tobak je cepil na korenine paradižnika. Hibridi so se normalno razvili in dozoreli, le nekaj več časa so potrebovali. Analize so pokazale, da v tako vzgojenih tobaknih listih ni nikotina. Liste so posušili in naredili iz njih tobak, ki so ga preizkusili strokovnjaki centralnega tobaknega laboratorija. Tobak je bil zelo lahek, razen tega pa je izgubil del značilne arome.

Iljin je izvedel tudi vrsto poskusov v obratni smeri. Na korenine tobaka je cepil paradižnik. Rastlina je spet normalno zrastle, obdržala večino lastnosti paradižnika, le v il-

stih in stebli je bil nikotin, in sicer znatno manj kot v tobaku.

Poskusi so torej razjasnili, po kakšni poti prihaja nikotin v tobakne liste, in nakazali možnost za gojitev nove sorte tobaka, ki ne bi bil škodljiv. Vendar stvar ni tako enostavna, kot se zdi na prvi pogled. Glede naravne arome tobaka so strokovnjaki mnenja, da to ne bi bilo posebnost težko izvedljivo, pač pa je problem v tem, ker je hibridni tobak brez nikotina le prvo leto, ko raste na koreninah paradižnika, iz semena pa znova poženejo rastline z normalno količino nikotina.

Dr. Iljin in sodelavci nadaljujejo poskuse, da bi premagali to oviro, medtem pa je iz Sofije prišla novica, da je polgarskim naravoslovcem uspelo vzgojiti novo sorto tobaka

z lastnostmi, zaradi katerih ga cenijo kadilci, vendar pa ni nevaren in ima celo zdravilne lastnosti. Pri vsem tem nastaja še eno vprašanje. Znano je, da nikotin deluje na živčni sistem in da je prav to tisto, s čimer mu uspeva držati v oblasti milijone kadilcev. Ali bo tobak brez nikotina, torej brez dražega čega vpliva na živčevje, lahko zadovoljeval kadilce? Strokovnjaki odgovarjajo, da večina ljudi kadil zaradi navade, skoraj avtomatično, in da dražilni vpliv nikotina nima tolikšne vloge kot navada. Kadilci večina sploh ne bi pogrešali nikotina ali pa bi se njegovemu delovanju hitro odvadili, le da bi redno lahko kadili v privajeni količini in da bi brez nikotinskih tobakov imeli isti okus in aromo.

JANEZ STANIČ

Lov na kristalno srečo

Rudosledna mrzlica v brazilskem pragozdu

BRASILIA — Ležišče kamene strele v Planaltu Central, kakih 120 km severozahodno od Brasílie, je sprožilo kristalno mrzlico, ki bi jo lahko primerjali z zlato mrzlico v Kaliforniji leta 1849 in s tisto v Klondyku proti koncu prejšnjega stoletja. Začelo se je prve dni tega meseca, ko je Jandovi Medeiros, mlad mož iz Ria Grande do Norte, prišel v Cristalino in odkril v bližini tega mesteca z 10.000 prebivalci v brazilski državi Gojas pravcato bogastvo kristalnih kopu.

Najdba je sprožila mrzlico. Cristalina je te dni prazna, mesto se je spremenilo v rudosledce in koparje, celo sodnik, dva zdravnik, zobar in policijski komisar so popustili vse in se odpravili kameno strelo iskat. Dopisnik, fotoreporter in snemalci, ki so prišli v brazilski pragozd, da bi poročali o dogodku, so pustili dosedanj polik in se zapisali med koparje kremenjaka.

Medeiros je pripeljal v Cristalino svojo zaročenko Mario Lucio. Skupaj sta kupila od lastnika farme majhno zemljišče, da bi si na njem uredila dom. Fant je bolj mikalo brskati za dragimi kamni, kot pa obdelovati zemljo, bil je eden tistih, ki so jim reče po brazilski »garimpeiros«. Ker je vedel, da se je mesteca Cristalina razvilo prav zaradi kamene strele, je Jandovi Medeiros začel kopati. Imel je srečo, v kratkem je našel rudno žilo, najbogatejšo tam okoli, kar pomniijo ljudje.

Takoj po najdbi je »garimpeiro« odhitel v Brasílio in obvestil lastnika farme. Ta je že dolgo zaman ponujal parcele po nizki ceni, zdaj je se premislil: voljan jih je dati samo v najem rudosledcem, ki se morajo obvezati s pismeno izjavo, da mu bodo odstopili 10 odstotkov vrednosti morebitne najdbe.

Lov na bogastvo v podobi kamene strele je zavzel nesluten obseg. Prej kot v tednu dni je pridrevlo na tisto področje nad 6.000 ljudi, ki so si zagotovili rudosledno pravico in nakopali za več kot pol milijona dolarjev kamene strele. Jandovi Medeiros je zaslužil v prvem tednu vsaj 16.000 dolarjev. Z nekaj drugimi najemniki parcel je ustanovil družbo, ki plačuje rudarjem in drugim koparjem do sto dolarjev na dan. Doslej največja »kristalna sreča« se je nasnehnila kopacu, ki je našel na kopcu skoraj desetimi kilogrami kristalov, za katere je dobil 2.500 dolarjev.

Strah pred »VOLKODLAKOM« — Enajst samskih žensk v starosti 20 do 50 let je v Bostonu umoril »davlilec«. Skoraj leto dni je že, kar so našli njegovo zadnjo žrtev, pred kratkim je politoja odkrila morilca v duševno bolnem človeku. Bostončanke, ki živijo same zase, so si v strahu pred volkodlakom izmislile najrazličnejše zaščitne ukrepe. Vhode so zastavljale s težkim pohištvom, nad okna in vrata so obesale zvončice, ki so zacingljali, brž ko jih je kdo odprl ali pritisnil na kljuko, na temne stopnice so zvečer postavljale prazne konzerve.

G.

JOHN DICKSON CARR

Stolp na Škotskem

17. nadaljevanje

»Poslušajte,« je zagodrnjal. »Kaj pravi, naj grem za njim in ga pripeljem nazaj? Tukaj imamo nekaj osemdeset let starega viskija, ki bi spraviš še osla k petju. Nocoj ga bomo odmašili, Alan, fant moj. Če ga napojimo s tem...« Teta Elspat je udarila z nogo ob tla; kretinja je bila mima, neupogljiva in arogantna kot granit.

»Tega capina ne maram videti pod svojo streho.«

»Vem, staro dekle, toda...«

»Povem ti: tega capina ne maram pod svojo streho. Pika. Uredniku bom napisala še eno pismo...«

Colin jo je besno pogledal. »Da, saj to je ravno tisto, kar sem te hotel vprašati. Kaj pomenijo vse te čenče o skrivnostih, ki naj bi jih razkrila časopisom, nam pa ne?«

Elspat je kujavo stisnila ustnice.

»Daj, noli« je rekel Colin. »Na dan z besedo!«

»Colin Campbell,« je počasi odmerjeval in izgovarjal dejala Elspat. »Stori, kakor ti pravim. Odpelji Alana Campbellja gor v stolp in mu pokaži, kako se je Angus Campbell srečal s smrtjo. Reci mu, naj se spomni svetega pisma. Ti, Kathryn Campbell, pa sedi k meni.« Potapljala je po kavču. »Ali ti tudi hodiš v tiste brezbožne plesne dvorane v Londonu?«

»Kje ne!« je rekla Kathryn.

»Potem nisi še nikdar videla jitterbuga?« (Star irski in škotski ljudski ples, op. pr.)

Alanu se ni nikoli posrečilo zvedeti, kam je ženski odpeljal ta pogovor. Colin ga je potisnil proti vratom, skozi kateri sta malo prej izginila Duncan in Chapman.

Alan je videl, da vodijo naravnost v pritličje stolpa. Prostor je bil velik, okrogel in mračen, tla so bila iz stlačene zemlje, stene pa prebeljene z apnom. Vse skupaj je zbuhalo vtis, kakor da je bila tu nekakj konjska staja. Na južni strani so bila v steni težka lesena vrata z verigo in zabico, ki so vodila na notranje dvorišče.

Zdaj so bila odprta in skoznje je prihajala vsa svetloba, kar je bilo v prostoru. V steni pa so bila še druga vrata, majhna in obokana, ki so vodila na višjo kamnito stopnišče. To se je vzpenjalo navzgor v stolp.

»Ta vrata pušča nekdo zmerom odprta,« je zabradal Colin. »Tudi zunaj je je zabica, pa če verjamete ali ne! Kdor bi imel dvojni ključ, bi lahko...«

Poglejte, fant moj. Stara punca nekaj ve. Za pet kriševih ran! Prav nič pri-snojeva ni, to ste videli tudi sami. Pa vendar drži jezik za zobmi, čeprav je od tega odvisnih 35.000 funtov moje zavarovalnine.«

»Ali ne bi mogla povedati vsaj policiji?«

Colin je prhnil.

»Policiji? Fant, saj ne zna biti vlnudna niti z davčnim prokuratorjem, kje pa je potem šele policija! Nekdo pred davčni čast se je z njimi sprla — šlo je menda za nekakšno kravo ali nekaj podobnega — in je zdaj trdno prepričana, da so vsi skupaj lopovi in barabe.

Mislím, da je to tisto, kar jo je privedlo k temu, da se je obrnila na časopisa.«

Colin si je privlekel iz žepa pipo iz šipkovega lesa in močno iz prepojenega platna. Napolnil je pipo in si jo prižgal. Plamenček je osvetlil njegovo zamemorano brado in brke in bleščeče se oči, za katere se je zdelo, da zdaj, ko opazujejo tleči tobak, malce škilijo.

»Kar zadeva mene samega... No, to niti ni tako važno. Jaz sem star in utrujen bojni konj. Imel sem dolgeve; Angus je za to vedel; a se bom že kako izpulil. Vsaj upam, da se mi bo posrečilo odplati, kar mi je še ostalo. Toda Elspat! Nisi belica ne premorel! Za pet kriševih ran!«

»Kako pa je denar razdeljen?«

»Če ga dobimo, hočete reči?«

»Preprosto. Polovico ga dobim jaz, polovico pa Elspat.«

»Ali zato, ker zdaj po škotskem običajnem pravu uživa pravice njegove žene?«

»Pssst!« je siknil sicer mirni Colin in se naglo ozrl naokoli, pri tem pa je zamahnil z ugaslo žvagalico proti Alanu. »Tega nikar ne govorite! Pod nobenim pogojem je ne pripravite do tega, da bi postavila tako zahtevo. Na to lahko stavite tudi zadnji par čevljev. Staro dekle je tako strastno zaljubljeno v spodobnost, da jo to že skoraj bolezen. Saj sem vam menda že omenil.«

»Da, to bi bil moral sprevetiti že sam.«

»Nikoli ne bo priznala, da ji je bil kaj več kot »soročnik«; tudi po tridesetih letih skupnega življenja ne, Celio Angus, ki se ni bal ne boga ne hudica, ni tega javno nikoli omenjal. Ne, ne, ne. Ta denar je čisto navadna zapuščina, ki je najbrž nikoli ne bomo dobili.«

Odvrge! je zoglenelo žvagalico. Nato je napel ramena in pokazal proti stopnišču.

»No, dobro. Pojdva zdaj. To se pravi, če vam je kaj do tega, Stolp ima pet nadstropij. Do vrha vodijo sto štiri stopnice. Toda pojdva. Pazite na glavo.«

Alan je vse to tako prevzel, da je pozabil premisliti, kaj pomenijo sto štiri stopnice.

Potem pa se mu je zadelo, da jih ne bo nikoli konec, kakor se navadno zgodi vsakomur, ki se vzpenja po višavstih stopnicah. Tu in tam je nanje padala svetloba skozi okna na zahodni strani, ki so bila sprva odino ožja, razširila pa so jih pozneje. Zauždarjalo je po vlagi in plesni, čeprav vonj po Colinovem tobaku ni prav nič slabši.

Zunaj se je že skoraj povsem zmrnilo, zato sta s težavo stopala po neravnih kamnitih blokih.

»Toda vaš brat menda vendar ni prav vsako noč spal vrh stolpa?« je vprašal Alan.

»Da, je. Ze leta in leta. Rad je imel razgled na jezero. Pravil je tudi, da je zrak gor čistejši. Za pet kriševih ran! Čisto upuhan sem že.«

»Ali ni v teh drugih sobah nikogar?«

»Ne. Polne so vse mogoče stare šare. Ostanok Angusovih nemogočih načrtov, da bi bil na hitro obogatel.«

Colin je na podestu v predzadnjem nadstropju zastal in težko sopihal.

INVESTITOR IPK „VRBAS“ VRBAS

razpisuje

po čl. 1. in 7. uredbi o odstopanju gradnje investicijskih objektov, Uradni glasnik SRS, številka 18/63

JAVNO LICITACIJO

1. za dobavo domače in za montažo uvozne ter domače opreme – za tovarno živinske krme
2. za dobavo in montažo elektro-inštalacij – za tovarno živinske krme
3. za dobavo in montažo parovodov in parnih inštalacij – za tovarno živinske krme

Splošni pogoji:

1. Dobava domače in montaža uvozne ter domače opreme, dobava in montaža elektro in parovodnih inštalacij ter potrebni montažni material za tovarno živinske krme bo po investicijsko-tehnični dokumentaciji, katero bo priskrbel investitor.
2. Predmet odstopanja del so:
a) dobava domače opreme in montaža uvozne ter domače opreme obsega:
— dobavo domače opreme
— montažo uvozne in domače opreme
— dobavo in montažo pogonskih naprav za uvozno opremo
— miniziranje in barvanje celotne opreme
— preizkuševalno raziskovanje in preizkuševalno delo
b) dobava in montaža elektro inštalacij in sicer:
— dobava in montaža trafo postaj 10/04 kV
— dobava in montaža inštalacij za moč in razsvetljavo
c) dobava in montaža glavnega parovoda
— dobava in montaža parnih inštalacij in
— izolacija parovodov
3. Predračunska vrednost del znaša:
a) 369.000.000 dinarjev
b) 68.259.000 dinarjev
c) 13.603.000 dinarjev
Skupno: 450.862.000 dinarjev
4. Rok za dokončanje vseh del je 31. december 1965.
5. Skrajni rok za predložitve ponudb je dan in čas, ko bo javna licitacija.
6. Tehnično in ostalo dokumentacijo ter pogoje za izvajanje del lahko dobite vsak dan od 10. do 12. ure v investicijski skupini kombinata »VRBAS«.

Javna licitacija bo v prostorih direkcije IPK »VRBAS« v Vrbasu (investicijska skupina) ob 10. uri po 21 dnevi od dneva objave javne licitacije v časopisu (računa se prvi dan objave).

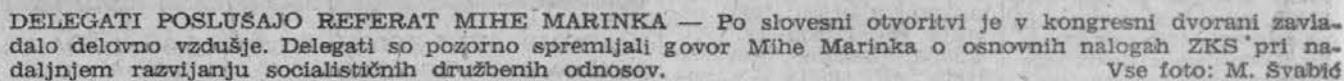
Ponudbe in podatke pošljite investitorju neposredno ali priporočeno po pošti v ločenih in zaprtih ovojnah z oznako »PONUDA ZA JAVNO NADMETANJE ZA FABRIKU STOCNE HRANKE«.

Ostali pogoji so po uredbi o odstopanju gradnje investicijskih objektov (Uradni glasnik SRS 18/63).

2317

RAZGOVOR MED ODMOROM — Vladimir Krivic, Ivan Regent in Viktor Avbelj v pogovoru med odmorom po prvem delu referata Mihe Marinka.

Se nestalno vreme in brez
večjih ohladitev

GEORGI
NAUMOV

EKA
HLADILNIKI

Kakšne tarife na železnicah?

Intervju z dr. Vojislavom Kolaričem, strokovnjakom za promet

Obpravna sprememba zakona o organizaciji JZ se bliža koncu. V razpravi se je izkristaliziralo več mnenj, zlasti glede bodočega sistema tarif. Mnenja so si nasprotovale, vendar pa so bila skoraj enotna v tem, da enotnih področnih tarif v vsem omrežju JZ ni mogoče več zagovarjati. Naposled sta obveljali dve varianti. O njej se razpravljajo, in sicer o sistemu diferenciranih tarif po prevoznih relacijah (proga) in o sistemu enotnih tarif po področjih železniških transportnih podjetij. Nekateri pri tem menijo, da je mogoča njihova istočasna uporaba na omrežju JZ.

V zvezi z navedenim smo zaprosili dr. Vojislava Kolariča, profesorja ekonomske fakultete v Beogradu, da nam pove nekaj o tem, saj je nedavno preučeval to problematiko na univerzi v Hamburgu in na Švedskem.

»DELO: Ker ste se nedavno štiri mesece mudili na univerzi v Hamburgu in na Švedskem zaradi specializacije na področju prometa, nas zanima, kakšne so izkušnje tujih železniških uprav in teoretičnih pojmovanja na področju politike prometnih tarif in uveljavljanja novih tarifnih sistemov v železniškem prometu, zlasti nas, po kakšnih temeljnih načelih se ravna jo?

Vojislav Kolarič: V kratkem odgovoru je težko obrazložiti širše izkušnje in vse teoretične smeri. Le na kratko lahko povzamem temeljne elemente pri reševanju tega, v sodobnem razvoju prometa najkvalitetnejšega ekonomskega problema. Predvsem je mogoče absolutno trditi, da je tudi v sodobni prometno-ekonomski teoretični literaturi in prometno-politični praksi industrijsko razvitih držav sistem teritorialno enotnih povprečnih tarif, zasnovanih na načelu sad valoren, že povsem zastarel.

Sodobna pojmovanja tarifne politike v prometu, ki jih izražajo skoraj vsa novejša literatura, temeljijo na uporabi načela vrednosti prevozne storitve, tudi pri oblikovanju železniških tarif, kot prevladujočega načela. Realizacija tega načela in njegovo metodološko izvajanje v konkretnih tarifnih sistemih je odvisno od konkretne gospodarske politike države. Praktično je to težnja po izenačevanju ekonomskih pogojev za formiranje prevoznih cen po istih načelih v vseh prometnih panogah. To je v sedanjih razmerah edino gospodarsko upravičeno. To pa v bistvu pomeni formirati tarife po prometnih relacijah. Če torej za zamenjavo monopolnih enotnih tarif s konkurenčnimi tarifami ob večji svobodi formiranja prevoznih cen v prostoru in času. V prstovni pomeni svoboda prostoro formiranja različnih prevoznih cen po relacijah (toda ne strogo vzeto po progah in odsekih prog), pri čemer je upoštevati konkurenco drugih panog ter ustrezno kompenzacijo cen na magistralnih in priključnih progah v mejah njihovega vpliva.

so nujen pogoj enotna načela tarifne politike in enoten tarifni sistem v celotnem omrežju. Toda enotnega tarifnega sistema ne gre identificirati z enotnimi tarifami za celotno omrežje. V okviru enotnih načel tarifne politike in enotnega tarifnega sistema sta mogoča široki diferenciranje prevoznih cen po relacijah in v časovnih razdobjih in elastičnost, kar zahteva njihovo uporabo po pobudi podjetij, vendarle na enotni podlagi in kot rezultat enotnih načel politike. Samo takšen sistem bo železnico na pravih konkurenčno sposobno v primerjavi s cestnim prometom in zagotovil bo racionalno izkoriščanje kapacitet celotnega omrežja v prid letemu.

Različna načela politike in tarifni sistemi po železniških transportnih podjetjih in tudi različne enotne tarife za področja posameznih železniških transportnih podjetij ne ustrezajo niti železnici kot integralni transportni organizaciji niti sodobnemu razvoju trga prometnih storitev. Prav tako utegnejo tudi negativno gospodarsko vplivati na stabilnost trga in povzročiti motnje na trgu prometnih storitev, zaradi česar bi prišlo do družbeno nerentabilnega prelivanja transportov na ceste. To pa v tej razvojni fazi prometa pomeni otežiti usmeritev formiranja optimalne strukture prometnega sistema po načelih njegove družbene rentabilnosti.

»DELO: Kakšne koristi bi imele JZ in gospodarstvo, če bi namesto enotnih tarif železnice prešle na sistem diferenciranih tarif po prevoznih relacijah?

Vojislav Kolarič: Prehod na sodobnejši sistem diferenciranih tarif po prevoznih relacijah in njihova elastična uporaba v posameznih časovnih razdobjih bi zelo pozitivno vplivala tako na gospodarstvo. Predvsem je na tej podlagi mogoče določiti stopnjo družbene rentabilnosti posameznih prometnih panog na določenih relacijah in usmeriti razvoj optimalne strukture prometnega sistema. Prav tako je mogoče določiti nerentabilne programe racionalnosti njihove substitucije, in to delne ali popolne. Mogoče je decentralizirati komercialno poslovanje in izvajanje akvizicijskih ukrepov do prometnih sekcij in postaj. S tem se v osnovnih enotah hkrati sprosta pobuda za racionalno poslovanje in za boljše odnose do komitentov. To je v bistvu v skladu z intencijami, da se vzpostavi stimulativnejši odnos neposrednih proizvajalcev na postajah do izkoriščanja sredstev in racionalnega poslovanja železnice. Po drugi strani pomeni za gospodarstvo takšna politika in sistem tarif usmerjeni razvoj prometa v optimalno strukturo prometnih panog, ki bo zmanjšala skupne transportne stroške, s tem da bo zmanjšala obremenitev gospodarstva s neracionalnimi prometi in objekti. Poleg tega bo mogoče določiti ekonomske učinke teritorialnega razvoja gospodarstva, usmerjati ga s pomočjo cen na racionalnejši virom surovin in na najkvalitetnejši tržišča ter zmanjšati neracionalne in ne vzdržne prevoze po železnici.

Enotnost politike in sistema na vsem področju JZ, ki bazira na diferenciranju cen, zagotavlja po drugi strani stabilnost trga in omogoča družbeni skupnosti, da s tarifami zastopa določeno gospodarsko politiko države tudi brez enotnih tarif.

Pri tem je treba upoštevati, da bo v daljšem razdobju neogibno še potrebno nadalje vzdrževati v prometu vrsto nerentabilnih prog v sedanjem prometnem sistemu, pač v interesu gospodarstva in družbe. Toda s takšnim sistemom diferenciranih tarif bo mogoče ugotoviti, kolikšna je njihova nerentabilnost in kolikšna so potrebe, da družba krije to nerentabilnost, hkrati pa bo mogoče določiti perspektivo njihove racionalizacije oziroma substitucije z izgradnjo drugih prometnih poti. Vse od tega, da dokler se rentabilnost prog ugotavlja na podlagi povprečnih cen za celotno omrežje ali za ožje področje železniških transportnih podjetij, prave družbene rentabilnosti ni mogoče ugotoviti. Namen pa ni ugotovljati samo rentabilnosti železnicega prevoza, kakor ta krta, ko je imela železnica monopolni položaj, temveč tudi rentabilnost v primerjavi z alternativnimi panogami in prometa na isti relaciji, da bi ugotovili družbeno najbolj rentabilne prometne pogoje za konkretne prevoze.

To pa je mogoče samo s enotnim, formiranim na enakih osnovah in na isti relaciji v vseh alternativnih prometnih panogah. Iz tega sledi, da celotna politika in načela za formiranje tarifnega sistema v vsem prometu in ne le na vsem železniškem omrežju.

POČITNIŠKA ZVEZA JE POMEMBEN ORGANIZATOR raznih oblik rekreacije od izletov, pohodov, taborjenj in letovanj. Člani pri skromnem prigrizku, ki pa jim očitno tekne.

Obetavni delovni dogovor

Pred skupščino Počitniške zveze Jugoslavije

V soboto se bodo v Velenju zbrali delegati iz vseh republik na zvezno skupščino Počitniške zveze Jugoslavije. Nedvomno bodo dobera pretrpeli vse uspehe in težave te pomembne mladinske turistične organizacije in ji — vsi tako pričakujemo — začetni uspešnejši in vedrejši prihodnost.

Intenzivne vsebinske priprave, ki so se začele s letnimi skupščinami vseh nižjih teritorialnih in organizacijskih enot ter nadaljevale s številnimi seminarji in razpravami v vsej organizaciji, obetajo, da bo zvezna skupščina živ delovni dogovor, ki bo vsakega prišel v organizacijo marsikaj novega, tako po vsebinski kot po organizacijski plati.

Počitniška zveza je gotovo organizacija z bogato perspektivo, saj ob naraščanju splošnega standarda, ob povečevanju se razpoložljivem prostem času mladih ljudi vedno bolj narašča interes za spoznavanje naših krajev, ljudi in njihove kulture, hkrati pa se v tej organizaciji združujejo možnosti za vse bolj potrebno in tudi iskano aktivno rekreacijo. Pri številnih oblikah (izlet, pohod, taborjenje, letovanje), ki se jih organizacija že dosegajo, ni ciljev poskušanje, pa ne kaže pozabljati na vzgojni moment. Prav to bo razen materialnih problemov organizacije, vsaj po pripravih v Sloveniji sodeč, eno najbolj obnavljanih področij zvezne skupščine Počitniške zveze Jugoslavije.

Vzgojni učinek celotne organizacije in posameznih njenih dejavnosti je odvisen od čimvečjih, med katerimi je na prvem mestu omeniti našo organizacijsko delovanje Počitniške zveze. Oba vprašanja sta se pojavila kot posebej aktualni prav v času, ko končujejo delo dosedanj izvršni odbori okraj, saj je ob tem nastopil dvom ali bo organizacija v občinah povsod tako močna, da se ji ukinitve okrajnega organa ne bo odražala vsaj v časni stagnaciji delovanja. Prav ob tem dvomu se nadalje lahko

Obrt združena v enem podjetju

Za začetek manjka še 15 milijonov din

LJUBLJANA, 17. marca — V Mostah so se nekateri servisi pri stanovanjskih skupnostih močno razvili. Kljub temu je analiza pokazala, da je obrtniška, predvsem uslužnostnega, kaj malo.

In da uslužnostne obrti po ukinitvi servisov pri krajevnih skupnostih ne bi bilo šmanj, je posebna komisija natančno preučila nastali položaj in predlagala, naj bi v Mostah, na dosedanjem sedežu krajevnih skupnosti Moste v ulici Vile Pregareve, osnovali obrtno podjetje, v katero naj bi bili vključeni vsi dosedanj servisi.

Ta načrt bo komisija posredovala na petkovni seji občinske skupščine odobornikom. V obrazložitvi je navedeno, naj bi novo obrtno podjetje uprabilo za kovinsko, krovsko, kleparsko, soboslikarsko, steklarsko, šiviljsko, krojaško, mizarstvo in čevljarstvo dejavnost ter za pralnico in likalnico nekatere dosedanje prostorske servise krajevnih skupnosti, glavni prostori pa naj bi bili na Zaloški cesti, v nekdanji avtokleparski delavnici Avtomocera.

Denar za novoustanovljeno podjetje bodo v glavnem zagotovili z združitvijo dosedanj servisov. Tako bo skupaj za 50 milijonov dinarjev osnovnih in obratnih sredstev. Ker pa pričakujejo, da bo novo podjetje takoj lahko prevzelo

Zakaj tako?

Kdo bo popravil ceste?

Automobilisti, ki hoče te dni priti na ljubljanskih BelleVue s škenske strani, tja z vožnjo skoraj ne bo mogel priti. Ko zavije s Celoške ceste na Tržno ulico, se še začne vrtnova pota. Cesta je namreč sila slaba. Še huje pa je, ko pripelje na Vodnikovo cesto.

Ta je po sredini v širini dveh do dveh in pol metrov tako raztrta, blatna in hromata, da je vsaka vožnja po njej nemogoča. Taka pa je cesta prav do hotela BelleVue.

Prihodnji mesec bo v novi dvorani in športnem parku ing. Stanka Bloudka svetovno prvenstvo v namiznem tenisu. Na to prireditel bodo prišli gostje z vsega sveta, ki si bodo o našem mestu ustvarili napako mnenje, če ne bodo po cestah niti do gostišča mogli. In naposled: tudi domačini, ki hodijo po teh cestah do svojih hiš, zaskočijo, da jim cesta urode. Občan Stane Sejo, ki stanuje na Vodnikovi cesti, je povedal, da še štirinajst dni posredujejo na občini Ljubljana-Siška, da bi ceste popravili, baje pa da tega niso dolžni storiti.

In zakaj je cesta tako razkopana? Da bi razbremenili trajo postajo in športnem parku ing. Stanka Bloudka, ki bo med SPENT zelo obremenjena, so delavci podjetja Elektro-Ljubljana izkopali po Vodnikovi cesti in cesti na BelleVue jarek ter vanj položili nov kudel. Ko so delo končali, pa so jarek zelo malomarno zasuli in ceste potem mislo niti zvaljali. Zdej se branijo popraviti ceste oboki: Elektro-Ljubljana in občina Siska.

E. JURIC

Odgovor na članek »Je stanovanje nedotakljivo?«

Dne 10. marca je bil pod glavnim naslovom v časniku »Delo« objavljen članek, v katerem so trdili, da dejanski namestnik okrožnega inšpektorja tov. Miha Malovrn ni ničesar ukrepal v zadevi nasilne vselitve lastnic stanovanja Vile in Karla Prelesnik v Selendrovi ul. št. 6, v katerem je stanovala Natalija Isajević.

Ker navedbe v tem članku niso točne in pomenijo dezinformacijo javnosti, na javno tožilstvo pa mečejo senco birokratskega odnosa glede zaščite pravic občanov, ki jim jih dave ustava — dajemo v tej zvezi naslednje pojasnilo: O nasilni vselitvi v stanovanje, ki sta jo izvršili dne 8. 3. 1965 okrog 15. ure lastnici stanovanja, je bil dejanski namestnik okrožnega inšpektorja javnega tožilstva obveščen šele približno 3 ure kasneje, ko je bila nasilna vselitve že izvršena. Ker mi je bilo prikazano, da gre za primer starejši invalidne ženske, ki stanuje v tem stanovanju, je takoj odšel na kraj dogodka. Oškodovanca za je skupno s svojimi sorodniki pričakala v več hiše, kjer je stanovala.

Glede na situacijo je dejanski namestnik okrožnega inšpektorja Natalija Isajević pojasnil, kakšnega zakonitega postopka se naj poslužil, da bo čim hitreje uveljavil svoje pravice: da naj takoj vložijo tožbo na sodišču zoper lastnike, ki sta se nasilno vselili, in predlagajo začasno nedrbo na vzpostavitvi predloženega stanja ter morebiten predlog za kazenski pregon zaradi storitve kaznivga dejanja kršitve nedotakljivosti stanovanja in samovoljnosti. S tem pa je dejanski namestnik v danem primeru storil vse, za kar je po zakonu pooblaščen, ter bi vsakršno drugačno ukrepanje bilo neutemeljeno in nezakonito.

Po danih navodilih se je oškodovanca tudi ravnala. Na podlagi njene tožbe je okrajno sodišče v Ljubljani dne 12. 3. 1965 že izdalo začasno odredbo, s katero je vzpostavilo prejšnje stanje. To je bil tudi edini možen in dopusten postopek.

Brez podlage je torej trditev, da bi moral dejanski namestnik javnega tožilstva na kraju dogodka po že izvršeni prisilni vselitvi sam ukrepati in razsoditi, na čigavi strani je pravica. Taka pooblastila niso dana javnemu tožilstvu, marveč sodišču. Neresnična je tudi trditev v članku, da je namestnik javnega tožilstva izjavil oškodovanici, ok drugi dan novinarju, da naj si sramne in takem primeru pač same pomagajo. Dejansko je stranki dal pravičen pouk za postopek, ki se je tudi poslužila za uveljavitev svojih ustavnih in zakonskih pravic.

ANTON SKOBIR, Okrajni javni tožilec

Spremembe telefonskih števil

LJUBLJANA, 17. marca. — Na skupnosti PIT podjetij so povedali, da so telefonski naročniki z razumevanjem sprejeli spremembe telefonskih števil in da v glavnem ni večjih zapletov, kot so bili lani. Letos se je skupnost PIT podjetij še posebej potrudila in pravočasno, kar moč natančno, obvestila o spremembah telefonskih števil vse naročnike prek časopisa in še s posebnimi obvestili, ki so jih dobili bi naročniki na dom.

ZDRAVSTVENA KONTROLA — Večkrat smo že ugotavljali, da je delovno mesto prometnega milničnika na križišču zelo zahtevno in težavno. Poletna vročina, hrup ter izpušni plini številnih avtomobilov zastajajo na križišču v mirnem ozračju. Prometni milničnik pa mora v takih pogojih opravljati izredno zahtevno delo. Te dni lahko opazimo strokovnjake zavoda za zdravstveno varstvo v Ljubljani, ki z napravami merijo na posameznih ljubljanskih križiščih jakost hrupa, temperature razlike ter strupene izpušne pline, ki jih vsak dan vdihavajo prometni milničniki. Zdravstvena kontrola bo končana prihodnji teden, rezultati pa bodo pozakali morebitno potrebo po dodatni zdravstveni zaščiti milničnikov prometnikov. Foto: Busić

TOVARNA EMAJLIRANE POSODE - CELJE

proda naslednja osnovna sredstva:

1. Rezkalni in vrtni stroj znamke Elze-Hess za les in mehke kovine z elektromotorjem Elze-Hess M 2.2 Kw 380 V 2480 o/min
2. dinamo Elze-Hess za pogon motorja s 17000 o/min G 2840 o/min
3. elektromotorjem Elze-Hess 165 V 17000 o/min
4. Elektromotor AEG 40 PS 1400 o/min 220 V z drsnimi obroči
5. Elektromotor AEG 30 Ps 720 o/min 380 V z drsnimi obroči
6. Elektromotor Elin 7.4 w 710 o/min 660/380 V z drsnimi obroči z regulatorjem
7. Elektromotor Elin 7.4 Kw 710 o/min 660/380 V z drsnimi obroči
8. Elektromotor Siemens 2.4 Kw 930 o/min 220/380 V kratkostični
9. Elektromotor Titan 1.5 Kw 1500 o/min 220/380 V kratkostični
10. Elektromotor AEG 4.8 Kw 1440 o/min
11. Elektromotor AEG 2.2 Kw 8220 o/min
12. Elektromotor AEG 15 Kw 980 o/min 380/220 V z drsnimi obroči in regulatorjem
13. Elektromotor AEG 0.85 Kw 935 o/min
14. Elektromotor AEG 50 Kw 970 o/min
15. Elektromotor AEG 1 Kw 1440 o/min 660/380 kratkostični

Pojasnila dobite: TOVARNA EMAJLIRANE POSODE - CELJE — PRODAJNI ODDELEK! telefon: 39-21, int. 210 telex: 034-12

